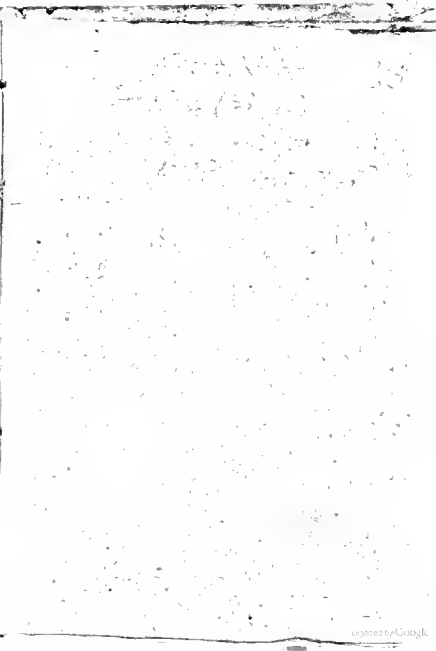

**GREGORII FIERLI
IURISCONSULTI
OBSERVATIONES
PRACTICAE AD
CURIAM...**

---

9. 4. 62

GREGORII FIERLI
JURISCONSULTI
OBSERVATIONES
PRACTICÆ
A D
CURIAM FLORENTINAM
PRÆSERTIM ACCOMMODATÆ
PARS SECUNDA

FLORENTIÆ MDCCLXXXVI.

EX TYPOGRAPHIA BONDUCCIANA

SUPERIORUM FACULTATE.

OBSERVATIONES.

Obs. 146. **P**OST CONTRACTUS veniamus ad *Leg. Illa ultimas voluntates*. Ultima voluntas non debet ex alieno ff. de hæ. arbitrio pendere, cum ex se red. inst.

firma, & perfecta Testamentorum jura esse oporteat. Potest tamen in ipsius hæredis voluntatem conferri, si hæres esse velit (1). Potest etiam in arbitrium Tertii conferri quod ad *Piam Causam* relinquitur (2). Denique potest Tertio committi ultima voluntatis manifestatio (3). Sed quid dicendum de hæredis institutione facta pro persona ab ipso hærede nominanda? Jurisperiti inter se dissentiunt. Multi enim putant maximum esse discrimen inter institutionem collatam in liberum alterius arbitrium, iuxta propositum *Text. in L. Illa institutio*, & institutionem hæredis pro persona ab eo nominanda, in quo casu certa est hæredis institutio, cum fundetur in persona illius, qui alterum nominare debet (4). Verum inter utrumque casum nullum videtur interesse discrimen, cum tam in primo, quam in secundo hæredis nominatio collata sit in alterius voluntatem (5). Horum tamen Jurisperitorum sententia locum sibi potest vindicare in nominatione facienda de persona in-

certa ex certo personarum genere quia tunc Nominatus non ab hærede, sed ab ipso Testatore emolumentum accepisse videtur (6). At quamvis Testamentum non valeat alieno conditum arbitrio, valet tamen si factum sit ad interrogationem Notarii, dummodo Testator sanæ mentis fuerit, & hæredis nomen proprio ore ita expresserit, ut satis potuerit a Testibus intelligi; quibus accedentibus Testamenta substinentur quamvis facta sint rogante Notario ab infirmis gravi morbo laborantibus absque præcedenti absoluta voluntate testandi, dummodo omnis absit circumventionis suspicio (7). Si enim metu, malisque artibus Testator motus fuerit ad disponendum, Testamentum uti extortum non valet: Metus tamen, malæque artes plene probari debent; neque ad Testamentum infirmandum sufficiunt blanditiæ, preces, lacrymæ, quæ consensum non extorquent, uti metus, & falsa suggestio, sed animum solummodo movent, & inclinant (8).

(1) *Leg. 69. & Leg. 86. ff. de hered. inst.*

(2) *Clar. §. Testamentum qu. 6. Gabr. sit. de fix. causa lit. B. concl. 3.*

(3) *Ut ex veriori sententia Mantica de coniect. ult. volunt. lib. 3. §. 1. n. 16. Rot. nostra in Collen. Administrationis 2. Octobris 1725. §. Verum cor. Aud. Marco Filippo Bonfini; quia tertius videtur tamquam testis, a Testatore electus; qui non proprio Marte, sed iuxta sibi notam Disponentis intentionem illam declarare, vel exequi debet.*
Ibid.

(4) *Rot.*

(4) *Rot. Roman. in rec. dec. 139. num. 4. & seqq. & dec. 386. num. 10. & seqq. par. 19. tom. 1.*

(5) *Dec. 599. num. 5. par. 19. tom. 2.*

(6) *Ibid. Vid. Rot. nostr. in Laren. Canonum 26. Sept. 1780. §. Più chiara cor. Aud. Buratti. Secus si nominanda sit persona incerta de genere pariter incerto, quia tunc nominatus ab Eligente emolumentum accipit eod. §. Vid. Florent. Fideicommissi de Gaetanis 28. Sept. 1781. cor. Aud. Simonelli. Vid. Aud. Raffaelli in ead. caus. ubi plene agitur, an, & quando electio reperenda sit potius a Testatore, quam ab eo, cui data fuit eligendi facultas.*

(7) *Rot. nostr. in Filasterie Validitatis Testamenti 16. Sept. 1766. §. 17. & seq. cor. Montoridi, ubi dicitur, quod infirmus sanæ mentis reputandus est, si eadem die, qua Testamentum condidit, SS. Eucharistiæ Sacramentum receperit; Vid. Biturgien. Nullitatis Testamenti 29. Martii 1729. cor. Senat. Petro Francisco Ricci, ubi late agitur quandonam sanæ vel infirmæ mentis dicendus sit Testator morbo laborans? Substinetur quoque Testamentum ab aliquo minus perfectæ prudentiæ conditum, dummodo positivum absit dementiæ impedimentum. Quæ Juris regula extendi posse videtur etiam ad casum, in quo Testator exclusa Filia hæredes instituerit suos ex Sororo Nepotes. Conf. dec. in Florentina Approbationis Testamenti 11. Sept. 1738. cor. Aud. Hyeronimo Finetti.*

(8) *Manz. de testament. tit. 4. qu. 3. & 4.*

*Rot. Roman. cor. Crisp. dec. 359. num. 32.
 Rot. nostr. in Biturgien. Testamenti 29. Mart.
 1729. §. Nec pariter cor. Canc. Fabbrini.*

Cap. Cum · *Observ. 147.* Non omnia Testamenta se-
esses, & prem numero Testes pro eorum validitate
Cap. Re- requirunt. Pontificio enim Jure valent quo-
latum de que Testamenta, quæ coram proprio Paro-
testam. cha, vel vice Parocho, & duobus testibus
 condita sunt (1). Verum isthæc Pontificia
Alex. III. Constitutio non alia de causa apud
 nos vim Legis habet, nisi quia in Etruriæ
 Statu recepta fuerit per longam observantiam
 Principum nostrorum scientia, & approbatio-
 ne roboratam. Quod ex eo maxime adparet,
 quia inspecta memorata Pontificia Constitu-
 tione rata sunt, atque firma omnia indistin-
 ctè testamenta facta coram Parocho, & duo-
 bus testibus; e contra verò apud nos valida
 solummodo reputantur, si Testator in iis con-
 stitutus fuerit circumstantiis, ut Notarium,
 septemque numero testes habere non potue-
 rit (2). Nil ergo mirum si in nostro Archi-
 vio una cum aliis solemnibus Testamentis
 adservantur etiam ea coram Parocho, & duo-
 bus, vel tribus Testibus condita, quæ qui-
 dem recepta sunt tanquam vera, ac propria
 Testamenta prævia tantum verificatione sin-
 ceritatis actus, & impotentia testandi cum
 illis solemnitatibus, quæ non tam a Jure Ci-
 vili, quam ab *Archivii* nostri Legibus requi-
 runtur (3).

Non

?

Non absimili ratione apud nos valere possunt testamenta cum duobus, vel tribus Testibus confecta ad favorem *Pie Cause* juxta alteram ejusdem Pontificis *Alex. III.* Constitutionem in *Cap. Relatum*, dummodo tamen *Pie Cause*, cui bona relinquuntur prohibita non fuerit illorum acquisitio per memoratas Leges anni 1751. & 1769. quibus constitutum fuit ne *Manibus Mortuis* plusquam centum aurei nummi, vulgò *Zecchini*, relinquuntur (4).

(1) Testamentum Rustici coram simplici Capellano Parochi, & duobus Testibus non valere decisum fuit in *Florentina Testamenti de Florentis cor. Aud. Friderico Marioni*; secus si Capellanus sit ab Episcopo datus in Coadjutorem Parochi, *Ibid. num. 42. & seqq.* Testamentum ruri factum coram duobus Testibus an valeat? Vid. *Rot. in lib. mot. 87. pag. 447.* ubi allegantur Auctoritates pro validitate; sed decisum fuit non subsistere nisi in vim Codicillorum, quia numerus septem Testium non solum pro probatione, sed etiam pro forma requiritur. *Diff. decis. Cum quatuor Testibus sine presentia Parochi subscinetur, Rot. cor. Cavalier. dec. 497. num. 3.* Vid. *Magdalen. de numero Testium par. 2. cap. 8. num. 29. & seqq.*

(2) Rota nostra in *Volaterrana, seu Serrazzanen. Validitatis Testamenti 10. Sept. 1781. cor. Aud. Vernaccini, & in Cortonen. Testamenti 28 Januarii 1782. cor. eod.*

(3) *Liburnen. Validitatis Testamenti . . .*

1758. §. 24. *cor. Audit. Venturini, Meoli, e Montordi. Vid dictam Volaterranam, seu Serazzanen. Validitatis Testamenti coram Audit. Vernaccini §. 5.*

(4) *Vid. Pot. decisiv. in Liburnen. Validitatis Testamenti in Causa Sardi. Conf. quæ diximus ad Auth. Ingressi C. de Sacros. Eccles.*

L. Hac *Observ.* 148. TESTAMENTUM imperfectum Pa-
consul- tris inter liberos valet; sed si persona extra-
tissima nea admixta sit, tantum quoad illam infir-
 11. §. 1. matur, nisi Testes adhibiti fuerint. Si quis
Cod. de igitur Testamentum minus solemne condide-
testam. rit, puta duobus tantum adhibitis testibus,
 an valeat inspiciendum est, utrum inter li-
 beros factum fuerit, an admixta persona ex-
 tranea. Primo casu valet simpliciter, secun-
 do autem casu in persona extranei non va-
 let, sed valet in persona liberorum, & eis
 accrescit; quod tamen non procedit si per-
 fectum fuerit Testamentum. (1). Sed quoad
 extraneos etiam universaliter substitutos va-
 let *Schedula* paterni Testamenti inter liberos
 sine testibus scripta (2). Et etiam ad favo-
 rem Neptis legatarie a Testatore dilectæ (3).
 Quinimo sustinetur, præsertim inter liberos,
 Testamentum cum cancellationibus, additio-
 nibus, varioque atramento exaratum (4). Va-
 let quoque inter liberos *Schedula*, in qua Te-
 stator totam scripsit suam voluntatem, omi-
 sit verò eam coram testibus, ac Notario pu-
 blicare: hujusmodi enim Testamentum licet

ratione. omisſæ ſolemnitatis imperfèctum, p
fèctum tamen inter liberos dicendum eſt a
tione declaratæ voluntatis (5). Verum non
ſubsisteret Teſtamentum imperfèctum etiã
inter liberos conditum, ſi eorum inſtitutio
de magna accuſari poſſet inæqualitate (6).

(1) Vid. *Mart. Vot. Pisan.* num. 7. & ſeqq.
Mans. conſult. 526. ſub num. 18. Nonnulli
id extendunt ad Teſtamentum Matris, *Clar.*
in §. *Teſtament.* qu. 12.

(2) *Peregr. dec. Patav.* 33. in fin.

(3) *Magon. dec. Flor.* 58. num. 30. ubi ple
ne. Vid. *Allegationem Adv. Ceſſini in Pontre
mulen. Teſtamenti inter Liberos in Cauſa Lu
chini, & Nocetti*; in qua ſcripſit *Aloyſius
Mansii*, ubi late agitur de hac materia.

(4) Maxime ſi huiusmodi defectus in parte
ſubſtantiali non reperiantur *Rot. lib. mot.* 26.
pag. 315. ubi quod cancellationes præſumun
tur factæ tempore Teſtamenti, & de Teſta
toris mandato.

(5) *Ibid.* §. *Et quia.* Vid. *Bartol. in Leg.*
Si is, num. 4. de *Teſtam. Dec. conſ.* 159. n.
3. & 448. num. 9.

(6) Vid. *Florentina Donationis de Capponi
bus* 10. *Maii* 1737. §. *Nec obſtat & ſeqq.*
cor. Canc. Fabrini Relat. Secus quando Pater
inæqualitate uſus fuerit erigendo Primogeni
turam, aut favore Agnationis, aut alia ra
tionabili cauſa. *Ibid.*

L. Asse Observ. 149. VALET institutio Hæredis per toto 77. relationem ad *Schedulam*, & dicitur Testamentum *mysticum*, seu implicitæ nuncupatio-
ff. de hæred. instit. nis. Nec opus est ut Notarius *rogitum* conficiat relative ad *Schedulam* sibi traditam a Testatore, sed potest etiam *rogitum* conficere relative ad *Schedulam*, quæ alio in loco reperitur (1); quinimo relative ad *Schedulam* de futuro exarandam (2). At quoniam contra validitatem, executionemque huiusmodi Testamentorum obiici posset *Editum* diei 25. Novembr. 1746. *supra le Celole*, & *Biglietti*, consultius esse videtur, quod *Tabellio* in eorum receptione declaret, Testatorem omnia facere velle juxta Patrias Leges, & absque ullo *Gabelle* præiudicio, quodque *Schedula* minime valeat priusquam rite, recteque in generali *Florentiæ* Archivio, & in *Officio Gabellarum* exhibita fuerit (3).

(1) *Mans. consult.* 506 n. 20. *Marzimed. exam.* 58. & dec. 96. & 97. *Rot. in rec. dec.* 180. num. 10. par. 11.

(2) Vid. *Montelat. Instit.* tom. 1. pag. 184. §. *In hac specie.*

(3) Ita sentit idem *Montelatic.* loc. cit. §. *Verum.*

Leg. Hæc Observ. 150. IN solemnî Testamento Caci-
consultis-octavus Testis, vel Notarius est assumendus;
sima 8.C. hæres nuncupandus, & designandus; nuncu-
qui test. patior in Scriptura redigenda, & a Testibus
fac. poss. subscribenda, & subsignanda. Harum solemn-
 ni-

nitatum ratio in eo posita est quia Testator scribere nequit. Ab hisce tamen solemnitatibus potest per Principis dispensationem Cæcus eximi; quinimmo si inter liberos, & ad Pias Causas testetur, omnibus fruitur privilegiis, quibus gaudent testamenta inter liberos, vel ad Pias Causas condita: cessat enim in his casibus suspicio falsitatis. Valet quoque Testamentum nuncupativum a Cæco factum, quamvis hæredem proprio ore non naminaverit, sed Parocho de persona hæredis roganti cum verbis „ Signor sì „ responderit (1). Quoniam verò ubi cessat falsitatis suspicio, cessare debet huiusce Legis sanctio, ideo Notarius, ejusve hæredes absolvi merentur, a damnis alicui obventis ex omissione solemnitatum, quæ in Testamento Cæci adhiberi debuissent, si omnis exulet fraudis, dolique suspicio (2).

(1) *Volaterrana, seu Serrazzanen. Validitas Testamenti* 10. Sept. 1781. art. 3. coram Aud. Josepho Vernascini Relat., ubi de hoc Textu plene disseritur.

(2) *Fulgos. cons. 41. & 91. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 6. lib. 2. num. 4. Rot. nostr. lib. mot. 118. pag. 240. cum seqq.* Speciale tamen est, quod Notarius præsumatur dolo omisit solemnitates, ideoque ad damna teneatur. *Farinacc. de falsit. qu. 177. num. 4. & seqq. Sabell. in summa §. Notarius n. 7.*

Leg. Sancimus 27. *Observ.* 151. TESTAMENTUM solæ voluntate contraria non tollitur. Interdum tamen tollitur, nempe si Testator in Testamento perfecto eos instituisset hæredes, qui non poterant ab intestato succedere, in posteriore autem imperfecto eos instituat, qui alias ab intestato successissent (1). Item tollitur si Testator post decem annos a condito Testamento contrariam aperiat voluntatem, nolique prius illud testamentum valere (2). Necessesse tamen est hanc nudam contrariam voluntatem inter Acta Magistratus ostendere, vel coram Testibus idoneis non minus tribus (3). Testamentum quoque ad Pias Causas conditum, ac propterea habens implicitam clausulam derogatoriam ad sequens Testamentum, censetur revocatum ob decennii lapsum etiam absque speciali derogatione, quia tanto tempore præsumitur oblivio clausule derogatoriæ primo Testamento adiectæ; quod libentius recipiendum est, ubi venientes ab intestato fuerunt in secundo Testamento instituti (4). Per Codicillos etiam censetur revocatum Testamentum, si eorum verba cum Testamento pugnent, ejusque revocationem necessario importent (5).

(1) *Leg.* 21. §. 3. *Cod. hoc tit.*

(2) *Text. in hac Leg. Sancimus C. de Test.*

(3) *Vid. Clar. qu. 91. n. 4.*

(4) *Vid. Rot. Roman. coram Bich. dec. 458. num. 32. & seqq.*

(5) *Rot. in rec. dec. 472. num. 2. par. 5. tom. 2. & dec. 347. num. 2. & seqq. par. 14.*

Quando per Codicillos non dicatur recessum a dispositis in Testamento, Vid. plene in *Clusina Fideicommissi de Boncis* 17. Maii 1773. art. 2. cor. Aud. Signorini.

Observ. 152. Ex CAUSA exheredationis, vel *Auth. Ex* præteritionis irritum est Testamentum tan- causa C. tum quoad institutiones; cætera firma ma- de liber, nent. *Imp. enim Justinianus* solam injuriam præter., exheredationis, & præteritionis voluit removere, & cum Testator in sola institutione peccaverit, in ea sola est puniendus, salvo aliis Testamenti partibus, quæ filio etiam hærede instituto, viribus suis substitissent (1). Sed quid si Pater filium mortuum erodens eum præterierit, valent ne legata extraneo relicta? Negant communiter Jurisperiti, quia si hoc casu donatio inter vivos revocari potest, multo magis legata deficere debent (2). Apud nos verò Testamentum non fit irritum ex Causa Exheredationis, vel Præteritionis Fœminarum per Statutum nostrum a successione exclusarum favore masculorum Agnatorum, dummodo tamen hi a Statuto vocati sint; Nam si Testator hæredes extraneos instituerit, tunc non obstat Fœminis Statuti nostri dispositio, immo Filia præterita poterit rumpere Testamentum Patris, licet Filii masculi instituti sint in sola legitima, cum ad effectum omnimodæ exclusionis Fœminatam debeant esse hæredes universales (3). Quid dicendum si Filia ab hæreditate Patris exclu-

sa fuerit propter odium à Testatore conce-
ptum contra Generum, ejusque Familiam?
Verius est Testamentum nullitatis vicio la-
borare, etiamsi Testator ad odium contegen-
dum dixerit, se filiam suam exheredem fecis-
se pro bonis in sua agnatione conservandis,
præsertim si agnationem ipsam odio habuisse
probari possit (4).

(1) Et ita judicatum fuit a Magistratu Su-
premo die 4. Aprilis 1636. cor. Aud. Ascanio
Vasoli in *Causa De Bondis*.

(a) Vid. *Clar. qu. 52. Gail. lib. 2. obs. 113.*
n. 2. Barry de success. lib. 10. tit. 10. n. 9.

(3) *Crass. §. Testamentum sub num. 8. Rot.*
Romana dec. 770. num. 4. & 5. par. 2. rec.
& dec. 46. par. 13. & dec. 46. num. 1. par.
18. tom. 1.

(4) *Romana, seu Januen. Successionis, &*
Legitima 15. Novembr. 1709. cor. De Aste.
Rumpens Testamentum ex causa præteritionis
solvere debet Gabellam illius partis Hæredita-
ris in qua succedit, & si ab Hærede soluta
jam fuerit, eidem restituenda est. *Florentina*
Legitima 1. Sept. 1577. lib. mot. 45. pag. 210.

L. Si ma. Observ. 153. QUUM inofficiosi Testamenti
ter Cod. querela ad illos solummodo spectet, qui ab
de inoffici. intestato succedere possunt, ideo sequitur, eos
testam. qui per Statutum a successione exclusi sunt,
querelam inofficiosi excitare non posse (1).
Hinc Filie a Parentibus præteritæ hujusmodi
que.

querela non competit (2); hinc neque Mater in Testamento Filii neglecta potest illud rumpere, maxime verò si adiecta clausula *codicillari*, vel altera *omni meliori modo* aliquid legati nomine eidem relictum fuerit (3). Legitima tamèn ei deberi verius est, præsertim si Filius condito Testamento decesserit (4). Quo in loco advertendum est, quod si Matris, vel Filiz præteritio facta fuerit ignoranter (vel ignorantia cadat super existentia personæ, vel super eius iure) nullum est Testamentum in quo fuit Extraneus institutus. Quod si præteritio facta sit cum certa scientia, ac deliberata voluntate excludendi Matrem, vel Filiam a Statuto iam exclusam, tunc Testamentum subsistit, eique sola debetur legitima (5). At quamvis Mater a successione sui Filii exclusa non possit ad sui favorem inofficiosi Testamenti querelam excitare, potest tamen iuxta *Text. in Leg. Posthumus* 6, §. 1. ff. de inoffic. Testam. eam promovere ad favorem suorum Filiorum masculorum, qui a Fratre defuncto una cum Matre fuerunt exclusi (6). Fratres verò, vel Sorores uterinz ab inofficiosi actione contra Testamentum Fratris, vel Sororis penitus atcentur; Consanguinei de inofficioso questionem movere possunt, si scripti hæredes infamiz, vel turpitudinis, vel levis notæ macula adspargantur (7).

(1) Voet. ad Pand. lib. 5. tit. 2. n. 32.

(2) Angel. in Leg. Posthumus §. Si quis ex his num. 2. ff. de inoffic. testam. Roman. cons. 14. Capyc. dec. 176. n. 3.

(3) Flo-

(3) *Florentina Donationis* 25. *Octobris* 1629. cor. trib. Rot. Audit. impress. in *Thesaur. Ombros. tom. 4. dec. 7. num. 40. & plur. seqq.* Quin etiam *Statutum nostrum* procedit sive *Agnati* instituti sint *hæredes*, sive *extranei*, quia *Extraneorum* institutio nil a *Matre* aufert, sed solum ab *Agnatis*, quibus *Defuncti* deberetur *hæreditas*. *Ibid. num. 85. cum trib. seqq.*

(4) *Mart. de success. legal. par. 2. qu. 4. art. 5. num. 10. & seqq.*

(5) *Rot. Roman. in Anconitana Successionis* 5. *Januarii* 1740. §. *Et quamvis coram De Vais. Vid. Observ. ad Auth. Ex Testamento Cod. de secund. nupt.*

(6) *Rot. nostr. in Thesaur. Ombros. tom. 4. dec. 7. num. 38. & seqq. & num. 83.* Disputata fuit hujusmodi questio cor. Magistratu Suprema anno 1776. in *Causa Tommasi, e Vedova Tommasi*, atque transactione composita fuit.

(7) *Leg. Fratres Cod. de inoffic. testam. Rot. post Torr. de pact. futur. succ. dec. 22. & 23. ubi quod turpis persona dicitur quilibet illegitimus, Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. qu. 13. num. 23. ubi quod turpis esse debet tempore conditi Testamenti.*

Leg. De Observ. 154. REIPUBLICÆ expedit ut *Defunctis ff. de eorum voluntates*, quantum fieri potest, *transact.* suum sortiantur effectum. Ex quo principio fuit legale illud axioma, quod non cognitis, per

nem a Patre factam contemplatione matrimonii; præsertim verò si hujusmodi promissionem in suo confirmaverit Testamento (1). Quoniam verò humani arbitrii libertas potior est, & præstantior favore dotis, vel matrimonii, ideo pactum de instituenda hærede filia dotata vel nullo modo subrinetur, vel saltem est revocationi subiectum, sive cadat super tota hæreditate, vel ejus quota; sive iuramento firmatum fuerit, sive non (2). Hujusmodi enim successoria pacta si unquam valere possunt, valent, ac subsistunt in vim ultimæ voluntatis, & non in vim contractus irrevocabilis, ideoque semper obnoxia sunt sive expressæ, sive tacitæ revocationi, quemadmodum est illa, quæ ex Testamenti confessione deducitur (3).

(1) *Florentina Dotium, & Extradotalium* 18. Martii 1777. §. 25. & seqq. coram Joh. Bonaventura Spannocchi.

(2) *Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 7. num. 47. Urceol. cons. 98. n. 7. & seqq. vol. 2. Rot. in rec. dec. 390. num. 22. & seqq. par. 9. tom. 2.*

(3) *Sabell. in summ. §. Pactum num. 3. Rot. post Merlin. de legitim. dec. 182. num. 16.* Plerique volunt substineri posse promissionem ita conceptam „Promitto tibi bona mea post mortem „ cum supponat hæredem obligatum ad tradenda bona donata. *Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 4. num. 2. 6. 29. 32. Canoer. var. resol. par. 3. cap. 7. n. 135.*

Observ. 156. QUAMVIS omnia pacta, con- *L. final.*
ventionesque de futura alicujus successione *Cod. de*
ipso jure corruant, atque resolvantur, attamen quandoque subsistunt accedente Principis auctoritate cum certa scientia, & legitimis ex causis interposita: Tunc enim cessat quicumque meditando mortis suspicio (1). Valent quoque pacta successoria Statuto, vel consuetudine confirmata (2); item ea, quæ constanti roborata fuerint consensu illius, de cujus agitur hereditate (3); ac tandem quæ cadunt non super hereditate certi hominis, sed super quibuscumque hereditatibus generice contemplatis (4).

(1) Conf. *Id. Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 14. num. 14. & plur. seqq. Rota nostra in Pisana Successionis 4. Martii 1766. §. 9. & seqq. cor. Aud. Joh. Meoli, & Ant. Mar. Montordi.*

(2) *Id. Torr. cap. 12. per tot.*

(3) *Id. Torr. cap. 29. & prædicta decis. in Pisana Successionis cor Meoli, & Montordi.* Poteest enim hujusmodi pacta revocare in præjudicium Paciscentium. *Micalor. de Fratrib. par. 3. cap. 12. per tot. Franch. dec. 89. sub num. 4.*

(4) *Vid. Urceol. consult. 98. num. 49.*

L. Si dubitet §. Filiusfamilias ff. de fidei. *Observ. 157. LEGITIMA* Filio tribuenda est quæ vocari recte potest portio portionis ab intestato debita (1), ac partem potius hæreditatis, quam bonorum. At in Foro nostro sæpe sæpius resolutum fuit Legitimam esse Quotam Bonorum, non autem *Hæreditatis*, eamque tribuendam esse de eo quod superest deducto ære alieno, funeris expensis atque Gabella pro hæreditate soluta (2). Licet autem Legitima debeat pro rata in singulis Corporibus, nihilominus Judici permissum est eam Filio constituere in una, vel pluribus rebus hæreditariis (3), dummodo tamen non solvatur cum Mobilibus vilioris materiz (4). Cæterum Legitima debetur statim post mortem Patris, & quidem ministerio Legis, itaut habeatur tamquam pars avulsa ab hæreditate cuius dominium recta via in Legitimarium transfertur (5). Fœminis autem a Statuto propter dotem exclusis nulla debetur legitima, cum exclusus ab hæreditate censcatur exclusus a Legitima (6).

(1) *Leg. Papinianus 8, §. Quoniam ff. de inoffic. testam. §. ult. instit. eod. tit.*

(2) *Florentina Legitimæ 1. Sept. 1577. lib. mot. 45. pag. 210 Florentina Immissionis, si-ve Executionis Legitimæ 26. Junii 1680. cor. Aud. Aloysio Mansi, ubi late agitur an, & quando legitima dici debeat quota bonorum, vel hæreditatis.*

(3) *Peregr. de fideicomm. art. 4. n. 34. & art. 36. num. 74. Rota nostra lib. mot. 101, pag. 317. ad fin.*

(4) *Ro-*

(4) *Romana, seu Arianen. Legitimæ quoad Liquidationem* 26. Martii 1745. §. 14. coram Vicecomite.

(5) *Romana Legitimæ super Fruſibus* 22. Maii 1755. §. 10. cor. Caprara. *Florentina Legitimæ* 14. Aug. 1739. §. *Aliis e contra cor. Aud. Marco Philippo Bonfini.*

(6) *Sabell. resol.* 91. *Florentina Approbationis Testamenti* 11. Sept. 1738. §. *La quale intelligenza cor. Aud. Hieronym. Finetti. Conf. Voet. ad pandect. lib. 5. tit. 2. num. 42. Ant. Fab. de success. ab intest. observ. 18. per tot.*

Observ. 158. QUUM igitur Filiz per Statu- *Leg. Ait*
tum *Florent.* ab hæreditate Patris excludan- *Pratorff.*
tur, earumque dos loco legitimæ non succe- *quod cum*
dat, necessario consequitur eas non esse ad- *eo.*
numerandas pro augenda de *Triente* ad *Se-*
missem legitima masculis debita (1). Quod si
Pater ultra domicilium *Florentinum* aliud
etiam habeat domicilium in territorio, ubi
dos succedit loco legitimæ, & bona possideat
partim in uno, partim in altero Domicilio,
tunc quoad bona in *Florentino Territorio*
posita *Fœminæ* non faciunt numerum; quoad
alia verò bona numerum faciunt (2).

(1) *Florentina Legitimæ* 30. Julii 1697. cor.
trib. *Ret. Audit. lib. mot. 80. pag. 301.* Quo-
ties vero *Fœminæ* adnumerari possunt, tunc
voluntas *Masculi* eas numerare eligentis præ-
valere debet contrariæ aliorum *Masculorum*

voluntati, juxta celebre *Severoli Votum impress. post Mantiss. ad De Luc. tom. 2. resp. 1. Vid. Polit. de fideicomm. dissert. 2. n. 11. & seqq. tom. 1.*

(2) Ita resolutum fuit a S. R. C. sub die 15. Febr. 1698. de *Voto Senat. Poltri in Causa inter Marchiones Feronios vertente.*

Auth. No- *Observ. 159. Si quatuor sint liberi, vel*
vissima pauciores legitima est triens, sin plures se-
Cod. de missis. Si liberi sint secundi, vel ulteriores
inoff. te- gradus, hanc legitimam inter se dividunt in
stam. *Stirpes* eo plane modo quo totam inter se

dividerent hereditatem. Hinc si ex duobus Filiis prædefunctis unus reliquerit Nepotem, alter verò tres Nepotes, legitima portio, quæ hoc in casu est triens ita inter eos dividetur ut tantum hi tres accipiant, quantum ille unus. Parentibus quoque debetur legitima in luctuosa præmorientium liberorum hereditate, quæ juxta *Butrigarii* opinionem triens est totius *Axis hereditarii* (1); nisi tamen prædefunctus reliquerit Filios, quia tunc nulla Parentibus debetur legitima (2); Quæ autem debetur Transversalibus quarta est (3). Viventis nulla datur legitima nisi in casu servandæ vitæ, seu libertatis Filii; vel Patre bona sua dissipante (4); vel Filio Judæi baptizato legitimam perente (5). Cæterum legitima debetur deducto prius ære alieno, funeris expensis, & hereditariis gubella; detrahenda tamen est ante Legata, quamvis eadem

Le-

Legitimario relicta sint (6). Pro ea verò rite calculanda, seu metienda inspiciendum est tempus mortis Patris si de quantitate bonorum agatur; si autem agatur de eorum pretio, observandum est tempus petitionis (7). Quapropter hæreditatis augmentum post mortem Patris obveniens respicit etiam Legitimarium, si illud intrinsecum sit, socus si extrinsecum, nisi forte procedat a jure, vel causa in vita Testatoris existente (8).

(1) *Crass. de success. §. Legitima qu. 9. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 3. qu. 4.*

(2) *Merlin. cod. traff. lib. 1. tit. 2. qu. 12. n. 12.*

(3) *Crass. loc. cit. qu. 10.*

(4) *De Luca de legitim. disc. 28. num. 20. de testam. disc. 73. num. 23. Michalor. de fratrib. par. 1. cap. 33. num. 37. Surd. de aliment. tit. 8. privil. 26. n. 10.*

(5) *Juxta Ananiz Doctrinam in cap. Judei 5. num. 5. & 6. de Judeis Merlin. cod. traff. lib. 3. tit. 1. qu. 7. num. 10. Clarin. controv. 2. num. 44. & seqq.*

(6) *Romana Legitima super Partitis &c. 19. Jan. 1750. §. 2. & seqq. cor. De Vais, & in Confirmat. dici 18. Junii 1751. §. 11. & seqq. cor. Buasio.*

(7) *Merlin. de legit. lib. 5. tit. 3. qu. 7. n. 16. Rot. post eumd. dec. 130. num. 5. Rota nostr. lib. mot. 50. pag. 49. & cor. De Comitib. dec. 78. num. 50.*

(8) *Florentina Legitima 14. Augusti 1739. §. Fædere tamen cor. Aud. Marco Philippo Bonfini.*

L.Omnimodo 30. *Observ.* 160. Si minus legitima relictum sit datur ex hac Lege conditio ad eam supplementam, & hæc actio vocatur *Expletoria*. Olim liberum erat Filio vel supplementum legitimæ petere, vel de inofficioso Testamento agere; hodie verò eam electionem non habet, sed cessante querela inofficiosi conceditur ei petitio supplementi legitimæ, cuius ratio est, ut querela, quantum fieri potest, coerceatur, testamentaque firma, ac rata permaneant (1). Legitimæ igitur supplementum capitur ex dispositione Legis, potius quam ex Iudicio Testatoris (2) præsertim verò si intergræ legitimæ relicto Testatoris voluntas adversetur (3). Jus autem petendi supplementum legitimæ transmittitur etiam ad hæredes extraneos, licet Filius vivens hoc non agnovit, beneficium (4). Filia verò petenti supplementum legitimæ non obstat Statutum Fori, in nuptiarum exclusivum; quoties dotem non ex bonis Patris, sed aliorum consequuta fuit. Hocce enim Statutum intelligi debet si dotatio ab eo facta sit, de cuius agitur hereditate (5).

(1) *Leg. penult. Cod. hoc tit.*

(2) *Pisana Detractionum* 9. *Aug.* 1782. §. *Nè per impedire* *op. Aud. Brichieri Colombi.*

(3) *Florentina Inmissiõis, sive Executiõis Legitimæ* 26. *Jun.* 1680. num. 40. *ceram Aloysio Mansi.*

(4) *Grass* §. *Legitima qu.* 37. *Rot. coram Bich. dec.* 292. num. 33. *Rot. nostr. lib. mot.* 109. *pag.* 246.

(5) *Rot.*

25

(5) *Rot. cor. Cavaler. dec. 256. num. 6. & in Romana Testamenti 5. Maii 1745. §. ult. cor. Caprara.*

Observ. 161. LEGITIMA sine onere est relin-
quenda, & ratio est quia de Jure Naturæ de-
betur, ac propterea si onus appositum legiti-
mæ fuit, ipso jure tollitur, ut non sit opus
querela inofficiosi Testamenti (1). Unica tan-
tum cautela (valgo Soccini cons. 22. num.
9. lib. 1.) a jure adprobatur, cum quæ po-
test legitima onere gravari, nempe si Pater
relinquat Filio omnia sua bona, & etiam le-
gitimam sub Fideicommissi vinculo, adjuncta
expressa conditione, quod quatenus Filius no-
lit parere præcepto, vel gravamini, intelli-
gatur in sola legitima institutus; tunc enim
stat in libertate Filii, vel acquiescere oneri,
paternam adprobando voluntatem, & simpli-
citer hæreditatem adeundo, vel onus respuen-
do, ac sola gaudere legitima (2). Per hanc
igitur Cautelam gravari legitima potest quo-
cumque modo; & in qualibet Testamenti
parte, & etiam extra illam, in qua contine-
tur hæredis institutio; quinimo legitimæ gra-
vamen validum est, ac subsistens, etiamsi ex
tacita Testatoris voluntate resultet (3). Eius
verò gravaminis acceptatio deduci recte po-
test ex simplici quoque paternæ hæreditatis
aditione; ex retentione bonorum hæreditario-
rum; ac tandem ex usu paterni Testamen-
ti (4), nisi Pater expressam exoptaverit in-
tra

*L. Quo-
niam 32.
Cod. de
inoff. te-
stam.*

tra certum tempus voluntatis declarationem (5). Quod si clara, ac perspicua non sit institutio hæredis in integra legitima, tunc ex retentione paternæ hæreditatis non arguitur oneris acceptatio; ideoque non censetur a Testatore satisfactum memoratæ Soccini cauthelæ; absque eo quod sufficiat Testatoris voluntatem ex verbis genericis desumi posse, Filiumque in legitima gravatum Jurisperitos potuisse consulere (6).

(1) *Fachin. lib. 12. controu. cap. 10.*

(2) *Rot. in recent. dec. 119. 202. & 254. par. 14.*

(3) *Florentina Pratense Detractionis Legitimæ 1. Octobr. 1743. cor. Meoli, & Montordi.*

(4) *Ibid.*

(5) *Florentina Dotis, & Legitimæ 14. Sept. 1747. § 34. & seqq. cor. Audit. Finetti.*

(6) *Pisana Detractionum 1. Martii 1782. cor. Aud. Arrighi, & in confirmator, diei 9. Aug. eiusd. ann. cor. Aud. Brichieri Colombi.*

*L.Extra-
neum C.
de hered.
inst.*

*Observ. 162. De HæREDITARIUS tum testatis,
tum intestatis agentes primo statuendum est
hæredem institui posse etiam extraneum, &
Testatori penitus incognitum. Quandoque ta-
men nulla est, atque irrita extranei hæredis
institutio, nempe si Testator malo animo
Filios quamvis in Legitima institutos, a reliqua
exclu-*

excludat hæreditate. Jura namque passim cohibent, comprimuntque effrenatum illud arbitrium de rebus suis libere disponendi quoties naturalibus, civilibusque moribus adversatur (1). Quod maxime obtinet si Statutum mandet eas solummodo valere dispositiones, ultimasque voluntates, quæ cum bonis moribus minime pugnent (2).

Hoc in loco Instituti nostri ratio postulat, ut exponamus dispositionem *Statuti Florentini* rub. 130. ejusque *Reformationis* anni 1620. quæ circa successionem in hæreditate intestata versatur, a qua *Fœminæ* existentibus masculis excluduntur nulla habita bonorum sive paternorum, sive maternorum distinctione. *Filia* itaque & ab ea descendentes excluduntur ab hæreditate Patris, Avi, Proavi, & alterius ascendenti paterni masculi, per defuncti Filium, Nepotem, Pronepotem, aliosque ex dicta Linea descendentes masculos, Patrem, & Avum paternum, salvo Filie exclusæ alimentis, dote cum hypotheca, & reditu ad domum (3). *Soror* excluditur ab hæreditate Fratris etiam ab aliis Agnatis masculis usque in sextum gradum inclusive Jure Civili computandum, salvo in casu viduitatis reditu ad domum (4). *Mater*, alique ascendentes materni excluduntur ab hæreditate Filii per Agnatos masculos usque in sextum gradum, salva eis quarta bonorum omnium parte; ære alieno deducto (5); Et quoad defuncti sororem mater ipsa succedit juxta Juris Romani sanctionem: (6). *Omnes aliæ Mulieres*, & per easdem conjuncti excludun-

duntur ab Agnatis masculis usque in octavum gradum inclusive, salva successione Neptibus in concursu Amitæ, Materteræ, seu alterius personæ, quibus in jure repræsentationis non fuit præjudicatum (7) Fratres uterini, cæterique conjuncti per lineam maternam transversalem excluduntur ab Agnatis masculis usque in octavum gradum inclusive, nulla eis reservata bonorum Defuncti parte (8). In regulanda verò successione ab intestato inspiciendum est Statutum Loci, ubi res sita est, sive in rem illud loquatur, sive in personam, juxta Theoricam *Iacobi de Ravenna* (9), exceptis aliquibus tantum casibus, de quibus pluries in Curia nostra disceptatum fuit (10).

Quoad *Forenses* autem, Leges nostræ ad successionem non admittunt sive testatam, sive intestatam, & ex titulo *lucrativo* nisi exteros illorum locorum, in quibus ad æqualem successionem admittuntur *Etruriæ Populi* (11). Nèque ad evitandum hujusmodi *Retorsionis* jus, permissum est civilitatem consequi alicujus Loci, in quo tale jus Retorsionis non procedat; deficiente præsertim in eo loco habitatione, honorumque possessione (12).

(1) *Leg. Si quis §. Legis autem C. de inoffic. testam.*

(2) *Romana, seu Januën. Successionis, & Legitimæ 15. Novembr. 1709. §. 39. & plur. seqq. cor. De Aste.* Quoties autem Extraneus institutus est hæres.olvere tenetur hæreditatis

tis gabellam, cum ab ea immunes tantum sint ut verbis utar *Statuti Gabell. rub. 15. I Padri, Madri, Figli, e Figlie, Nipoti, e Nipote di Figli maschi, e non de Nipoti, e Nipote di Figlia femmina; I Fratelli, e Sorelle carnali; Nipoti, e Nipote di Fratelli, o Fratello carnale; Zio, o Avolo paterno di quelli, che cosà lascieranno, o ab intestato mancheranno* Quod plane de extraneis Legatariis eadem rub. 15. disponit *Rota post Girond. de gabell. dec. 34. num. 8. & seqq.* Filius arrogatus quoad gabellam habetur pro vero Filio. *Rota post Girond. de gabell. dec. 34. num. 9.* Idem dicendum de Adoptato si adoptio ab Ascendente, non ab Extraneo facta sit. *Ibid. num. 10.*

(3) *Statut. & Reform. cap. 3.*

(4) *Ibid. cap. 2.*

(5) *Ibid. cap. 1.*

(6) *Ibid.*

(7) *Ibid. §. Alias vero.* Quæstio nunc perdifficilis agitur apud Magistratum Pupillorum in Causa Nardi, e Mutti, an Nepos ex Sorore præmorta excludatur ab Agnatis masculis defuncto conjunctis in septimo gradu? Affirmativam tuentur Advocati *Offavio Landi, & Thomas Magnani*; Negativam defendit Advocatus *Josephus Poschi*, tria Curie nostræ ornamenta.

(8) *§. In alia.* Quoad successionem Uxoris in hereditate Mariti; & Filiorum naturalium in hereditate ejus, ex quo nati sunt, Vid. Rub. 126 lib. 2. ubi etiam de successione Bastardorum.

(9) *In Leg. Cunctos Populos Cod. de Summ. Tri.*

Trinit. Florentina Successionis Locor. Monti.
30. Aprilis 1671. cor. Bartholom. Bologni.

(10) Vid. De Comitib. dec. Flor. 16. n. 14.
& dec. 73. per tot. Vid. ad mater. Arretina
Fideicommissi, & Successionis 19. Jun. 1781.
cor. Aud. Ulivelli, & dec. revocat. 5. Aprilis
1782. cor. Aud. Vinci.

(11) Vid. Leg. 3. Aug. 1784. Florent. seu
Ficiclen. Pratensi Regressus 8. Aug. 1788.
art. 3. §. 59. cum seqq. cor. Aud. Vernaccini.

(12) Piscien. Statuti de Pari Jure Reddendo
2. Septemb. 1791. §. 67. cum seqq. & per tot.
cor. Aud. Maccioni, ubi plene agitur de hoc
Retorsionis jure.

L. Matri Observ. 163. Non modo Filii, sed & Filiz
Cod. ad succedunt Matri ab intestato decedenti. Huic
SC. Orfic. tamen Juris Civilis dispositioni adversantur
Statuta nostra, quæ Feminas excludunt a
quocumque illæ descendant, quoties masculi
existant intra gradus a Statuto præfinitos,
quos in superiori *Observatione* indicavimus.
Pro intelligentia tamen nostrarum Legum
municipalium duo sunt inspiciendæ ipsarum
sanctiones. Prima, quæ posita est in memo-
rata rub. 130. lib. 2. §. Et quod qualibet mul-
lier respicit intestatam in hæreditate Matris
successionem. Altera dispositio in eod. lib. 2.
sub rub. 129. versatur circa successionem in
Dote materna.

Quoad hæreditatem igitur Matris Frater
etiam Consanguineus excludit sororem utrim-
quo

que conjunctam non ratione *Agnationis*, quæ in Matre non datur, sed ratione *masculinitatis* a Statuto nostro specialiter contemplatur: Qua inspecta Statuti ratione Fratri etiam *Uterino* ad exclusionem *Sororis* pariter *Uterinae* tribuendam esse Matris hereditatem, pluries decisum habetur (1).

Quoad successionem verò in Matris dote decernendam, si Mater ipsa decedat vivente adhuc secundo Marito, succedunt Filii secundi matrimonii sive masculi ii sint, sive foeminae ad exclusionem Filiorum masculorum prioris conjugii. Si verò moriatur in statu viduitatis, masculus ex primo matrimonio genitus praefertur Sorori Uterinae ex altero conjugio procreatae (2): Quod si masculi existant tam ex primo, quam ex secundo matrimonio, tunc omnes aequaliter, & in capita ad successionem admittantur. Absque eo quod obstat possit ejusdem Statuti dispositio, quæ Dotis lucrum integre defert secundo Viro, ejusque Filiis in praesudicium Filiorum primi matrimonii, quoniam Statutum loquitur quando mulier praecedat marito, non autem quando maritus praecedat Uxori, qui casus tamquam a Statuto omisus censetur relictus dispositioni Juris Communis, praesertim cum Statutum exorbitans sit, Jusque Civile corrigat (3). Quoniam verò Filii non a Matre, sed a Statuto successionem in dote materna nanciscuntur, ideo patet quod Uxor viro suo praemoriens illam ipsis relinquere teneatur exclusis poenitus extraneis: Potest tamen inter suos Filios de ea
int.

inæqualiter disponere (4); quin etiam legati titulo aliquid Sororis suæ relinquere (5). Quum autem *Statutum* loqui dumtaxat videatur de Muliere coniugata, ideo concludi potest prohibitas fuisse eas tantum dispositiones, quæ constante adhuc matrimonio fiunt, non verò alias, quæ in statu viduitatis a Muliere conduntur (6).

(1) *Florent. Successionis in Hereditate Materna* 20. Septembr. 1610. cor. trib. Rot. Aud. Qui contrariam sequuntur opinionem fundantur in ratione Agnationis, non in ratione masculinitatis, ac propterea intelligendi sunt in casibus, in quibus Statuta Agnationem potius, quam masculinitatem contemplantur.

(2) *Ibid.* §. *In secundo vero.*

(3) *Vid. decis. in Oppidi Balnei Successionis Maternæ* 20. Aprilis 1644. lib. Motiv. 116. pag. 78.

(4) *Florent. Hereditatis, & Separationis Bonorum* 30. Julii 1756. pag. 41. & seqq. cor. Aud. Hieronymo Finetti.

(5) *Magon. decis. Florent.* 97. sub num. 1. & in fin.

(6) *Vid. De Comitib. decis. Flor.* 99. num. 2. & seqq.

L. Cum a *Observ.* 164. HÆRES tenetur præstare fa-
Matre C. cum defuncti. Hæc tamen regula non habet
dercivm. locum in eo, qui institutus est hæres in re
dic. certa, quippe qui dato cohærede universali
pro

pro legatario habendus est (1). Nec procedit in herede Fideicommissario, qui propterea non tenetur observare pacta ab Herede gravato stipulata super rebus Fideicommissis subiectis, nisi uno eodemque tempore liberam acceptaverit stipulantis hereditatem (2). Quinimo pluries resolutum fuit in nostris Tribunalibus, quod non obstante libera hereditatis additione Fideicommissarius non obligetur stipulationibus initis ab Herede gravato super bonis Fideicommissi, nisi liquido constet de voluntate obligandi successorem in hereditate libera institutum, eique stipulationes attulerint utilitatem (3). Alias huiusce *Textus* limitationes in medium afferunt Jurisperiti, inter quas ea est, si heredis auctor factum proprium, si adhuc viveret, impugnare posset vel uti nullum, vel uti læsivum (4); nisi ramen ex Defuncti facto ejus fraus resularet, ac mendacium (5).

(1) *Rot. nostr. cor. Accaris. decis. 64. num. 15. & seqq.*

(2) *Florentina Fideicommissorum de Adamanis 11. Septembris 1749. art. 5. §. 76. coram Montordi.*

(3) *Laren. Canonum 26. Septembris 1780. §. Ne rileva cor. Aud. Bernardino Buratti.*

(4) *Bonfin. de jur. Fideicommiss. tom. 1. disp. 15. num. 86.*

(5) *Idem tom. 2. disput. 137. num. 69. Rot. nostra cor. Urceol. dez. 41. num. 20.*

L. Paulus ff. de
pign.

Observ. 165. PROPRIA ipsius hæredis bona non continentur sub universo obligationis vinculo per Defunctum contracto, nisi Hæredis etiam bona ipse nominatim obligaverit. Igitur contra hæredem Debitoris, qui omnia sua bona obligavit non datur Actio hypothecaria, sed tantum personalis. Quæ Juris Civilis dispositio merito quidem extenditur ad casum, in quo quis se, suosque hæredes obligasset, nam adversus eos non hypothecaria, sed sola personalis obligatio diceretur induta (1). Quin etiam si Debitor obligasset se ipsum, hæredes, ac omnia, & singula bona cum clausula *caterata*, eadem favore hæredis capienda foret interpretatio (2). Hinc apud nostros Tabelliones in usu semper fuit exprimere obligationem cum personalem, tum hypothecariam non modo super bonis debitoris, sed etiam super bonis hæredis, quæ confecto omnis tollitur ambiguitas quoad actionem contra Hæredem a Creditore insutuentam. Quod si Filius, qui vel Patris, vel propria voluntate æs alienum contraxit, ab hæreditate paterna se abstinuerit, in quantum facere potest, conveniri debet. Hoc tamen beneficium ei suffragatur quoad personam tantum, & quoad bona post suam obligationem acquisita tempore patris potestatis; non verò quoad bona, quæ habebat tempore obligationis, sive paterna ea fuerint, sive propria (3).

(1) Merlin. de Pignor. & Hypoth. lib. 2. tit. 1. quæst. 15. n. 23. & 24. Affliff. dec. Neapolit. 201. n. 1.

(2) Rota

(2) *Rota post Pacific. de Salvia. dec. 156. num. 5.*

(3) *Leg. 2. ff. quod cum eo, & Leg. 2. Cod. eod. Vid. Gratian. discept. Forens. cap. 799. Urceol. de transact. quest. 19. numer. 7. & seqq.*

Observ. 166. ORTA controversia inter hæredem scriptum, & legitimum, eaque per transactionem composita, quilibet hæres conveniri debet a Creditoribus pro hæreditariis portionibus (1). At si defuncti bona hypothecæ nexu devincta erant, poterit Creditor in solidum agere contra quamlibet ex portionibus hæreditariis ab hæredibus sibi invicem assignatis, & inter eos de facto divisus (2). Quod sæcus est quando specialiter obligata est res aliqua particularis, quia tunc si agatur de illius vindicatione, competit actio in solidum adversus hæredem, qui illam possidet (3).

(1) Confer. *Gerard. Noodt. de pass. & transact.* qui probare conatur actiones contra hæredem scriptum esse omnino dirigendas, refellitque *Scavola responsum in d. Leg. controversia ff. de transact.*

(2) Ut ex celebri *Voto 7. num. 26. post Rembold. dixit Rot. in Rom. Hereditatis de Rivaldis 1. Febr. 1709. §. Ex eadem coram Scotto. Adde Vot. Aud. Francisci Mormorai in Florent. Palatii 24. Septembr. 1718. §. Absque eo quod pag. 23.*

c 2

(3) *Diff.*

(3) *Diff. Vat. post Rembold. num: 27. & in altero Vat. Aud. Mormorai §. Verum etiam pag. 24.*

L. Imperatores ff. de transact. *Observ. 167. LEGATARIUM verò scriptum hæredem, non autem legitimum convenire debent, quia legata ab intestato non præstantur. Quod adeo verum est, ut si Hæres in codicillis directe fuerit institutus, legata non debentur ab hærede legitimo, qui ob institutionis sic factæ nullitatem ab intestato succedit (1). Quo in loco illud quæri dignum est, an legata præstanda sint ab hærede legitimo, qui ab intestato succedit ob mortem hæredis scripti ante Testatorem? Quæstio affirmative resolvenda est, quoties in Testamento adposita legitur *Clausula Codicillaris*, etiamsi non constet Testatorem de eius vi, atque pondere instructum a Tabellione fuisse (2).*

(1) *Leg. 13. §. 1. ff. de Jur. Codicill. Duni de Jur. Codicill. cap. 1. §. 7. pag. 65.*

(2) *Florent. Legatorum 4. Junii 1782. cor. Aud. de Morellis alterius præcedentis decisi. confirmatoria.*

Observ. 168. Si HÆRES institutus hæreditatem *Auth. Hoc* adire nolit, nec voluntatem Defuncti adimplere, amplius primo Cohæres, dein Legatarius, aut Fidei- *C. de Fi-* commissarius, porro Hæres ab intestato, ac *deicom.* deinde Extraneus, ac Fiscus admittitur (1). Quoties autem nulli prorsus extent legirimi, hæredes, quibus Defuncti bona deferantur, tunc per publicum *Proclama* vocari debent omnes ii, qui in hæreditate jus aliquod habere possunt, & in casu, quo nullus compareat hæres, bona hæreditaria tanquam vacantia Fisco deferuntur, ad cuius exclusionem successio ultra decimum gradum non porrigitur (1); cum solum intra decimum gradum Leges, & Statuta de intestata agnatorum successione disponant (3). Bona autem *vacantia* dicuntur quæ legitimum successorem non habent, nec habitura sunt, ad differentiam hæreditatis *jacentis*, cuius extat hæres, sed nondum adita fuit (4). Si agatur de *Pe regrinis*, qui in remotis regionibus moriuntur, omnis adhibenda est diligentia ut bona penes eos reperta ad ipsorum hæredes integre perveniant; quod si ob locorum distantiam nullus hæres indagari possit, eorum bona ant *Fisco*, aut *Pie Cause*, juxta mores Regionis, adjudicantur (5).

(1) Verum ad incurrendam hæreditatis privationem requiritur interpellatio, congruque termini assignatio pro adimplendo præcepto, atque insuper Judicis declaratio. Vid. *decis. in Florent. Pratens. Caducitatis diei 17. Junii 1777.* §. Quindi è cor. Aud. Ulivelli Rel. Vid.

Respons. ad dec. in Flor. Prat. Caducitatis 12. Septembr. 1749 sez. 4.

(2) *Perez. in tit. de legit. hered. num. 10. Duaren. in tit. ff. und. Cognat. col. 2. tom. 1. Vid. Statut. Florent. lib. 2 rub. 126. ubi successio Fisci admittitur post VIII. gradum.*

(3) *Florent. Fideicommissi* 5. Septembr. 1752. pag. 7. & 8. cor. Aud. Meoli, & Florent. Fideicommissi de Scalandronis 29. Septemb. 1767. cor. Aud. Ulivelli.

(4) §. *Placebat instit. de legit. agnat. success. Leg. final. ff. de success. edit. Rot. Rom. dec. 728. num. 15. par. 1.*

(5) *Vid. Montelatic. Jurisp. Civil. Element. tom. 2. pag. 13.*

*Lcg. Cum
in anti-
quioribus
C de jur.
delib.*

Observ. 169. HÆRES Qui hæreditatem sibi delatam intra annum non adiit, eam transmittere nequit, exceptis tamen Filiis, ad hæredes suos. At hæreditatis etiam non agnitæ transmissio tribus fieri potest modis, scilicet jure suitatis quoad Filios; jure sanguinis quoad descendentes; jure deliberandi quoad cæteros. Requisita verò necessaria pro transmissione hæreditatis ex capite, deliberandi tria a Jurisperitis numerantur, nempe quod Transmittens stiat sibi delatam hæreditatem, quod decedat intra annum ad deliberandum concessum, tandem quod hæres transmittentis adeat intra reliquum anni spatium (1). Quibus constitutis notandum est, ex dispositione Statuti nostri rubr. 39, lib. 2. trac-

transmissionem fieri ab eo, qui per quindecim dies rem aliquam defuncti possedit (2); sicuti etiam maternæ dotis, vel hæreditatis licet non aditæ transmissionem recte dari in quoscunque hæredes etiam extraneos, quamvis liberi existant ex alio matrimonio (3). Cui tamen sententiæ obsistere videntur tum æquitas, matrisque benevolentia, tum plures nostrorum Tribunalium resolutiones (4). Dotis tamen maternæ ab Infante non agnitæ transmissio datur in præjudicium Filiorum alterius Matrimonii, sive masculi ii sint, sive Fœminæ, non autem in præjudicium Sororis ejusdem matrimonii (5). Quod si Filius post pubertatem mortuus sit, & bona Matris possederit, titulo licet hæreditario Patris, maternam hæreditatem adivisse censetur, eamque, Sororibus exclusis, ad Agnatos masculos spectare dicendum est (6).

(1) *Gomez. var. resol. lib. 1. cap. 9. num. 50. seqq. Rot. in rec. dec. 22. num. 40. seqq. part. 6. & cor. Bichio dec. 320. Aunus verò incipit non a die mortis Testatoris, sed a die, qua Transmittens scivit hæreditatem sibi esse delatam, Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 21. n. 16. seq. d. decis. cor. Bich. n. 14.*

(2) *Vid. Sabell. var. resolut. lcap. 89. num. 36. seqq. tom. 4. Magon. dec. Flor. 10. num. 20. seq.*

(3) *Id. Magon. dec. 148.*

(4) *Vid. Altograd. cons. 83. per tot. lib. 1. Rot. lib. motiv. 23. p. 118. & lib. 65. p. 173.*

(5) *Altograd. cons. 83. num. 100. & per tot.*

tot. Vid. dec. in Florent. Transmissionis 12.
Ostobr. 1540. & 6. Martii 1543.

(6) Ita decisum fuit a Rota nostr. mense
Junii 1786. ad relat. Aud. Arrighi in Causa
Sparapani, & Volterrani,

L. Pannonius ff. de acq. velomitt. hered. *Observ. 170.* Vtrum non agnita hereditate intra tempus ad illam adeundam impertitum non semper preclusa remanet heredibus Defuncti non adeuntis facultas illam agnoscendi. Huiusmodi enim facultas transmittitur ad heredes quando Defunctus iusta de causa ignorare poterat hereditatem sibi fuisse delatam. Quumque hoc restitutionis remedium in equitate Legis Pannonius fundatum probationem requirat ignorantia delationis hereditatis in primo herede defuncto (1), manifeste consequitur illud obtineri haudquam posse quoties Defunctus ob vicinitatem, affinitatem, vel temporis lapsum ignorare non poterat hereditatis delationem. Quapropter neque concedenda est in integrum restitutio si is, qui primam habebat succedendi causam hereditatem repudiaverit, talisque repudiatio verisimiliter nota esse debuerat Auctori heredis, qui remedium restitutionis postulat (2). Huiusce enim Legis dispositio subvenit ignorantibus, & non scientibus (3); eorumque ignorantia debet esse vel facti, vel Juris adeo dubii, ac perplexi, ut facti ignorantia equiparari mereatur (4) Quam autem Lex ista solummodo loquatur de absentibus Rei-

Reipublicæ causa, ideo ejus remedium non ita facile extendendum est, & per lapsum longissimi temporis ex. grat. 80. annorum præscriptum dici debet (5); neque locum habet ubi æquitas cessat ob existentiam personarum, quæ Testatori sint magis dilectæ, quam is, in quem hæreditas transmitti debuisset (6).

(1) Dubitans an æquiparetur ignorantæ, & an sufficiat ignorantia Juris dubii, ac perplexi? Vid. *Altograd. cons. 94. lib. 1.* ubi affirmative respondet.

(2) *Pistorien. Prætensæ Reivindicationis 4. Maii 1781. §. 21. & seqq. cor. Aud. Josepho Vernaccini...*

(3) *Romana Restitutionis in Integram 27. Jan. 1736. §. Equitativa cor. Millino.*

(4) *Auximana Immissionis 9. Jan. 1735. §. Confugere & seqq. cor. Calcagnino.*

(5) *Pontremulen. Legati Causa Studiorum, & Dotium 14. Maii 1779. §. Si conveniva & seqq. cor. Canc. Joh. Vinci.*

(6) *Altograd. cons. 94. num. 39. lib. 1.* ubi testatur hanc esse judicandi consuetudinem Florentiæ vigentem.

Observ. 171: Qui solvit debita hæreditatis, L. Cum quique hæreditatem, quam antea non adivo debitum, rat. testamento reliquit, habendus est hæ- & Leg. res ac si hæreditatem expresse acceperat. Si avia G. Inspecta Statuti nostri sanctione rub. 29. lib. ilo jur. de. 2. 2di- lib.

2. aditio hereditatis probata remanet, non modo ex occupatione, ac dominio delatæ hereditatis, verum etiam ex solutione æris alieni Defuncti quantumvis modici (1) & ex minimæ rei hereditariæ possessione per quindecim dies retenta (2). Quod nequaquam intelligendum est de bonis, quæ apud Defunctum tempore mortis existebant fideicommissis subiecta; ea namque propria auctoritate apprehendi, ac retineri ab Hærede possunt absque eo quod in ipso oriatur hereditaria qualitas (3). Nec hereditatis aditio resultat ex possessione rei, quæ erat cum Defuncto communis, præsertim si ejus usus dividi, ac separari non possit (4). Quod si Hæres de re communi simpliciter testatus sit, censetur de sua tantum parte disposuisse, ac propterea casus iste non comprehenditur sub censura propositi *Text. in Leg. si Avia Cod. de Jur. delib.* (5). Sed attenda Statuti nostri dispositione contrarium fortasse verius existimandum foret (6). Quum tamen nimis asperum, ac severum sit hocce Urbis nostræ Statutum, totis viribus enitamur oportet, ut minus quam fieri possit, Jus Commune lædat (7).

(1) *Rot. nostr. cor. Magon. dec. 148. num. 5. & seqq.*

(2) *Vid. Volaterrana Restitutionis in Integrum 9. Jul. 1773. §. 5. & seqq. cor. Aud. Vinci, ubi quæstio resolvitur contra hereditatis aditionem non obstante Statuto Florent. aliisque similibus Statutis, quæ locum habere possunt eo tantum casu, quo verificetur factum*

cum possessionis, & occultationis suspicio, non autem si deficiente rei etiam minimæ possessione, aditio ex aliis factis, verbisque deduci vellet. Vid. *decis. revocat. diei 7. Jun. 1776. cor. Aud. Buratti.*

(3) *Pistorien. Crediti, sive Prætense Aditionis Hereditatis 12. Novembr. 1752. §. L' altro fortissimo cor. Aud. Francisco Ant. Agnini.*

(4) *Florent. Prætense Aditionis Hereditatis 18. Martii 1603. lib. motiv. 87. pag. 48.*

(5) Vid. *Angel. cons. 173.*

(6) Ita resolutum habetur a *Rot. nostr. sub die 21. Aprilis 1558. lib. motiv. 19. col. 3. marg.*

(7) *Soccin. cons. 61. num. 8. lib. 1. Corn. cons. 91. num. 3. lib. 1.*

Observ. 172. IN HAC Constitutione voluit L. Ædificatio final. Imp Justinianus, ut si scriptus hæres competens Cod. de ti Judici testamentum nullo visibili vitio laborans ostendat mittendus sit in possessionem adit. div. bonorum, quæ Defunctus tempore mortis habuit, reservatis exceptionibus altioris indag. Hadr. toll. nis ad Judicium petitionis hereditatis. Judicium igitur in hac Lege fundatum requirit ex propria sui natura probationem nude tantum, ac simplicis possessionis penes Fideicommissentem; in quo distinguitur a Judicio Petitionis hereditatis, nec non ab Interdicto Quorum bonorum, in quibus necessaria est domini probatio (1). Quod equidem verum esse puto si Fideicommissarius agat contra Ha-

Hæredem hæredis Gravati, vel tertium possessorem ab eo causam habentem; secus si contra Tertium, qui cum titulo possideat non habente causam ab Hærede gravato; tunc enim probari debet bonorum dominium penes Fideicommittentem exstitisse (2). Et in paritate probationum semper judicandum est favore Possessoris (3); eademque probatio fieri debet ab eo, qui ad Fideicommissum antiquius vocatus fuit, quoties agat contra eum, qui recentioris habet Fideicommissi jura (4).

(1) *Pisana Immissionis* 10. Martii 1775. §. 5. & seq. coram Aud. Ignatio Maccioni in *Causa Alamanni, e Rucellai*.

(2) *Peregr. de Fideicomm. art. 44. §. 6. vers. Aut verò ille*; & ita decisum fuit in ead. *Causa* Vid. *Florent. seu Pisana Immissionis* 29. Septembr. 1769. §. 23. & seq. cor. Aud. Ulivelli ubi plures cumulantur auctoritates ad ostendendam differentiam, quæ inter hereditatis petitionem, & rei vindicationem intercedit.

(3) *Diff. Florent. seu Pisana Immissionis* art. 1. cor. Aud. Ulivelli.

(4) *Ibid.* §. 28.

L. Hereditatis 7. *Observ. 173.* HÆREDITATIS petitio quia actio mixta est, triginta annis præscribitur: quum Cod. de actiones reales præscribantur annis decem inter præsentem, & viginti inter absentes. Petitio itaque hereditatis est. actio in rem universam.

versalis, & bonæ fidei, qua quis petit se declarari hæredem, & proinde sibi restitui, vel dari hæreditatem ab eo, qui pro hærede, vel pro possessore eam possidet, vel dolo desiit possidere; nec Possessor excusatur propter longi temporis exceptionem, quia ut diximus huiusmodi actio *mixta* est in rem, & in personam, ac propterea non tollitur nisi longissimi temporis præscriptione. Hinc intelligitur discrimen, quod extat inter hanc petendæ hæreditatis actionem, & illam rei vindicandæ, quæ cum sit mere *realis* tollitur spatium decem annorum inter præsentem, & viginti si absentia concutrat (1). Ut autem locum sibi vindicet actio petitionis hæreditatis necesse est quod is, qui eam possidet, nequeat se tueri nisi cum titulo *pro hærede*, vel *pro possessore*. Si quis enim possideat bona hæreditaria titulo aliquo particulari, eum convenire oportet vel rei vindicatione, vel Possessoriiis interdictis, cum hoece in casu pœnitens inepta, ac extranea foret hæreditatis petitio (2). In hoc autem Iudicio petitionis hæreditatis fructus veniunt usque ab initio, nisi Possessor in bona fide constitutus fuerit (3).

(1) *Florent. seu Pisana Immissionis* 29. Septembr. 1769. §. 23. cor. Aud. Ulivelli.

(2) *Ead. decis.* §. Eod.

(3) *Rot. Lucens. apud Andreol. contrav.* 188. num. 10. *De Comitib. in addit. ad Rot. Florent. de Fideicomm. dec.* 40. num. 1. Filius Viduæ prægnantis quartam partem petit, quia possunt

sunt nasci tergeruini, *Leg. Antiqui 3. ff. si part. hered. pet.*

L. In re- Observ. 174 Qui cogitur hereditatem pe-
stituenda titori restituere deducit quidquid in mortui
Cod. de funus erogavit: Item quidquid Creditoribus
petit. ha- bona fide persolvit, cum non debeat Hæres
red. locupletior reddi cum damno Possessoris ab

hereditate defecti (1). Si tamen inventarium
ipse non confecerit, funeris sumptus com-
pensare tenetur cum mobilibus, fructibus,
aliisque rebus hereditariis, ex quibus, nisi
aliter appareat, illos fecisse præsumendus
est (2). Hujusmodi vero sumptuum nomine
veniunt non modo infirmitatis expensæ, al-
que ante humatum corpus factæ, sed etiam
quæ viventium Amicorum, Conjunctorumque
solatium respiciunt, cujusmodi esse solent,
exequiarum pompa, apparatus, monumenti
constructio, atque id generis pro modo fa-
cultatum, dignitatisque Defuncti (3). Adeo
autem privilegiis donatæ sunt, ut alibi dixi-
mus, necessariæ funeris expensæ, ut omni-
bus Creditoribus præferantur quamvis ante-
riori, & expressa fulciti sint hypotheca, que-
madmodum sentiunt fere omnes Jurisperi-
ti (4).

(1) *Leg. 5. Cod. hoc tit.*

(2) *Urceol. Consult. forens. cap. 20. n. 26.*
Merlin. dec. 515. n. 7. Rot. in rec. dec. 197.
num. 32. & dec. 277. num. 14. part. 12.

(4) *Leg.*

(3) *Leg. funeris, & Leg. at si quis ff. de relig. & sumpt. funer. Barbos. de appell. verb. signif. appell. 107. num. 1. & seq. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. quæst. 17. num. 25. & seq. Nimis effusos funerum sumptus moderatæ sunt plures in Etruria conditæ leges, uti videre est apud Sabell. in sua Praxi §. Spese num. 5. Et hisce nostris temporibus altera edita est pragmatica Constitutio sub die 10. Octobris 1748.*

(4) *Gratian. discept. for. 94. num. 2. & seq. Merlin. de pignor. loc. cit. Pacific. de Salvián. inspeff. 5. cap. 4. num. 72. Rot. in rec. dec. 399. num. 16. p. 2. Contrariam sententiam tuerentur Mantica. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 23. num. 23. Caball. resolut. crim. cas. 201. num. 43. Negusant. de pignor. part. 5. membr. 2. num. 28. Viv. d. 307. n. 6. Franch. dec. 51. alique permulti.*

Observ. 175. COHÆRES a Cohærede ob de Leg. Ex
fensionem universæ hæreditatis sumptus repe- *parte 39.*
tere nequit, nisi probet ob defensam alte- *ff. famil,*
rius partem se majores sumptus expendis- *hercisc.*
se (1). In ea igitur quæstione utrum expen-
sæ reficiendæ sint ab eo, qui ex lite commo-
dum consequitur, distinguendum est, an Hæ-
res qui pro parte successit, quique agendo
totam hæreditatem obtinuit, plus in lite im-
pendit, quam impendisset pro sua portione,
an verò non. Primo casu expensas ab altero
Cohærede pro sua rata repetit, & pro illis

ei datur bonorum retentio; secundo verò casu nullam consequitur expensarum refusionem (2). Idemque dicendum est de Socio qui negotium utile gessit ratione rei communis (3); Nec non de Socio Criminis, qui in confectioe Processus contra plures delinquentes, maiores, gravioresque expensas erogavit, quam pro se ipso erogasset (4).

(1) *Diff. Text. Caldas de cmpt. cap. 27. n. 42. ad mater. vid. consult. in Florent. Donationis de Capponibus quoad liquidationem, quæ incipit „Ad removendam. „*

(2) *Rot. cor. Buratt. decis. 921. num. 23. & seqq. cor. Bich. dec. 583. n. 7.*

(3) *Diff. dec. cor. Buratt. num. 24. Boer. dec. 210. num. 5. Si cohætes, vel consocius frui velit victoria obrenta a litigante, facienda est pro rata expensarum contributio Paulut. diss. 70. n. 10. Dunozett. Jun. decis. 23. num. 4.*

(4) *Bonfin. in bannim. general. cap. 77. n. 126. & seqq.*

L. Licet *Observ. 176. ROMANIS Legibus nullum erat Cod. de adeundæ hæreditatis constitutum tempus, & jur. de- si aliquo tempore solum longissimo, idest lib. prescriptione 30. annorum Jus hæredis excludabatur: Quod etiam Florentiæ obtinet non obstante antiqua Lege anni 1439. quippe quæ ab altera posteriori Lege anni 1477. abrogata fuit (1). Hoc tamen verum est, atque perspe-*

speculum si neque Hæres possideat Defuncti hæreditatem, neque ullus adsit ex creditis, cohæredibus, vel substitutis, quibus possit damnum inferri; nam si Hæredi possidenti bona hæreditaria assignatus fuerit a Creditoribus, aliisve interesse habentibus terminus ad deliberandum, tunc intra illum cogi potest vel hæreditatem adire, vel eam repudiare (2). Nostri verò legibus aliter res se habet. Nam Statutum Florent. Rub. 29. lib. 2. obviam incupiens, illorum fraudibus, qui statim hæreditatem occupant, eamque expulant, & postea repudiant, voluit, quod quisque ex rei hæreditariæ possessione per quindecim dies propria auctoritate retenta, hæres efficeretur (3); ejusque repudiatio minime valeret, nisi publice notificata fuisset in Consilio Populi (hodie per Leg. anni 1777. in Magistratu Supremo) intra duos menses a die repudiationis si Florentiæ, vel in eius Districtu, intra quatuor verò menses si alibi facta fuerit (4) Sine qua solemnitate repudiatio habetur duntaxat pro quadam voluntatis declaratione, ut ex subsequentibus actibus difficius aditio colligatur (5).

(1) Vid. *Contramotiv. in Florent. Hæreditatis* 27. Septembr. 1785. pag. 5. & *Responsum Rote nostræ in Florent seu Praen. Primogenitura de Piccolominiis* §. 37. & seqq. ubi etiam de restitutione in integrum ob ignorantiam delatæ hæreditatis *Ibid.* §. 41.

(2) *Florent Successionis* 21. Febr. 1769 art. 3. §. Ed in facti & seq. cor. Aud. Lino Salvetti.

2

(3) *Ma-*

(3) *Magon. dec. Florent. 148. num. 6. Cascinen. Crediti 12. Januar. 1643. cor. Aud. Antonio de Rusticis, & Joh. Baptista Puccio. dict. Florent. Successionis cor. Salvetti art. 3. §. E la ragione.*

(4) *Vid. Sabell. in Prax. §. Repudia.*

(5) *Rot. nostr. cor. Neri Badia decis. 55. num. 2. & 3.*

*L. Final. Observ. 177. STATUTI nostri dispositio, de Cod. de qua supra mentionem fecimus, in totum fe-
jur. delib. re recessit a Jure Communi Romanorum In-
ventarii beneficium Hæredibus tribuente. Sub-
blatum namque fuit hujusmodi beneficium in
favorem Creditorum, pro quibus Hæres de-
cem, & octo annis maior tenetur ultra vires
hæreditatis; servatum verò quoad Legatarios,
& ideo ex legatis ipse hæres detrahit Falcidiam (1). Verum hujusmodi dispositio Flo-
rentinam Urbem, ejusque Territorium unice
respiciebat non extenditur ad bona extra Ter-
ritorium Florentinum posita, hæreditate licet
adita Florentiæ, quorum respectu concedi so-
let a Principe inventarii beneficium, etiam
in casu, quo major pars hæreditatis extra
Florentiæ ditionem posita sit (2); neque com-
plectitur Pupillos, Minores (3). Comitatus,
Rusticosve (4). Cæterum inspecta memorata
Leg. final. Cod. de iur. delib. non tepetur Hæ-
res Fideicommissarius inventarium conficere,
nec ad persolvendum obstringitur æs alienum
Defuncti, cum in ea Lege mentio fiat de
Hæ-*

Hærede directa, non autem de Fidecommisso-
rio, inter quos maxima semper intercessit di-
screpantia (5). Nec respectu hæredis directi
adeo necessaria est inventarii confectio, ut
eo omisso semper teneatur ultra vires hære-
ditatis. Si enim status hæreditarius per æqui-
pollens probari possit, omnisque cesset occul-
tationis suspicio, hæres nunquam adigendus
est ad solvenda proprio ære defuncti debi-
ta (6). Illi namque competit restitutio in in-
tegrum adversus inconsulto aditam hæredita-
tem, etiam post longum ab additione tempo-
ris cutsum, si inopinato magna detegatur
æris alieni copia; quo in casu admittitur sub-
sidiaria status hæreditarii probatio deducta
præsertim ex defuncti qualitate, familie us-
que locique consuetudine (7). Florentiæ enim, ubi
inventarium prohibetur, præsumptio subtractio-
nis, & occultationis bonorum longe debilior
evadit (8). Ubi autem Inventarium fieri de-
bet Leges nostræ pro forma substantiali re-
quirunt præsentiam trium Notariorum, trium-
que Civium Florentinorum, vel eorum vice,
ut hodie fieri solet, Cancellarii, vel Aquasii
præsentiam, atque insuper exigunt citationem
Creditorum, sive certi ii sint, sive incerti,
ut ad inventarii confectioem, si ipsi velint,
interveniant (9). Aliquando inventarium re-
cte potest a Testatore prohiberi, ne pauper-
tas contemptui, aut divitiæ exponantur in-
vidiæ (10).

(1) Rot. nostr. lib. motiv. 77. pag. 214. Florent.
Detractionum de Mulinellis. 12. Mart. 1715. §.

Etiam si cor. Aud. Neri Badia Vid. dec. 37. n. 14. tom. 10. Thes. Ombros.

(2) *Ger. Spin. ad Statut. rub. 29. lib. 2. §. Statutum istud Vid. Leg. anni 1788. §. 15. Aditio hæreditatis, quæ in diversis territoriiis posita est, fieri debet juxta Statutum loci, ubi maior pars existit bonorum Defuncti, Ger. Spin. ad Statut. nostr. rub. 29. lib. 2. vers. Inventarium Ursill. conclus. 51. n. 134.*

(3) *Ger. Spin. ibid. §. Si Clericus, vel Minor & §. An autem.*

(4) *Ut patet ex Motivo. Aud. de Angelis ann. 1684. & ex Sententia ab eodem lata sub dec. 13 Jan. 1683, existente in Filz. D. Conservat. LL. num. 10. Dicitur in Motivo quod Statutum est Juri communi contrarium & quod Rustici de Jure communi non evadunt hæredes quamvis adus expleant, qui citra nomen hæredis fieri nequeunt. Vid. Mascard. de probat. conclus. 47. Rot. nostr. lib. Mot. 107. pag. 375. & lib. 114. diei 8. Febr. 1683.*

(5) *Pistorien Inventarii seu Pecuniaria 20. Septemb. 1769. per tot. coram Aud. Benedicte Moneta Florent. Detractionum 23. Febr. 1770. §. Una tale coram Aud. Meoli, ubi quod Lex final. non afficit hæredem gravatum, sed suum operatur effectum inter Creditores, & Legatarios cum hærede contententes.*

(6) *Ibid. §. 2. & 3.*

(7) *Florent. Restitutionis in Integ. 28. Septembr. 1740. cor. Aud. Meoli, Campilien. seu Massen. Prætensa Restitutionis in Integ. &c. 29. Septembr. 1769. art. 1. §. Ben. conoscendo, & seq. coram Adv. Antonino Ganucci.*

(8) *Flo-*

(8) *Florentina Fideicommissi* 10. Septembris 1700. coram Aud. Bacci.

(9) Vid. *Reformat. diei 12. Aug. 1678. ejusque supplementum* Vid. *Montelatici Instit. tom. 1. pag. 241. §. Ulterius.*

(10) *Leg. Meminimus 2. Cod. qu. & quib. quart. pars deb.*

Observ. 178. IN EA questione, an Debitor possit in præjudicium suorum Creditorum hæreditatem repudiare, animadvertendum est, quod si agatur de hæreditate, seu jure jam *Leg. Qui autem C. que in fraud. credit.* *quæsito*, ejus repudiatio nullius ponderis est, ac momenti; si vero agatur de hæreditate futura, vel jure, ut ajunt, *quærendo*, tunc oportet ut renunciatio sit mere *abstensiva* ut Creditoribus præjudicium inferre valeat; nam si renunciatio ipsa *translativa* fuerit, nihil affert Creditoribus detrimenti, quia hæreditas, seu aliud jus *translative* renunciatum existere necessario debuerat saltem per momentaneum temporis spatium in Debitoris renunciantis dominio (1); ac propterea haberi debet tamquam verum, ac proprium Hæredis repudiantis patrimonium, super quo recte potest a suis Creditoribus conveniri (2). Pro non facta autem haberi debet repudiatio quoties cum falso supposito factam fuisse dignoscatur (3).

(1) *Florent. Reduccionis Passi de Quota Litis, & Donationis* 12. Septembr. 1774. §. Nel caso
d 3

câso & seq. coram Audit. Luci, Vinci, & Canc. Mansilli.

(2) Florent. Successionis 19. Martii 1773. §. Abdicativam cor. Aud. Bernardino Buratti.

(3) Florent. Hereditatis & Separationis Bonorum 30. Jul. 1756. pag. 10. cor. Aud. Finetti. Quandonam hereditatis repudiatio dici possit simulata in præjudicium creditorum Vid. Cortonen. Repudiata Hereditatis 6. Maii 1684. cor. Aud. Cavalcani.

L. Renitente C. de jur. de lib. Leg. His qui §. Neque ff. de acq. vel. omitt. hered. Observ. 179. PATER non potest hereditatem Filio delatam sine ejus consensu repudiare, nec huius Filii imminuere, sive spem adimere hereditatis consequendæ. Ita nec Filius in Patris præjudicium hereditatem repudiare valet (1). Hisce Legibus adiungenda videtur pervulgata Lex illa final. §. penult. Cod. de bon. quæ liber. quæ sancitum est nihil obesse Filio infanti repudiatio hereditatis a Patre facta, cum absque ullo restitutionis remedio illam acceptare valeat postquam ad maiorem ipse pervenerit ætatem (2). Hereditatis vero fideicommissariæ ius, ac Hominiûm transit in Infantem absque ulla Patris sui additione; eaque post mortem Infantis acquiritur Patri supersititi, cum jam fuerit Infanti perfecte quæsitæ (3).

(1) Vasq. de success. resolut. 5. §. 18. num. 62. Barry cod. trañ. lib. 11. tit. 23. num. 1. Mantie. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 16. Quoad

Quoad hereditatem maternam Filius intra annum admittitur ad retractandam repudiationem; quod privilegium ex identitate rationis extenditur etiam ad Filios emancipatos. *Pisana, seu Cascinen. Einphyteusis* 12. Aug. 1790. §. 49. & seq. cor. Aud. Simonelli.

(2) Vid. *Pisan. Legati* 16. Febr. 1781. §. 11. cor. Aud. Bartholom. Raffaelli.

(3) *Florent. Fideicommissi de Borgherinis* 15. Julii 1792. §. Ma quando & seqq. coram Aud. Nicolao Salvetti Rel.

Observ. 180. Tutor pro Pupillis vel accipere, vel deserere debet hereditatem. Quinimo additionis actus ultra Tutoris auctoritatem requirit Decretum Judicis, ac Statutarias solemnitates (1); nisi agatur de hereditate, quæ manifesto sit opulenta, in qua adeunda solemnitates non requiruntur, ne scilicet Statutum conditum favore Impuberum, Minorum, atque Mulierum ad evitanda erummosa hereditatis pericula, in eorum odium retorqueatur (2). Conceditur autem Pupillo in integrum restitutio quoties obnoxius remansit solutioni æris alieni (3), vel per hereditatis additionem inconsulto a Tutore factam læsus est (4). Quod si major factus hereditatem possederit, nec restitutionem in integrum petierit; non potest contra Tutores ea experiri remedia, quæ ei à Legibus suppeditantur (5).

(1) *Constant. ad Står. Urb. annot.* 44. num.

d 4

404.

*Leg. Pu.
pillorum
C. de re-
pud. vel
abstinen.
heredit.*

404. *Mans. consult.* 571. num. 6. *Roti coram Cels. dec.* 129. n. 4.

(2) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom.* 11. dec. 22. num. 52. *Potior*, ac *receptior sententia est Pupilli presentiam nequaquam esse necessariam in adeunda, vel repudianda hereditate, Pistorien Crediti. seu Prat. Additionis Hereditatis* 12. Novembr. 1752. §. *Se questo cor. Aud. Franc. Ant. Agnini.*

(3) *Ibid.* §. *Benche.*

(4) *Æsina Restitutionis in Integr.* 26. Junii 1744. *cor de Thunn.*

(5) *Pistorien. Dotis, & Fructuum* 18. Junii 1751 §. *Poichè la circostanza cor. Aud. Hieronymo Finetti.*

L. Arboribus ff. de usufr. & L. An- quitas C. cod. *Observ.* 181 *HÆRES usufructuarius potest dum vivit usumfructum alteri concedere, sed eo mortuo coniungi debet cum dominio penes alterum heredem existente. Ususfructus in, Formalem, dividitur, & Causalem. Ille a proprietate disiunctus est, hic cum proprietate coniunctus. Ut autem dignoscatur Formalis a Causali usufructu communis Pragmaticorum distinctio est, quod si Testator relinquat usufructum alienius fundi, tunc dicatur relictus usufructus formalis; si vero relinquat pure, ac simpliciter fundum, & postea adiciat ad usufructuandum, tunc Causalis usufructus relictus intelligatur (1). Resolvitur itaque in Causalem, hoc est cum proprietate coniunctum usufructus legitimæ*

Filio relictus, quia legitima in proprietate constituenda est (2). nisi Filius adhibita *Causa thela Soccini* gravatus fuerit hereditatem restituere (3): pa-iterque resolvitur in *Causalem* quando Maritus Uxorem reliquit Hæredem usufructuariam omnium bonorum nullo ei dato Cohærede quoad proprietatem, atque post ejus obitum alterum Hæredem instituit: perinde est enim ac si fuisset instituta Hæres universalis cum onere fideicommissi ad favorem Substituti (4). Existentibus verò Filiis usufructus omnium bonorum Uxori relictus coarctatur ad alimenta juxta celebrem *Bulgari Consuetudinem* (5) dummodo tamen constituta non fuerit *domina massaria*, & usufructuaria *universæ hereditatis*; quo casu usufructus cum filiis dividendus est (6).

(1) *Conf Torr. de Majorat. part. 1. cap. 13. §. 1. sub num. 11. & p. 2. quest. 24. num. 6. Rot. Rom. in Beneventana Hereditatis 30. Aprilis 1723. cor. Corio ad ornat. Castill. de usufruct. dec. 2.*

(2) Hæc est *Ancharani Doctrina* in suo cons. 128. num. 2. a DD. communiter recepta.

(3) *Pisana Detractionum 1. Martii 1732. §. In facti, & seq. cor. Aud. Guidone Arrighi.*

(4) *Peregr. de Fideicom. art. 5. num. 21. Rot. in recent dec. 122. num. 1. p. 2. tom. 1. Martii Malic. decis. Senen. §. n. 2.*

(5) *De Luc. de servit. disc. 50. & duob. seq. Rota Romana coram Crescent. sen. decis. 307.*

(8) *Vid.*

38
(6) Vid. *Peregr. dec. Patav.* 38. n. 6. *Rot.*
in rec. dec. 117. n. 16. par. 11.

Auth. Con. Observ. 182. *Nō simplex Usufructuarius, sed*
tra cum verus *Hæres gravatus* ille dici debet, qui in-
rogatus stitutus est cum onere restituendi post ejus
G. ad SC. obitum hæreditatem, vel reliquum quod su-
Trebell. pererit hæreditatis (1). Huic igitur hæredi,
qui gravatus est quod supererit restituere li-
cebit hæreditatis *Dodrante* justam ob ratio-
nem absumere disponendo tum *inter vivos*,
tum per *ultimam voluntatem* in eam causam,
ad quam vivens obstringebatur, uti est caus-
a dotandi Filiam quamvis nubilem nondum
attigerit ætatem (2). Si vero Testator libe-
ram, & absolutam concesserit alienandi fa-
cultatem, licebit Hæredi nulla servata quar-
ta de toto axe disponere (3). Ex hac verò
quarta potest ne hæres *trebellianicam* detra-
here? Negant communiter Iurisperiti, & la-
te discusso articulo negavit etiam cum *Rota*
Romana (4) tum *Rota nostra Florentina* (5).
Verùm hujus *Authenticæ* dispositio non habet
locum in fideicommisso, cui tota hæreditas
ad favorem Descendentium subiecta fuit; ac
propterea si Testator Descendentes in toto
axe vocaverit, iisque deficientibus alium in
eo quod superest substituerit, alienandi facul-
tas concessa intelligitur ultimo ex Descenden-
tibus, non autem anterioribus (6).

(1) *Miniaten. Successionis* 20. *Septembris*
1754

1754 §. 15. & seqq. cor. Montordì. Etiam ad normam Legum nostrarum universale dici debet, non particulare Fideicommissum institutum in residuo hereditatis, ad differentiam Fideicommissi instituti in residuo bonorum detractis debitis, arque legatis. Vid. Piatorien. Fideicommissi 19. August. 1783. §. 12. cor. Aud. Raffaelli.

(2) Accaris. dec. Flor. 87. n. 32. & seqq.

(3) Vid. De Comitib. dec. flor. 90. num. 15. & 16.

(4) Romana Immissionis super Reservatis §. Maii 1704. §. Ultra qualitatem cor. Muto.

(5) Decis. 107. num. 84. & seq. cor. De Comitib.

(6) Florent. seu S. Iodnn. Vallis Arni Fideicommissi de Somigliis 22. Jun. 1792. per loc. cor. Aud. Olivelli Relat.

Observ. 183. QUAMVIS expilatae hereditatis Leg. Ad-
crimen proprie factum non sit, actio tamen versus C.
ad illud persequendum famosa esse non de- de crim.
sinet, cum infamiam irroget perinde ac fur- expil. ha-
tum (1). Idcirco expilatae hereditatis crimi- red.
ne non accusatur Uxor, cum vita societas
illam quodammodo efficiat dominam rerum
Mariti sui, & in honorem matrimonii turpis
actio non detur. Conceditur nihilominus con-
tra eam civilis actio rerum amotarum pro re-
petendis rebus subtractis (2). Ex quocum-
que olim crimine duplex oritur actio, Civi-
lis, scilicet, & Criminalis: hæc ad publicam
vin-

vindictam conceditur, & ad pœnam, quæ injuriam infert, & famam lædit; illa pro interesse tantum ad persecutionem rei suæ datur, neque famam existimationemque corrumpit. Quod tamen intelligamus oportet de furtis levibus, non autem de gravioribus, & magnis, quæ criminaliter puniuntur etiam in Uxore, & Filiis non curata Mariti, vel Patris remissione; cujus rei plura extant apud nos exempla (3).

Huic Legi adiungendam putamus Legem Imperator 50. ff. ad SConsultum Trebell. quæ cautum fuit, Patrem fideicommissi bonâ dissipantem cogi posse fideicommissum restituere Filio suo in potestate adhuc existenti, etiam ante conditionis adventum reservato Patri alimentorum iure, si ea aliunde non habeat (4). Ut autem procedat hujusce Textus dispositio requiritur, quod Pater, cœterive heredes gravati magna accusari possint dilapidatione, eaque talis sit, ob quam maior ætate Curatori subijci mereatur (5). Quapropter Lussores, Aleatores, alique hujusmodi Dilapidatores, iique qui ad fideiubendum procliviores sunt, sub censura hujusce Textus comprehenduntur (6). Questio excitari solet, an facta bonorum fideicommissi restitutione Filius teneatur ex eorum fructibus Creditoribus Patris satisfacere, qui eosdem fructus habebant hypothece nexu devinctos? In hac controversia valde dimicant Doctores; multique fratri rationibus, & auctoritatibus docent, Filium jure posse Creditores Patris impedire, quominus ex fructibus dictorum bonorum satisfactionem consequi valeant (7).

plenius defuncti voluntas adimpleatur (2).

Sed antequam ad alias progrediamur Fideicommissarias quæstiones nonnulla præmittenda sunt circa Leges in Etruria nostra super Fideicommissis sapienter rogatas, quæ commercii utilitatem primario respiciunt ex bonorum libertate promanantem. Per Legem igitur anni 1747. & aliam posteriorem anni 1751. concessa fuit Nobilibus tantummodo Viris fideicommittendi facultas super bonis tantum immobilibus (3); omniaque fideicommissa redacta sunt ad quatuor solummodo gradus, quibus transactis Fideicommissi vinculum resolvitur, indicta contravenientibus nullitate totius actus contra prædictas Leges gesti (4). Nec pro inducendo novo gravamine, veterique ulterius extendendo attendi amplius potest Testatoris voluntas conjectura innixa, nisi conjectura, & præsumptiones urgentissimæ sint, & certum constituent voluntatis argumentum (5). Per alteram verò recentissimam Legem anni 1782. declarata fuerunt in totum resoluta Fideicommissa omnia Dividua quotiescumque etiam minima bonorum pars cursum expleverit per quatuor gradus ab anterioribus legibus præfixitos (6) salvo quoad Fideicommissa jam condita iuribus Vocatorum viventium. Extat & altera Lex edita sub die 23. Februarii 1789. quæ omnem adimit etiam nobilibus Viris fideicommittendi potestatem, fideicommissaque jam condita restringit ad vocatos solummodo viventes, eorumque filios ex matrimonio natos ante Legem contracto (7), pro ea tamen Fideicom-

missa-

missi parte, quæ ad ipsos spectare potest, non pro altera, quæ ad substitutos a Lego non contemplatos transire debet: Deficientibus verò Substitutis viventibus, ac eorum filiis natis ex matrimonio ipsam Legem præcedente, Fideicommissi vinculum integre resolvitur (8) quamvis adhuc durent quatuor gradus a Lege anni 1747. constituti; & e converso Fideicommissum protrahi non debet existentibus prædictis vocatis, si in vim antecedentium Legum anni 1747. & 1782. vel in totum, vel in parte resolutioni obnoxium sit (9). Per edictum tamen die 2. Decembris 1791. permissum est Nobilibus Viris, qui Loca Montium possident, ea subicere Fideicommissis, & Primogenituris intra gradus ab antecedentibus Legibus præfinitos; quin etiam per aliud subsequens Edictum diei 30. Novembris 1791. converti possunt in Loca Montium, pœcuniæ, credita, & mobilia in hæreditate reperta, dummodo id fiat intra annum a die mortis Testatoris; ac tandem per alteram Constitutionem diei 15. Aprilis 1795. subijci Fideicommisso possunt pœcuniæ ex venditione stabilium intra annum acquisitæ, & in Loca Montium convertæ.

Ut verò tutius, faciliusque libertati Commercii consuleretur demandata fuit a Lego anni 1747. publica descriptio bonorum Fideicommisso subiectorum intra certum temporis intervallum explenda vel ab actuali possessore, vel ab eo, in quem mediante caducitate non descriptis translatus est Fideicommissum (10); a qua tamen caducitatis pœ-

pœna, aliisque per ipsam Legem irrogatis liberantur Infantes, Pupilli, ac Minores ope restitutionis in integrum contra non factam ab eorum auctore memoratam Fideicommissi descriptionem (11) Quo in loco non est omit-tenda percelebris distinctio inter Fideicommissa ante Legem anni 1747. condita, & Fideicommissa post ipsam Legem instituta. Quoad illa defectus publicationis solam operatur devolutionem bonorum in substitutum, absque eo quod bona ipsa afficiantur Creditoribus Hæredis gravati, qui ad Fideicommissi descriptionem obstringebatur: Quoad hæc vero defectus publicationis operatur absque dubio obligationem fideicommissi ad favorem Creditorum, aliorumve, qui cum Hærede gravato contraxerunt (12).

(1) *De Valent. de ultim. volunt. vot. 33. part. 1. num. 18. & plur. seqq.*

(2) *Vid. Florent. Immissionis 10 Sept. 1718. artic. 3 & Altera & seq. eor. Aud. Francisco Ant. Bonfini ubi declaratur in quibus casibus regula ista procedat.*

(3) Omne igitur Fideicommissum hodie est *Particulare*; utpote quod ad sola bona stabilia coarctatum *Pisan. Primogenitura de Scorzis 26. August. 1766. art. 4. §. 96. 97. & 119.* Quod adeo verum est, ut quamvis Institutio comprehendere et etiam bona mobilia, substitutio nihilominus coarctanda esset ad Bona immobilia, ut dispositio a nullitate immunis sit. *Galeaten. Validitatis Donationis 13. Septembris 1782. §. E lo preaccennate coram Aud.*

Aud. Ulivelli. Ubi affertur Cæsareum Rescriptum anni 1755. in Causâ Martelli.

(4) *Pistorien. Nullitatis Testamenti 27. Martii 1763. coram Aud. Soldani, Agnini, & Montordi.*

(5) *Florent. Fideicommi. de Spigliatis 10. Martii 1750. art. 3. coram Aud. Bizzarrini, Pellegrini, & Equite Francisco Angiolini. Admittuntur nihilominus coniectura etiam per necesse non conclusentes, quando constituent fundamentum alicuius Theopide in Foro nostro recepto. Florent. seu Pisana Fideicommissi 8. Maii 1778: §. 9. coram Aud. Raffaelli.*

(6) Si agatur de Fideicommissio condito ante Legem anni 1747. Bona extra Ditionem Etruræ posita non remanent libera ob ipsorum transitum in quatuor capita, vel gradus, secus si agatur de Fideicommissio post dictam Legem instituto. *Pisana Majoratus Saluati de Campilia 15. Maii 1778. art. 2. cor. Aud. Joh. Benedicte Brichieri Colombi.*

(7) Quoties per actum vel ultimæ voluntatis, vel inter vivos vocati sunt Filii ex toto, ac determinato matrimonio nati tempore factæ dispositionis. Lex prædicta §. 5. non obstat, quin possint per eundem actum æqualiter vocari Filii ex eodem Matrimonio nascituri: Ita declaravit subsequens. *Edictum diei 7. Aprilis 1790.*

(8) Per hanc Legem §. 8. si Testamentum contineat Fideicommissum, annullatur Fideicommissum, non Testamentum, quod propterea exequi potest ad favorem Heredis, vel

Part. II. ————— Lo-

Legatarii; & ex contraventione in una parte Testamenti annullatur ea solummodo pars, in qua fuit Legi contraventum.

(9) *Vid. Florent. Fideicommissi de Borghe-
rinis 15 Junii 1792. cor. Aud. Salvetti Rel.
& decis. confirmator. diei 30. Aprilis 1793.
coram Audd. Simonelli, & Arrighi, ubi decla-
ratur § 9. huiusce Legis, firmaturque quod
verba illa „ che tali Fideicommissi, e Sosti-
tuzioni continuino „ intelligenda sunt etiam
favore Filiorum, post Legem natorum, ex
Matrimonii quoque post eam contractis,
dummodo a Testatore vocationem habesnt.
Duo igitur sunt personarum genera, quæ Fi-
deicommissi continuationem operantur ad fa-
vorem omnium vocatorum. Primum genus
est substitutorum viventium, secundum est
illorum filiorum, qui oriri possunt ex matri-
monii ante Legem contractis, Vid. decis. §.
15. & seqq.*

(10) *Pisana Pratense Caducitatis, & Subro-
gationis Fideicommissi 15. Septembris 1780.
coram Aud. Josepho Vinci, ubi quod Lex pœ-
nalis est, & odiosa quoad eam partem, in
qua pœnam caducitatis imponit, ac propte-
rea nec de casu ad casum, nec de persona
ad personam extendi potest. Ibid. §. Poichè
la Legge.*

(11) *Pisana Primogenitura de Scorzis 26,
Augusti 1776. art. 4. coram Audd. Agnini,
Baldigiani, & Ricci.*

(12) *Filatherien. Pratense Libertatis Bona-
rum 1. Septembris 1780, coram Aud. Vernar-
vini, ubi aliz referuntur Decisiones,*

Obseru. 185. Si *Lexari fideicommissis* grava- L. Cum
 ti sint, tacita subintelligitur conditio, *ut ad Augustoz.*
ne liberis decesserint. Apud nos cum præci- *ff de cond.*
 pua Ecturiz Legum ratio in naturali bono & demon-
 rum libertate consistat, hinc optime consue- *str. Leg.*
 tum fuit, quod conditio *si sine liberis*, quæ *Acutis-*
 in vim Romanarum Legum adposita cense- *simi Cod.*
 batur in Fideicommissis tantum *ascendentali- de fidei-*
 bus, teneretur etiam adiecta in Fideicommissis *commodis.*
ais transversalibus ad excludendos Substituta *L. Genè-*
 tos extraneos, videlicet extra gradus statuta- *raliter §.*
 ris successionis existentes, non quidem ex *Cum as-*
 præsumpta Hominis mente, sed ex Legis præ- *tem Cod.*
 cepto, itaut huiusmodi conditio ab ipsa *Ue de inst. &*
 ge subintellecta suum optari debeat effectum *subst.*
 expressa etiam relucante Testatoris volun-
 tate (1). Sub nomine verò *Filiorum, Filidrum-*
que in conditione positarum, *converruia. fac*
 comprehensam esse totam *descendentium.* (2):
 Et huiusmodi conditionem, quando *filiorum*
 personis *collective* sumptis adiecta reperitur,
 purificaram ceteri quoad omnes *personas*
 duntaxat cum Filiis decesserit (3). Non mili-
 tat tamen conditio isthæc favore Fratris he-
 redis gravari, & Nepotum ex Fratre, vel So-
 rore, alteriusve Transversalis, in quo quidem
 Leges nostræ cum Juris Civilis dispositione
 conveniunt: (4).

(1) *Pisana Fideicommissi* 28. Augusti 1758.
 art. 1. per tot. cor. *Audil. Meqli, Querci, &*
Montardi.

(2) *Vid. Leg. anni* 1747. §. 18.

(3) *Ibid.* §. 18.

PL. D. N. (4) *Pistorien. Fideicommissi del' Gallo* 18.
 Septembris 1773. §. Di uguale, & seqq. coram
 Aud. Josepho Vincti. *Pisana Fideicommissarum*
 22. Junii 1733. pag. 45. coram Adv. Quinti-
 lio Pellegrini.

L. Lucius Observ. 186. **SUBSTITUTUS** excluditur non
Titius ff tunc ad eundem Instituto hereditatem, quam li-
 de hered. beros relinquente. Sed an: iquam, involutam-
 instit. que controversiam, an *Filii in conditione positi*
 conseantur; nec ne *dispositive vocati*, penitus
 abolevit, explositque memorata Cassarea Lex
 superi *Fideicommissi* edita anno 1747. §. 16.
 qua cautum fuit ut in posterum liberi au-
 conditione positi nullatenus vocati consere-
 xunt. Qua posita Legis sanctione Filii succe-
 dere dicuntur *pæmissiva*, non autem *disposi-
 tiva*. Testatoris voluntate, ita quidem ut eis
 non liceat paternum infringere Iudicium si
 Pater ipse Testatoris bona alienaverit, vel
 alium sibi Heredem instituerit (*). Quod cla-
 re innuunt verba prædictæ Legis §. 12., ubi
 dicitur, quod Filii in conditione positi suc-
 cedere debent, uti *Heredes*, non uti *Fideicom-
 missarii*. (h). Advertendum tamen est condi-
 tionem si *sine Filiis*, vel si *sine Descenden-
 tibus* plurimum discrepare ab altera condi-
 tione *deficientibus*. *Descendentibus*. In prima
 non inducitur vocatio personarum in con-
 ditione positarum; in secunda autem induci-
 tur, quia cum non excludat, sed tantum sus-
 pendat vocationem Substituti, ideo potius

dispositio, quam conditio existimanda est (3).

(1) *Florent. Prædit* 20. Maii 1693. §. Quia affio ista coram Aud. Sebastiano de Marinis.

(2) Vid. quæ diximus ad *Leg. cum Avus ff. de condit. & demonstr.* An conditio si sine liberis supplenda per *Leg. ann. 1747.* in Fideicommissis transversali regulari debeat, secundum disposita a Jure Communi in Fideicommissis ascendentali? Vid. *Dissert. Adv. Guerlazzi in Florent. Præfensi Fideicommissi de Ridolfis*, ubi affirmativam defendit Sententiam, An verò hujusmodi conditio locum habeat in Fideicommissis ante prædictam *Legem condito, & purificato?* Vid. *Respons. ad decis. in Pistorien. Fideicommissi* 7. Junii 1777. art. 1. ubi assertur Rescriptum negativum » Quando nam verò procedat, nec ne Juris regula quod Filii in conditione positi censentur vocati, & quando nam successio progressi debeat ad favorem ipsorum Filiorum eorumque Descendentium? Vid. *Plebis. S. Scephani Comendæ de Ranuccis* 14. Julii 1786. §. *Tutto. & seqq.* coram Aud. Petto Berti, & Adv. Fantini, & *Votum Adv. Niccolini in ead. Causa* §. 80. & seqq.

(3) *Pisan. Majoratus, seu. Fideicommissi in origine. Dividui* 30. Martii 1773. §. 25. coram Aud. Horatio Cattani.

40

L. Hæredes mei (Observo) 187. *PROMPTAM* in hac *Legē* qua-
ff. ad SC. Træbell. stionem, an, scilicet, Neptis, quæ substituta
 fuit in tota hereditate si Testatoris Filii prius
 ad invicem substituti sine liberis decedissent, con-
 censeatur vocata ad partem hereditatis si unus
 ex Filiis primo decedens, liberos relinquat,
 postremo vero moriens liberis careat, *Papi-
 nianus* pro Nepte resolvit contra liberos a
 primo filio relicto, ducto argumento ex
 tacita Disponentis voluntate; qui non cen-
 setur voluisse Neptem partem hereditatis dona-
 re, a qua integram voluit obtineri. At
 contraria a nobis amplectenda est sententia,
 non quia præsumatur Testatorem voluisse se
 conformare cum Statutis Fœminas propter
 Masculos excludentibus, uti visum est *Bar-
 tolo* aliisque veteribus Jurisconsultis; quibus
 memoria exciderat dispositio *Legis Voconis*
Filium licet unicam excludentis (1), sed quia
Leges nostræ super *Fideicommissis* ista om-
 nia relictunt præsumptæ voluntatis argumen-
 ta, nisi fideicommissariam substitutionem lu-
 culentissime præferant; multoque magis
 quia speciali modo constitutum fuit condicio-
 nem si sine liberis pluribus collectivè vocatis
 adiectam quoad omnes adimpleram censi, et
 unaque Substitutum excludi statim ac unus
 defunctus ex Hæredibus cum Filiis decassit (2).

(1) *Averan. Interpret. Juris lib. 4. cap. 1.
 num. 6. & seqq.*

(2) *Vid. Leg. anni 1747. §. 18.*

Observ. 188. QUAMVIS tria deficient habu- *L. Titia*
 sce Legis requisita, nempe, quod omnes sint *§. Scio ff.*
 vocati, quod substitutio ultimo morienti; at- *de leg. 1.*
 que in tota hereditate facta sit, inducta ni-
 hilominus censi debet *reciproca linealis sub-*
stitutio si plures adsint coniecturæ; & argu-
 menta Testatoris voluntatem luculenter de-
 monstrantia (1): Hinc si Pater Filiorum li-
 neas consideravit tamquam unicum corpus,
 unaque tantum linea a se ipso efformata,
 utique dicendum est, substitutionem de una
 ad aliam lineam inducere voluisse (2). Nisi
 tamen assignata ab ipso fuerint *quota* heredita-
 riz Filiis vocatis, tunc enim etiamsi dubitari
 possêt; an se ipsum constituerit Stipes om-
 nium Descendentium minime censeretur, in-
 ducta substitutio reciproca linealis (3): Quan-
 doquidem verò, ut jam monuimus, Leges no-
 stræ super Fideicommissis promulgata: urgen-
 tissimas, & pernecesse concludentes exposcunt
 voluntatis coniecturas; ideo patet substitutio-
 nem *reciprocam linealem* inductam minime
 censi si *impersonaliter* concepta fuerit post
 deficientiam *ultimæ ex lineis*, inter quas ab
 initio divisa fuerat Testatoris hereditas; ex
 hac enim substitutione evidens erit nequit
 demonstratio quod *ultimo morienti* substitutio
personaliter facta fuerit in universa heredita-
 te (4). Si tamen Testator a principio unicum
 tantum lineam constituerit; tunc substitutio
 licet *impersonaliter* concepta post deficientiam
 ejusdem lineæ, validissimum præbere potest
 reciproce substitutionis argumentum (5).

(1) *Senen. Adjudicationis, & Restitutionis Dotis* 22. Septembr. 1761. art. 3. coram Aud. Petro Brogiani.

(2) *Rot. Senen. in Clusina Fideicommissi de Boncis* 17. Maii 1773. §. *Prinicipalmente & plur.* 393. cor. Aud. Signorini.

(3) *Florent. Præf. Substitutionis Reciproce Linealis* 15. Maii 1787. per tot. cor. Aud. Brichieri Colombi. Instituitur a Testatore hæredibus universalibus suis, Fratribus, eorumque Filiis & Descendentibus, si eos ad invicem substituerit vulgariter, & per Fideicommissum, censetur voluisse linealem reciprocam substitutionem Vid. *Florent. Fideicommissi de Albizis super Reciproca Lineari* 1. Octobr. 1793. §. 6. & seqq. coram Aud. Arrighi, & Simonelli.

(4) *Emporien. Prætense Substitutionis Reciproce* 16. Septembris 1780. coram Aud. Horatio Fenzi & in confirmator. diei 27. Aprilis 1782. cor. Aud. Morelli.

(5) *Idem. decis. cor. Aud. Fenzi.* §. 25.

Leg. Humanitatis 9. C. de Imp. & al. substit.

Observ. 189. Per hanc Legem Imp. Justinianus, potestatem Parentibus indulsit ut liberis perpetuo mentecaptis substitutum hæredem dare possent. Definitur autem hæc substitutio „Directa, ac simplex substitutio, quæ Ascendentes liberis mentecaptis, aut simili morbo testati prohibitis hæredem instituunt. Ex qua definitione intelligitur hanc substitutionem merito dici *exemplarem, vel quasi pupillarem,*

rem, cum ad exemplum Pupillaris introducta sit. Ideo sicuti Pupillaris substitutio evanesceat per adventum pubertatis, sic exemplaris expirare debet per resipiscentiam, & assecutionem sanitatis (1). Puberibus etiam, ad Impuberibus, Furiosis, Mentecaptis, Surdis, & Mutis, Prodigisque, dum in alterius potestatem recusati non sint, & in furore decesserint, exemplaris fieri potest substitutio. Hæc autem cessat si ille, cui facta fuit, Filios procreaverit, si ante morbum, vel furorrem Testamentum condiderit; si mentis sanitatem, ut jam diximus, recuperaverit. Quod, si mentis sanitatem recuperavit, & rursus vivente Patre illam amisit, substitutio jam facta suam retinet vim, atque robur (2). Posito autem *Statuto* Fœminarum, *exclusivo* an valida dicenda est, atque subsistens *exemplaris* substitutio a Patre facta ad favorem suorum Nepotum masculorum exclusis omnino Sororibus Filii dementis? Negative, resolvenda videtur quæstio, cum pro Sororibus Jura, & Æquitas clament. (3).

(1) Habenti solam iudicii imperfectionem fieri nequit exemplaris substitutio *Rot. in revent. decis. 196. num. 11. p. 19. tom. 1.*

(2) Vid. *Montecatini. Instit. tom. 1. p. 217.*

(3) Vid. *Arretina Substitutionis Exemplaris 21. Aprilis 1779. coram. Aud. Berti, & Ricci, tertio dissentiente, indice Michaelis Gianti nunc dignissimo Regie Consulta Auditore, ejus eximium votum transactioni locum dedit.*

*****

L. Mar- : Obsero. 190. QUINQUID Hæres gravatus est
cellus §. bonis Fideicommisso subiectis alienavit, cum
Res que Legitima, aut Trebellianica, quæ ei debe-
fuit ad Treb. tur, compensandum est (1). In Foro nostre
Legitimæ, & Trebellianicæ detractiones equi-
paratæ omnino fuerunt (2). Ex quò sequitur
non posse Trebellianicam Filiis primi gradus
prohiberi, neque eos obstringi posse ad fru-
ctus in illam imputandos (3). Hinc etiam
sequitur non solum pro legitimæ, sed & pro
trebellianicæ acquirenda bona post Fideicom-
mittentis obitum recta viâ transire in Hære-
dis gravati dominium, etiam priusquam actua-
lis contingat separatio, atque Indicis accedat
decretum. Quapropter Hæredis dispositio intra
limites detractionum facta valida, & efficax
reputanda est quamvis nec actualis bonorum
avulsio, nec Indicis auctoritas præcesserit (4).
Quod si fundus per alienationem in detra-
ctiones electus illarum superet quantitatem,
alienatio in totum substat, solusque exces-
sus Fideicommisso restituitur (5). Verum non
confecto inventario non debentur Hæredi gra-
vato detractiones juxta communem nostrorum
Tribunalium sententiam; quæ tamen intelli-
genda est de Fideicommisso Particulari, non
autem de Universali; ex quò detrahi potest
legitimæ etiam si deficiat inventarii confectio (6).
Sed si ultra omissionem Inventarii accedant
conspicue alienationes, atque axis hæredita-
rii incertitudo, detractiones præsumuntur con-
sumptæ, nec angere valent Fideicommissum
ab Hærede gravato institutum (7). In aliis
verò casibus non potest Hæres gravatus in-
tol-

telligi de suis detractionibus satisfactus, nisi probetur tot bona in eum pervenisse, quæ plenam suadeant illius satisfactionem (8).

Quandoque disceptatur, an detractiones censeantur ab Hærede gravato remissæ ad favorem ulterioris Substituti, ut plenius adimpleretur Testatoris voluntas. In hac controversia quidquid sit de detractionibus *Quantitativis*, quando scienter solvuntur, aut promittuntur integra legata non deducta Falcidia, vel restituantur Fideicommissa non deducta Trebellianica, illud certum est, quod detractiones *Quantitativæ* vel *Accidentales*, quamvis in sua origine nil aliud sint quam merum creditum, remissæ nullatenus censeantur, sed detrahi semper possunt ab Hæredibus, vel Creditoribus Hæredis gravati (9). Huius enim favore Lex fingit, & operatur separationem, & adjudicationem tot bonorum quæ pro quantitate Detractionum *Accidentalium*, eorumque fructibus sufficiant (10); concurrente præsertim alienatione Fideicommissi ab ipso Hærede gravato facta, quæ intra huiusmodi Detractionum quantitatem omnino substatuetur (11).

Memorata *Legis Marcellus* dispositionem Forenses extendunt ad alienationes etiam, quæ a Consorte, vel Condomino sunt de bonis communibus (12); sed plura ad hunc effectum requiruntur. Necesse est enim, ut alteri Consorti vel Condomino æqualis bona remaneant, ut alienata saltem tacite declarare se rem alienatam in propriam tantum portionem elegisse; ut alienatio apta sit ad tran-

transferebatur verum dominium, iuste reale bonorum; denique ut omnis exulet in Emptore mala fides, omnisque amoveatur alterius Condomini lesio vel in pretio bonorum; vel in eorum qualitate (13).

(1) *Textus*, de quo agimus, locum habet non solum in alienationibus inter vivos; sed etiam in illis causa mortis. *Florent. Primogenitura de Bagnano super Detractionibus* 28. Julii 1775. §. Questa coram Aud. Josepho Bizzarrini. Et exten li debet etiam ad impositiones Centum. *Flor. Detractionum* 23. Febr. 1770. §. Nè questo coram Aud. Meoli.

(2) *Rot. nostr. cor. Magon. decis. 35. num. 4.* Et in *Florentina Fideicommissi de Bardis super Detractionibus* 13. Septembr. 1731. §. Nos autem coram Aud. Hieronymo Finetti.

(3) *Pistorien. Rescisionis Contractus* 11. Augusti 1757. §. Dell'esistenza coram Aud. Joh. Meoli.

(4) *Florent. Primogenitura de Bagnano super Detractionibus* 28. Julii 1775. §. Or quanto coram Aud. Josepho Bizzarrini.

(5) *Florentina Venditionis* 15. Maii 1782. §. Nè su tal proposito cor. Aud. Morelli.

(6) *Rot. nostr. coram Utceol. decis. 34. num. 2.* Et in *Florent. Fideicommissi de Gambarellis* 24. Septembr. 1736. §. 109. Et duob. seqq. cor. celeberrimo Viro Pompejo Neri.

(7) *Florent. Fideicommissi de Albizis* 1. Octobris 1792. §. 32. cor. Aud. Simonelli. Et Archi. Alienationes, debent esse abdicativae, de minimi diredi, non utilis, nisi est Affidus, etc.

Livellum, Laren. Canonum 26. Septembris 1780. §. Ma male coram Aud. Buratti: Et bonorum alienatorum pretium calculari debet de tempore, quo competebant detractiones, non de tempore presenti, Rot. nostr. lib. mutiv. 82. pag. 85. Florent. Fideicommissi, & Detractionum-6. Aprilis 1624. cor. trib. Rot. Aud. . . .

(8) Florent. Detractionum 23. Febr. 1770. §. Premessa. & seqq. coram Aud. Mosi, ubi agitur de modo probandi quantitatem detractionum, & solutores gravatus, vel fideicommissarius, qui agit contra tertios Alienatarios probare debet detractionum consumptionem Vid. Bonfin. de Jur. Fideicommiss. disp. 149. num. 31. cum seqq. Cosantibus Alienationibus si quis velit suas consequi detractiones, adire debet Judicem, qui eas alibi nec tenetur in aliquibus corporibus hereditariis juxta quantitatem, & mensuram eorundem detractionum, Romana. Delationis Vinculi super Legitima, & Data Materua 16. Januarii 1747. §. 5. cor. Lana . . .

(9) Peregr. de Fideicommissi art. 50. part. 3. num. 57. Rot. nostr. cor. Neri Badia dec. 19. num. 5. & 6. Florent. Detractionis Gabella 9. Septembris 1702. §. Presertim cor. Canc. Hieronymo Catana . . .

(10) Rot. coram Orlabon. dec. 47. num. 17. Veturin dec. Flor. 112. num. 2, & 5.

(11) Vid. Consultat. meritissimi Viri Dom. Cosma Braccini in Florent. Detractionum in Causa Mascetti, & da Bagnano Libri §. 12. & seq. & Decret. Aud. Pizzarrini in Florent. Primog.

78
Inog. de Bagnano 28. Julii 1775. Inter Detractiones, accidentales, de quibus mentionem fecimus, præcipuum obtinet locum gabella a primo hærede soluta, cum ea necessaria sit pro validitate dispositionis, quæque detrahatur ex substantiâ Fideicommissi, ad differentiam gabellæ a cæteris Substitutis solvendæ, quæ ex fructibus detrahenda est. *Senen. Detractionum 9. Martii 1775 §. Et in vero coram Aud. Vinorini.* Quod si primus hæres solutioni gabellæ obnoxius non fuerit ob gradus proximitatem, hoc etiam in casu ex fructibus solvi debet a malito successore quamvis de prima agatur gabellæ solutione *ibid.*

(12) *Merlin. de Pignor. lib. 2. tit. 1. quest. 36. num. 19. Bertacchin. Vol. decis. 109. n. 1. Rot. Rom. cor. Kaunitz. dec. 9. num. 14. & cor. Crisp. dec. 356. n. 12.*

(13) *Vid. Pisana Nullitatis Apocæ 1. Augusti 1787. §. Fu preteso cum seqq. cor. Aud. Olivelli, & posteriore dec. Aud. Simonelli, in eadem Causa Baroni, & Ceuli, ubi plene de hac questione.*

L. Filium *Observ. 191.* Qui rogatus est hereditatem
C. famil. restituere, Quartam detrahere potest, quæ
ercisc. Trebellianicæ nuncupatur; quæ cum in Foro
 nostro, ut supra animadvertimus, cum Legiti-
 tima pari ambulet pede; ideo consequitur
 eam nullo pacto prohiberi posse Filiis, cæte-
 risque jura Filiorum habentibus (1); in eam-
 que

quo fructus ex hereditate perceptos imputare minime teneri (2). Imputant tamen quidquid ex Iudicio capiunt Testatoris, sive jure hereditario, sive jure legati, aut conditionis implende causa (3). Hinc quoque Prælegatum, & pecunia a Patre soluta pro dissolvendo ære alieno Filii, sive solutio facta sit voluntarie ex naturali pietatis impulsu, sive potius coæctive ex præcedenti obligatione a Patre pro Filio contracta (4). Quod etiam de Legitima judicandum est (5); non item de Falcidia, in quam non imputat hæres quantum caput jure hereditario (6). Ex Fideicommisso tamen per actum inter vivos condito multi sentiunt non posse Trebellianicam detrahi, cum ea concessa fuerit ne Hæres restitutionem hereditatis metuens sese ab ea abtineret, defunctique voluntas irrita fieret, ac inanis (7).

(1) *Florent. Fideicommissi de Bardis super Detractionibus* 13. Septembr. 1731. §. Nos autem cor. *Finetti*.

(2) *Florent. Trebellianica* 18. Augusti 1743. cor. *Audd. Finetti, & Meoli*.

(3) *Mart. de Success. legal. part. 4. quest. 28. art. 6. num. 19. & seqq. Sabell. in Summ. §. Trebellianica num. 23.*

(4) *Liburnen. Fideicommissi* 24. Julii 1728. §. *Or questo & plur. seqq. coram Aud. Bizzarrini, Salvetti, & Olivelli*.

(5) *Ibid.*

(6) *Leg. in quartam ff. ad Leg. falcid.*

(7) *Leg.*

*(7) *Leg. Mulier §. Ut Trebelliano ff. ad SC. Trebell. Rot. in rec. decis. 743. num. 17. part. 18. tom. 2. Rot. nostr. in Florent. Hereditatis & Separationis Bonorum 30. Julii 1756. §. 22 cor. Aud. Finetti Trebellianica non detrahitur ab eo qui in solo usufructu institutus est Florent. Immissionis dici §. Minus cor Aud. Thom. Della Gherardesca. Et quando quis dicatur institutus in solo usufructu? Ibid. §. seq.*

*Cap. Ray- Observ. 192. Non solum ex Jure Pontifici- nutius, cio, non solum ex consensu omnium plane & Cap. Gentium, sed etiam ex constanti nostrorum Raynal- Tribunalium observantia duplex debetur quar- dus de ta Filiis, aliisque hujus Filiorum habentibus, Testam. Legitima nempe, & Trebellianica, sive de paterno agatur, sive de materno Fideicommis- misso (1). Harum autem Detractionum pro- hibitio nullo modo valet nisi Testatoris vo- luntas expressa, vel tacita per hereditatis additionem, ejusque retentionem acceptata fue- rit (2). Quod si evidens, ac perspicua non fuerit institutio heredis in integra Legitima, ideoque Soccini *Cautela* non plene satisfa- ctum, tunc ex retentione paternae hereditatis argui nequaquam potest Fideicommissarii one- ris acceptatio (3).*

Modus autem deducendae Legitimae, & Trebellianicae apud nos hic esse videtur. Quando Filiorum Legitima est *Triens*, tunc Trebellianica in alio *Triente* consistit; quan-

do

do verò Legitima est Semissis hæreditatis; tunc Trebellianica Quadrantem alterius semissis capir, ac propterea una cum Legitima summam attingit septem unciarum cum dimidio totius assis hæreditarii (4).

(1) *Rot. nostr. in Romana., seu Montis Politiani Fideicommissi 3. Julii 1770. §. Nel caso presente cor. Aud. Alex. Luci.*

(2) *Florent. Pratense Detractionis Legitima 1. Octobris 1743. cor. Mcoli, & Montordi.*

(3) *Rot. nostr. in Pisan. Detractionum 1. Martii 1782. per tot. coram. Aud. Guidone Arrighi.*

(4) *Grass. sentent. §. Trebellianica quest. 4. num. 2 in fin. Rot. nostr. in d. Florent. Fideicommissi de Bardis 13. Septembris 1731. §. Ex isto statu cor. Aud. Finetti.*

Observ. 193. QUANDOQUIDEM in Curia nostra *L. Jube- Legitimæ, & Trebellianicæ Detractiones* iisdem *mus Cod.* plane regulis determinantur, hinc pater nec ad *S. C. Filios.* nec *Nepotes,* ceterosque *Descenden. Trebell.* tes fructus in Trebellianicam imputare (1); quidquid visum fuerit aliis magni nominis Jurisconsultis, qui memoratam Trebellianicæ cum Legitima consonantiam tantummodo admiserunt quoad effectum nullitatis prohibitionis, non autem quoad alium diversum effectum imputationis fructuum, ea moti ratione quod Legitima uti pars hæreditatis ministerio Legis, avulsa in Fideicommissi restitutione

Part. II. *f* nul-

ties aliquo modo postea dignoscatur (1); nihil quoad Juris axioma, non posse Testatorem illi onus imponere cui nihil reliquit (2). Hæc enim pervulgata sunt, & ubique recepta. Illud potius animadvertere oportet Statutum *Florent. rubr. 31, lib. 2.* tribuere Legatariis, & Fideicommissariis *executionem*, ut aiunt, *paratam*, facultatemque capiendi propria auctoritate bonorum possessionem, quoties tria hæc requisita concurrant, nempe clara, & evidens Legatarii, vel Fideicommissarii vocatio; identitas bonorum, & incompetencia detractionum Hæredi gravato spectantium (3). Ex vi namque huiusce statutarie dispositionis bona Legato, vel Fideicommisso supposita habentur tamquam avulsa ab hæreditate, & in Legatarium, vel Fideicommissarium translata (4), ita quidem ut etiam absque ulla Hæredis additione Legata executioni mandanda sint, pro eisque consequendis non oporteat integrum exhibere Testamentum, sed sola, in qua continentur, particula (5). Quo posito Juris nostri fundamento nil mirum videri debet, si in nostris Tribunalibus quandoque decisum fuerit deberi fructus Legati, vel Fideicommissi particularis etiam nulla facta restitutione, quinimo accedente Legatarii negligentia (6).

(1) *Fusari de substit. quest. 503. num. 56.*
Rot. Rom. cor. Zuff. dec. 102. n. 8. Ut habeat locum executio a Statuto nostra concessa legatarum debet esse liquidum, non autem discussioni obnoxium, *Rot. Florent. lib. motiv. 87. pag. 107.* f 2 (2) *Leg.*

(2) *Leg. ab eo Cod. de Fideicomm.*

(3) *Rot. nostra in Burgi S. Sepulcri Spoliū 4. Augusti 1772. §. In quanto cor. Aud. Horatio Cattani.*

(4) *Florent. Manutentionis 20. Augusti 1751. articul. 2. §. Il che coram Montordi. Quoad Legatorum Gabellam Vid. Rub. 15. Statuti Gabell. ubi de Legatariis agitur Gabellæ subiectis. Vid. etiam Rub. 29. ubi mandatur tertiam tantum partem integræ Gabellæ solvendam esse de Legato relicto cum onere habitarandi cum Filiis, vel Nepotibus, sive agatur de alimentis legatis, sive de usufructu. Rot. post Girond. de Gabell. dec. 42. num. 19.*

(5) *Florent. Legatorum 20. Martii 1781. §. E la ragione cor. Aud. Brichieri Colombi. ubi etiam habetur, quod si hæreditas impar fuerit solutioni legatorum in quantitate consistentium, tunc Legatarii concurrere debent per æs, & libram, reiecta omnino potioritate ex ordine scripturæ deducta. Ibid. §. Nel caso.*

(6) *Vid. Tusch. lit. F conclus. 277. num. 34. Rot. nostr. lib. motiv. 50. pag. 559. lib. 83. pag. 260. & lib. 87. pag. 95.*

L. 1. & Observ. 195. Diximus quod in vim Statutæ L. final. Florentini bona legata considerantur uti statim avulsa ab hæreditate, & in Legatarii dominium trans'ata. Ex hoc principio facile deducitur, fructus Legatario deberi tamquam dominii accessorium non a die contestatæ litis, sed a die mortis Testatoris etiam deficienti-

cien-

tiende acceptione Legati (1). Inspecta verò
 sanctione propositi *Text. in Leg. final.* qui
 fructus Legatario tribuit a die tantam conte-
 stata litis, ei nihilominus deberi a die mor-
 tis judicandum est, quoties accedat Hæresis
 scientia, quia cessante bona fide, præsumpro-
 que dominio, nequit Hæres suos facere fru-
 ctus perceptos, sed æquitas postulat, ut eos
 Legatarius consequatur, cujus propterea ac-
 ceptatio retrotrahitur ad diem mortis Testa-
 toris (2). At quidquid sit de fructibus Lega-
 ti, utrum scilicet debeantur a die petitionis,
 vel a die mortis Testatoris, illud exploratum
 est, *Legatum fructuum* deberi statim a die
 mortis Disponentis, nullamque pari posse
 diminutionem ob bonam fidem Possessoris,
 quia fructus ipsi constituunt Legati subiectum
 atque substantiam (3). Idemque dicendum
 est de *Legato rei fructifera*, in quo pariter
 fructus debentur statim a die mortis Testa-
 toris, vel a die purificatæ conditionis, non
 autem a die, in qua vel lis contestata fuit,
 vel facta documentorum exhibitio (4).

(1) Vid. supra ad *Leg. Paulus ff. de reb. dub. in fin.*

(2) *Leg. quesitum 40. ff. de acquir. rer. dom. Florent. Dotium, & Extradotalium 18. Martij 1777. §. 103. & III. cor. Adv. Bonaventura Spannocchi.*

(3) *Bonfin. de Fideicomm. disp. 91. numer. 67. & seqq. Vid. Fivizzanen. Primogenitura de Pancrazis 22. Aug. 1778. super Legato Fru-ctuum cor. Adv. Josepho Cocchi, ubi distin-*
 f 3 guen-

guendo fructus Legati a Legato fructuum, optime respondit ad decis. in *Favizzanen. Immissionis de Jacopettis* 18. Aug 1758. coram Ado. Tartini, in qua firmatum fuit fructus Legati regulariter deberi a die petitionis.

(4) *Idem*. Decis. cor. Spannocchi §. 100. & seqq. ubi etiam dicitur, quod fructus Legati per actum inter vivos relictum veniunt usque a die stipulati Contractus absque eo quod necessaria sit ulla petitio, vel acceptatio Legatarii, aut Promissarii.

L. I. C. - *Observ.* 196. Tres Actiones ex Jure Civili commun. Legatarius habet pro Legato consequendo; de legat. actio nempe *personalis* ex Testamento, quia Hæres adeundo hæreditatem cum Legatarii quasi contraxisse censetur: Actio *hypothecaria*, quia bona hæreditatis Legatarius tacite pignore obligantur: Actio denique *Rei vindicatoria*, quæ datur ex dominio, quod statim a morte Testatoris ad Legatarium transit (1). Præter hasce tres actiones, potest etiam Legatarius *executive* agere utili remedio *Leg. final. Cod. de edict. D. Adr. toll.* quemadmodum nonnulli existimarunt (2). Quod æquidem ex Statuto nostro, quod *paratam* Legatario concedit executionem, exploratum est, atque perspectum, uti in præcedentibus *Observationibus* animadvertimus.

Quoad hypothecam *legalem* a Jure Civili Legatario tributam notandum est, eam non esse individuum, quemadmodum de sui na-

tura solet esse hypotheca, sed potius dividuam inter Hæredes, nec competere adversus unum Hæredem ultra suam hæreditatis portionem (3). Notandum est etiam hanc hypothecam initium sumere ab ipsa die mortis Testatoris, nihilque obstare posse Legatario ius ab aliis postea quæsitum super bonis hæreditariis (4). Tandem monendum est hanc Legalem hypothecam non habere locum nec in bonis Testatoris alicui specialiter legatis (5); nec in propriis Hæredis bonis, præsertim si in tertium possessorem absque fraude pervenerint (6). Et quoties contra tertium huiusmodi competeret hypotheca, daretur ipsi beneficium excussionis adversus Hæredem, nisi Testator rem legatam specialiter Legatario hypothecaverit, quo in casu Tertius possessor sine excussionis beneficio conveniri posset (7).

(1) Regula generalis, quod dominium rei legatz transeat recta via in legatarium procedit in Legatis speciei, non quantitatis, *De Franch. dec. 236. num. 6. Romana Officii Vacabilis super Liberatione a Molestis 27. Junii 1746. §. 10. cor. Caprara.*

(2) Vid. *Carpzov. part. 3. cap. 13. Menoch. de adipisci. poss. remed. 4. num. 693. Brunsmann. ad hanc Leg. num. 10.*

(3) Uti colligitur ex verbis huiusce Textus circa finem *Richter. de privil. cred. disp. 8. pag. 233. Franch. decis. 203. num. 1. Rot. nostr. in Thes. Ombr. tom. 11. dec. 24. ubi num. 23. limitatur regula quando non agi-*

tur contra heredem uti heredem, sed uti possessorem, vel quando unus heres in portione sibi obventa habet ratas aliorum coheredum.

(4) *Mart. de Success. Legal. part. 4. quest. 18. art. 12. num. 62. d. Fivizzauden. Immissionis super Legato Fructuum §. 4. cor. Adv. Cocchi*, ubi quod eadem hypotheca comperit pro Legatis annui fructus, & Vitalitii. *Rot. Flor. cor. Venturini dec. 48. num. 13. & seq. & num. 52. & seq.*

(5) *Negusant. de Pignor. Membr. 4. part. 3. num. 160.*

(6) *Id. Negus. part. 2. membr. 3. num. 159. Florent. Legati lib. motiv. 81. pag. 576. Vid. Thes. Ombr. tom. 11. dec. 13. num. 43. ubi quod huiusmodi hypotheca extenditur quoad usuras etiam contra eos, qui cum herede contraxerunt.*

(7) *Nov. 112. cap. 1. §. Hoc autem Berlich. part. 2. concl. 24. num. 71.*

L. Unum Observ. 197. Si res aliqua Heredis a Testatore legetur tamquam sua, non licet ipsi Heredi, ff. de legat. 2. ullō modo iusfirmare Legatum (1). Cuius Textus explicationi illud etiam addendum putamus, nempe onus luendi, seu liberandi a molestiis rem legatam, vel particulari Fideicommisso relictam non ad Legatarium, vel Fideicommissarium spectare, sed ad Heredem; si Testator eam esse obligatam non ignoraverit (2). Idemque procedere dicendum

est

est quamvis Testator ignoraverit onus rei legatæ impositum, si ex præsumpta ipsius voluntate liquido appareat, quod si onus cognovisset, illud ab Hærede, non autem a Legatario luendum mandasset. Quæ præsumpta Testatoris voluntas ex hisce deduci posse videtur circumstantiis, videlicet si Legatarius æque ac Hæres fuerit Testatori conjunctus: Si Testator erga rem legatam specialem habuerit affectionem: Si onus exiguum sit respectu totius hæreditatis; tamem si particulare Fideicommissum a Viris nobilibus fuerit inductum (3). Aliquando accidit ut Testator de re unius Hæredis tamquam sua esset, disponat; quo in casu ipse Hæres tenetur in solidum ad præstandum legatum, cum nequeat præsumi Testatorem cæteros cohæredes gravare voluisse (4).

(1) De subsistentia, & adimplemento ab Hærede præstando Legatis, quæ Testator reliquit in bonis Hæredis, vel in bonis Fideicommissi, ad quod Hæres ipse ex proprio iure vocabatur. Vid. *Florentin Viridarii* 8. Jan. 1652. cor. Antonio de Riccis Jud. Consult. ubi agitur de hoc Textu.

(2) Conf. Text. in Leg. res obligata 60. ff. de Legat. 2.

(3) *Florent. Luitonis, seu Reintegrationis Fideicommissi* 29. Jannarii 1773. per tot. cor. Aud. Cosmo Olivelli.

(4) *Florent. Viridarii* 8. Jannarii 1652. §. Tum quia & seq. cor. Antonio de Riccis.

Leg. Ab : *Observ.* 198. Tutor, qui iusto impedimento adminis- to, ex. grat. militiæ repellitur a Tutela non stratione amittit Legatum eo nomine relictum; *Juris Cod. de Civilis* principium quod cessante conditione; *legat.* vel non adimpleto per Legatarium onere ces-

set Legatum; tunc solum procedit vel quan- do conditio deficit vivente adhuc Testatore, vel post eius mortem ex casu fortuito; non autem si ex facto Hæredis onus, vel condi- tio deficiat (1). Distinguendum tamen est; an onus Legatario impositum sit *causa fina- lis Legati*, vel potius *impulsiva* & *occasionalis*. Primo casu si oneris, vel conditionis non adimplementum provenierit ex casu fortuito sine ullo Hæredis facto cessat Legatum; se- cundo verò casu non cessat dummodo absit culpa Legatarii ad subeundum onus parati. Ut autem dignosci possit, utrum onus sit *caussa finalis*, vel potius *impulsiva* Legati advertendum est, an Legatum relictum sit favore Hæredis, vel Testatoris; an favore Legatarii: Primo casu onus semper est *caussa finalis* Legati; secundo autem casu *impul- siva*, & *occasionalis* dici debet (2).

Quandoque Legatarius cavere debet nihil se- facturum, quod Testator fieri noluit, alias rem- legatam unâ cum fructibus restitutum, quæ Cautio *Mutiana* appellari solet (3). Cui ta- men locus non est in Legato ususfructus con- ditionalis, si conditio *resolutiva* fuerit, non *suspensiva*, cum hocce in casu dispositio usque ab initio sit pura, licet sub conditione resolvenda (4).

(1) *Leg. Marcia Nepotem* 13. ff. de ann. legat. Rot. nostr. in *Pisana Legati* 9. Junii 1775. §. Non poteva, & seqq. coram Aud. Bernardino Buratti.

(2) *Ibid.* §. Bastava questo.

(3) *Maur. de fidejuss.* pag. 140. Rot. coram Sperell. dec. 145. num. 46. & dec. 149. per tot. ubi de cautione *Mutiana* præstanda a Vidua non transeundi ad secundas nuptias cui Legatum relictum fuit sub conditione viduitatis.

(4) *Merlin. Pignattell. contro. forens. part.* 2. cap. 4. num. 1. Rot. dec. 330. num. 1. & seqq. part. 4. divers. Vid. *Thes. Ombros. tom.* 10. dec. 40. num. 55. ubi quod Hæres, qui solvit Legatum purum existente conditionali debet esse cautus, ut cautionem a Legatario recipiente reportet de restituendo, quatenus verificetur conditio, quidquid supra vires patrimonii recepit.

Observ. 199. Ex HEREDITATE Legatis gratia *L. Com-*
 vata deducitur ab Hærede *Quarta Falcidia* (1). putatio-
 Sed quid si Hæres is sit, cui legitima etiam ni ff. ad
 debetur? Habebit ne Falcidiam, simulque le- *L. falcid.*
 gitimam? Verior est illorum sententia, qui
 solam Filio tribuunt legitimam, nisi agatur
 de Hærede onere Fideicommissi gravato, vel
 de Legatis, ut nostri loquuntur, *Conditiona-*
tis (2). Verum in constituenda Falcidia ra-
 tione spectari debent hereditatis Vires de
 tempore mortis Testatoris, cum eo tempore
 lega-

legata solvi debeant; deducendumque prius est ad alienum defuncti, atque infirmitatis, funerisque impensæ (3). Cessat vero Falcidia si Testator eam expresse prohibuerit, cum Jure novo ea recte prohiberi possit (4); si res legata sit cum conditione ne distrahatur, vel diminuatur (5); si Hæres promiserit se integra legata soluturum (6); demum si ipse Hæres Inventarium minime confecerit (7).

(1) Detrahitur Falcidia non solum ex legatis, sed etiam ex donationibus causa mortis; nec non ex donationibus inter vivos, quæ morte confirmantur. *Gratian. discept. forens. cap. 247. Thes. Ombros. t. 12. dec. 46. n. 5. ubi agitur de Donationibus inter virum, & uxorem.*

(2) *Merlin. de Legitima lib. 1. tit. 3. num. 8. Gabr. conclus. 16. num. 29. Florent. Legatorum 20. Martii 1781. §. Era più commune cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(3) Ex Legato Dotis factio ab eo, qui dotare tenebatur non detrahitur Falcidia. *Antonell. de temp. leg. cap. 41. n. 9. lib. 1. Ne ex Jocalibus, & vestibus Uxori legatis, Michalor. de Fratrib. cap. 28. num. 20. par. 1. nec adversus pauperes, Mangill. de imput. quest. 121. n. 9.*

(4) *Auth. sed cum Testator Cod. ad Leg. Falcid. Pisana Detractionum 18. Martii 1680. §. Quia cor. Aud. Finetti, & De Angelis Rel. per acceptionem Legati relictæ sub conditione renunciationis Falcidiz eidem censetur renunciatum etiamsi Hæres nesciat, eam prohiberi non potuisse. Vid. Thes. Ombros. tom. 10. dec. 39. num. 20.*

(5) *Au-*

(5) *Auth. sed & in ea Cod. eod.*

(6) *Leg. final. §. Sin verò Cod. de Jur. De-
liber.*

(7) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 4. dec.
10. num. 52. Quum Falcidia sub nomine Tre-
bellianicæ comprehendatur, ideo ex Trebel-
lianicæ prohibitione exclusus dici potest He-
res gravatus etiam a deductione Falcidix quo-
ties bona Fideicommissi particularis quartam
non attingant, Rot. nostr. cor. Neri Badi-
des 34. num. 12. Rom. seu Piscien. Validi-
tatis Testamenti 29. Sept. 1772. §. penult.
cor. Mansulli.*

Observ. 200. OSTENDITUR in hac Lege quo- L. Hera-
modo facienda sit annorum computatio ut *ditatem*
detrahatur Falcidia ex Legato alimentorum. 68. ff. ad
Huiusmodi enim Legatum ad vitam relictum, *L. Fal-*
& Legatum quoque usufructus subiiciuntur *cid.*
Falcidix; & ad tantam quantitatem adscendere
reputantur, quantam comprehendere potest
tempus vitæ habita ætatisratione (1). Idem ap-
plicari potest ad casum, in quo quis *Vitali-*
tium emerit (2); in qua quidem materia Lo-
corum consuetudini, & observantiæ plurimum
deferri debet (3); & Florentiæ Taxam, seu
Scalam habemus vulgo nuncupatam „ *di S,*
Maria Nuova „. At non solum ætas, sed
etiam valetudo, aliæque circumstantiæ in re-
gulandis Vitalitiis ponderandæ sunt (4): Qua-
icumque enim sit pretium in præstationibus
Vitalitiis constitutum, incertitudo vitæ semp-
per

per est attendenda (5), cum *Taxe* aliquæ
Regulæ, & Consuetudines ob circumstantia-
rum varietatem vix possint ad justitiam re-
duci (6).

- (1) Vid. hanc Leg. ejusque Gloss.
- (2) Brunemann. in comment. ad hanc Leg.
- (3) *Fasulana Pretense Extinctionis. seu Re-*
ductionis Pensionis Eccles. 7. Septembris 1736.
- §. Adhuc tamen cor. Aud. Paperini.
- (4) *Ibid. §. Quaecumque, & §. Plures.*
- (5) *Ibid. §. Adhuc.*
- (6) *Ibid. §. Restat.*

L' Tutor, Observ. 201. MORTUO, Patre Filii subiecti res, p̄l sunt Tutori, vel Curatori, si eam nondum Curator attingerint ætatem, quæ pro se regendis idonea iudicata sit a Legum sanctionibus, aut de admini- Civitatum Statutis (1). Ex Statuti nostri dispositione Rub. 125. lib. 2. minor ætas ad annum coarctatur decimumoctavum, quo confecto Pupillus liberam acquirit rerum suarum administrationem (2). Quod, nequaquam intelligendum est de Minoribus subiectis Curæ Magistratus Pupillorum, quorum, respectu minor ætas usque ad annum vigesimum secundum prorogata fuit ex Leg. lata die 20. Augusti 1565. cuius virtute Minores, absque consensu dicti Magistratus facere prohibentur ea omnia, quæ per Statutum facere nequeunt

intra annum *decimum octavum*, & ex Jure Civili intra annum *vigesimum quintum* (3). *Fœminæ* tamen quantumvis majores non possunt absque solemnitatibus contrahere, cum existere censeantur sub perpetua cura (4). Verum non obstante Statuti nostri sanctione minor valide testatur si ætatem expleverit quatuordecim annorum, cum huiusmodi Statutum de solis loquatur Contractibus, & uti Juri Civili *correctorium* ad ultimas voluntates minime extendi possit (5).

Sed redeundo ad propositum *Textum*, tenentur Tutores, & Curatores sub præsentia publicarum personarum Inventarium rerum omnium, & Instrumentorum solemniter facere: Mobilia, & quicquid vetustate temporis non mutatur, in tuto collocare, & ex pecuniis prædia idonea, si possint, emergere, alioquin eas sub usutis collocare; dummodo tamen collocatio tuta sit (6). Quapropter reddatui nequit Tutor si ratione securitatis pecuniam pupillarem dederit sub minoribus usuris, neglectis maioribus (7). In conficiendo autem Inventario Tutor proprio muneri satisfacisse dicitur, si illud confecerit juxta consuetudinem, & cum eo bene possit rationem reddere bonorum hæreditatis (8). Potest etiam Tutor sine Inventarii pupillaris auxilio statum hæreditatis ex aliis circumstantiis probare (9). Et ubi apparet Inventarii omissionem non fuisse dolosam, ab omni dolo excusari meretur (10).

(1) Per *Leg. diei 2. Martii 1764. §. 9. ver-*
ri-

ritum est omnibus privilegio clericali gaudentibus Tutelam, vel curam suscipere abque Principis auctoritate. „ Juxta *Text. in Leg. majores ff. de jur. immu.* maiores septuaginta annis a tutelis, & muneribus personalibus vacant. „ Advocatus excusationis privilegio gaudet ex constitutione *Theodosii in L. sancimus Cod. de Adv. divers. Jud Urceol. dec. Flor. 2.* Excusatio tamen proponenda est intra 50. dies ab ea, quo cognoverunt se datos esse Tutores, *Ibid.* quod per *Tex. in L. scire §. Quinquaginta ff. de excus. Tutor.* facere debent Tutores omnes, qui excusationem petunt. Vid. *Thes. Ombros. tom. 1. dec. 20.* ubi plura habentur de excusationibus a Tutela.

(2) Quoties Statutum pupillarem coercent statem, multi tenent quod firma maneat prohibitio donandi; sed alii iure, ac merito contrarium defendunt, eorumque sententia verior est, & in Foro nostro receptior. Vid. *Decis. Adv. Cosm. Dant. Pellegrini diei 18. Martii 1728.* Hoc autem Statutum utpote personam respiciens efficit ut Pupillus ubicumque reperiat libram habeat disponendi facultatem. *Florent. Primogenitura super Pretense Nullitate Aditionis 13. Augusti 1734. §. Obiectum cor. Aud. Martio Venturini.*

(3) *Florent. Rescissionis Donationis 10. Maii 1699. §. Nec relevante coram Aud. Flaminio Burghesio. Florent. Pecuniaria 4. Julii 1721. §. Ut enim coram Aud. Oflavio Vasoli Piccinini Conf. quæ supra diximus ad Leg. Filia Cod. de patr. potest.*

(4) Ut

(4) *Ut ex statut. rub. 112. & 115. Florent. Nullitatis Obligationis 17. Septemb. 1740*
§. Si quæ alia coram Aud. Marco Philippo Bonfini.

(5) *Alex. cons. 172. n. 5. lib. 5. & cons. 215. num. 1. & seqq. lib. 6. Quid dicendum de prodigo, cui fuit a Judice interdicta bonorum administratio? An valide testari potest? Negat Decisio in Pisana Testamenti 5. Septembris 1732. §. Confirmatur, & seq. coram Fabrini. Quod limitari potest si prudenter testatus sit. Galeot. controvers. 4. num. 10. & seqq. tom. 1. Sabell. in Summ. §. Prodigus num. 7. Adden. ad Sanfelice. dec. 338. vers. quid si. Cæterum omnia privilegia minoribus concessa dantur etiam prodigis, & furiosis Altimar. de Nullit. rub. 11. quest. 9. num. 1. & seq. tit. 1. Ansaldo. dec. 44. n. 37. in adnot. Amat. decis. March. 99. n. 7.*

(6) *Licet Tutor Jure novissimo non possit pecuniam pupillarem fornori exponere, succurritur tamen Pupillo remedio arbitrarie electionis, aut agnoscendi nomen a Tutore contractum, aut illud periculo Tutoris respuendi; unde si Pupillus nomen agnoscat exigendo usuras cogitur etiam in se suscipere pecuniam, Romana Reintegrationis 16. Martii 1745. §. 12. coram Caprara.*

(7) *De Luc. de Tutor. disc. 6. num. 33. Gutierrez eod. tract. cap. 9. n. 10.*

(8) *Thea. Ombros. tom. 10. dec. 38 n. 105.*

(9) *Tom. 11. dec. 25. num. 2. & seq. Inventarium Tutelare suppleri potest per Inventarium solemne, non autem e contra.*

Part. II.

8

Vid.

Vid. *Respons. meritissimi Viri Adv. Offavii Landi ad decis. in Florent. Pratens. Redditionis Rat. in Causa Corsi, e Corsi §. E. questa, (10) Dist. decis. 25. n. 7. Thes. Ombr.*

Auth. Ma- *Observ. 202.* OLIM Mater specialiter a Prin-
tri Cod. cipe impetrabat Filiorum tutelam. Hodie de-
quand. fertur ipso iure, præferturque ea ceteris le-
Mul. tut. gitimis Tutoribus, solisque testamentariis po-
off. fung. sponitur. Id autem quod Matri indultum
 fuit, Justinianus Avia etiam tribuit (1), ob
 eandem rationem, quæ in Matre militat, nem-
 pe ob maiorem etiam in Avia erga liberos af-
 fectionem, quam esse possit in cæteris Co-
 gnatis; modo tamen, & Mater, & Avia re-
 nunciant secundis nuptiis, ac Senatus Con-
 sulto Velleiano, suæque obligent bona pro
 Pupillorum indemnitate (2). In vim quoque
 nostrarum Legum, ac præsertim notissimæ
Reformationis Magistratus Pupillorum diei 8.
Junii 1767. (cui quidem Magistratui plena
 tributa est potestas eligendi Tutores, & Cu-
 ratores) servari solet liberorum tutela Ma-
 tri, vel Avia, quibus sæpe alius adiungitur
 Tutor pro maiori Pupillorum securitate. Tu-
 tores autem, & Curatores non modo inven-
 tarium conficere, & Fidejussores dare debent,
 sed & rationem administrationis quodlibet
 triennio reddere tenentur, ipsis quandoque
 concessa aliqua laboris mercede (3). Ut au-
 tem Mater tutrix relicta subiaceat rationum
 redditioni, necesse est quod tutelam vel ex-
 pres-

presse, vel tacite acceptaverit, absque eo quod eius acceptatio deduci possit ex diurnis domesticis expensis ab ipsa factis (4). Quod si Mater ante redditas rationes ad secundas nuptias convolaverit, non solum sua, sed & secundi Viri bona pro Pupillorum indemnitatem obnoxia esse Doctores tradiderunt (5). Si Mater adeat Judicem, atque declararet se velle ad secunda vota transire potendo quod Filii de novo provideantur Tutore; tunc locus non erit Tutori legitimo, sed dativo (6). Aliquando Mater, aliique Tutores a rationum redditione per Testatorem liberantur; sed hocce in casu non a quibuscumque rationibus, sed solum ab exactissimis dici debent immunes; omnimoda enim Tutoris liberatio a rationum redditione nullatenus subsistit, utpote contraria juris nostris Constitutionibus (7). Verum contra Matrem tutricem cum nimia severitate non est procedendum (8).

(1) *Novell. 44. cap. 2. & Novell. 118. cap. 1.*

(2) *Diff. Novell. 44. & 118.* Apud nos si inter alios Tutores adsit Mulier Vidua, interponenda est *Mutualiti* solemnitas cum obligatione medietatis suorum Dotum, & extradotalium. Vid. novam *Formularium Etrurie* pag. 209.

(3) Vid. *d. reformat. anni 1767. § 7.* Quamquam Tutoris munus gratuitum esse debeat, tamen receptum est iustis impellentibus causis Tutori honorarium constitui posse Judicis officio. *Rot. Rom. in Arindnen. Tutela 11.*

Junii 1751. § 3. cum seqq. coram Matthelo.

(4) *Florent. Legatorum* 20. Martii 1781. §. Non rilevava, & seq. cor. Aud. Brichieri Colombi.

(5) Vid *L si Mater* Cod. in quib. caus. pign. tac. contrah. Montan. de Tutor. cap. 15. & cap. 18.

(6) *Argum. Text. in Leg. sicut 3. Cod. de adm. tut.* Vid *Leg. anni 1767. §. 1.* ubi quod deficientibus Tutoribus Testamentariis, Magistratus eligere debet Tutores legitimos, & in eorum defectum Tutores dativos praevis necessariis informationibus.

(7) *Leg. ita tamen 5 §. Julianus ff. de administr. & Peric. Tutor. Pisana Tutela* 10. Septembr. 1748. § 18. cor. Adv. Francisco Guerazzi Rel.

(8) *Thes. Ombros. tom. 11. dec. 26. n. 27.* Ad legitimam rationum redditionem quænam sint necessaria, maxime si de lucupletiore agatur patrimonio, Vid. *Florent. Redditionis Rationis* 1. Octobr. 1779. coram Audit. Alex. Lucij Rel.

Leg Pro Observ. 203. BONA Tutorum, & Curatorum officio ad- sunt taciti pignoris loco; Et non so- ministrarum pro male gestis, sed etiam pro negle- tionis 20. dis. Hinc si Tutor implere neglexerit utilem Cod. de conditionem, sub qua Pupillo donatum fuit, admini- tenetur ei in id quod interest (1) si pures str. tut. fuerint constituti Tutores, omnes tenentur in solidum, ac propterea si unus ex eis conven-

ventus fuerit in integrum solvere debet, reservata eisdem actione pro sua relevatione contra ceteros Tutores (2). Tutor quoque *honorarius* de mala tenetur administratione, quamvis ipse non administraverit (3); sed aliud est in Tutore *meri consilii*: Hic enim non tenetur de rebus Pupilli ab Administratore male gestis, si citra ejus consilium administraverit (4).

(1) *Romana Concursus de Palazzeschis* 19. Jan. 1750. §. 3. coram Migazzi. Vid. quæ diximus in Obs 145. pag. 270. part. 1.

(2) *Pisana Tutela* 2. Octobr. 1784. §. ult. cor. Aud. Ulivelli.

(3) Rot. nostr. in *Thes. Ombros.* tom. 9. dec. 13. num. 47. & seqq.

(4) *Pisan Tutela* 10. Sept. 1748. cor. Adv. Guerrazzi Rel. ubi distinguitur Tutor *Honorarius* a Tutore *meri Consilii*. *Ibid.* §. 10. Et seq., an & quando Tutor, Administrator, Oeconomus &c. teneantur de male gestis per Deputatum, vel Exactorem? Vid. plene in *Florent. Prat Mercedis ac Redditionis Rationum* 13. Sept. 1729. coram Aud. Martio Venturini.

Observat. 204. PUPILLUS postquam septimum complievit annum, præesse debet actibus a suo Tutore cum alio gerendis. Sed juxta *Reformationem Magist. Pupill.* anni 1565 cum adiunct. usque ad ann. 1661. hoc intelligendum est quoties Pupilli septennio maiores in

L. Potuit
C de jur.
delib.

Civitate Florentiæ degant, secus si habitent in cæteris Etruriæ locis, vel extra Etruriam: Tunc enim possunt *Magistratus Officiales* per se ipsos gerere actus, & instrumenta conficere. Fœminarum verò septennio maiorum præsentia nunquam fuit necessaria (1). Cæterum buamvis non adhibita præsentia Pupilli pupertati proximi contractus a Tutore gestus nullitatis vitio laboret (2), explorati tamen juris est validos esse Contractus omnes, qui juxta impellente causa fiunt, quique veram Pupillo afferunt utilitatem (3). Quapropter Pupilli præsentia non est necessaria in Contractu venditionis a Tutore celebrato ob causam solvendi æs alienum paternum, pro quo Filius tamquam Patris hæres obstrictus erat (4).

(1) Vid. *Montelatici Instit.* tom. 1. pag. 95. ubi *Reformationis* verba referuntur.

(2) *Rot. Rom. in Romana, seu Sancti Severini Pecuniaria* 16. Junii 1732. §. *Maxime quia coram Millino.*

(3) *Romana, seu Pisana Pecuniaria* 1. Julii 1737. §. *Etenim coram Millino. Romana Census super re Judicata* 17. Febr. 1755. §. 9. *coram Borral. Rot. nostr. in Dovadulen. Pecuniaria* 27. Septembr. 1771. §. *E per quanto coram Aud. Josepho Vinci.*

(4) *Imolen. Fideicommissi super Prædio Cæladonæ* 3. Junii 1733. §. *Nec demum coram S. M. Rezzonico.*

Observ. 205. IN ALIENATIONIBUS Rerum Pu-
 pillorum, observandum est quod non ven-
 dantur immobilia, si mobilia extent, vel
 aliter possit xs alienum persolvi; quod par-
 vo pretio non vendantur res magni valoris;
 quod venditio fiat præviâ legitima æstimatio-
 ne, & subhastatione; tandem quod interve-
 niat Pupilli septemprio majoris præsentia, Tu-
 toris auctoritas, Judicisque Decretum. Quia
 igitur actus vere utilis Pupillo esse debet,
 hinc patet, quod si Statutum disponens de
 alienatione Bonorum immobilium minoris,
 illam sub conditione utilitatis permittat, in-
 telligendum sit de utilitate reali, ac positi-
 va, non autem de imaginaria, & apparen-
 te (1). Præsumitur autem justam fuisse, atque
 utilem rerum stabilium distractionem quoties
 accesserint statutarie solemnitates, & præ-
 sertim jungatur observantia Contractus (2). Non
 enim semper utilius est ut a Mobilibus inci-
 piat Bonorum distractio, nam quoties agitur
 de Mobilibus pro decenti Pupilli usu, Famî-
 liæque ornamento necessariis permissum est
 Tutori rem immobilem prius alienare, &
 etiam xs alienum sub usuris contrahere (3):

(1) *Florent. seu Piscien. Commendæ 30. Au-
 gusti 1734. §. Onde è coram Aud. Meoli.*

(2) *Maceratæn. Nullitatis Contractus 28. No-
 vembrii 1740. §. 7. & 21. coram Millino.*

(3) *Senen. Detractionum 9. Martii 1775. §.
 Ma. non credet coram Signorini. Florent. Pe-
 cuniaria 14. Septembr. 1745. §. Ne è di for-
 ma coram Aud. Johanne Meoli.*

Leg. Ad Observ. 206. INTERDICTUM est Minori p*er* invidiam factum non servare, quod sit jur*is* jurando *C. de his*, confirmatum, dummodo vi, metuque coactus qu*is* ut, ipse Minor non facit. Verum Lex ista non *met.caus.* vedetur extendi posse ad Impuberes, Mentecaptos, Furiosos, quorum Juramentum nil habet ponderis, ac momenti (1). At quamvis quod metus causa gestum est infringi possit, imo pro non facto habeatur (2), nihilominus vis, metus, & coactio luculenter probari debent (3); ideoque ex unico, & singulari teste sufficiens desumi nequit metus, coactionisve probatio (4). Nec satis est magnatitia Adversarii dignitas, & potentia, sed oportet demonstrare actum violenter extortum fuisse, tum quia is, qui metum incussit potens esset, minasque inferre consueverit, tum quia minas passus illarum vim nullo modo potuerit effugere (5).

Hoc in loco oper*is* pr*æ*tium censemus Contractus illos enumerare, in quibus Minores, vel Mulieres obligari minime possunt absque solemnitatibus a Statuto nostro pr*æ*scriptis. Hujusmodi Contractus sunt Fidejussio; Constitutio Procuratoris; Mutuum; Permutatio; Datio in solutum; Societas; Donatio etiam remuneratoria; Compromissum voluntarium; Impositio servitutis passiv*æ*; Divisio non judicialis; Remissio Jurium vel hypothec*arum*; Aditio hereditatis, nisi fiat cum beneficio Legis, & Inventarii; Confessio de Recepto (6); Cessio Jurium; Transactio, Revisio Computorum; Reuunciatio Juri qu*æ*rendo de futuro; Contractus Pacis, ceterique omnes initi etiam cum aliis Minoribus, Malic-

licibus, ac etiam cum Ecclesia, & in quibus quomodolibet, directe, vel indirecte Minores, vel Mulieres ladi possunt. Quæ tamen juxta facti circumstantias limitantur, ac præsertim in Contractibus evidenter utilibus, & ex causa gestis a Jure adprobata, ex. grat. pro alendo, vel a captivitate liberando Patre, Filio, aut Marito, pro Dote constituenda Filia, pro pecunia ad censum accipiendam aliam extinguendum graviolem Censum (7).

(1) *Fenzon. ad Statut. Urb. cap. 58. n. 13.*

(2) *Rot. Rom. in Paterbonen. Beneficii 5. Junii 1245 §. Sed quod coram Molino.*

(3) *Matrina Donationis 24. Novembr. 1752. § 17. coram Caprara.*

(4) *Bononien. Inmissionis 3. Julii 1739. § 14. coram Crescentio.*

(5) *Ibid. §. Nilque.*

(6) *Sed cum distinctione, de qua Constant. ad Stat. Urb. annot. 44. art. 5. num. 480. & seq.*

(7) *Limitantur etiam in Minore, vel Muliere mercaturam exercente, Vid. Constant. ad Stat. Urb. annot. 44. per tot & præsertim art. 5. & 6. tom. 2. De Comitib. dec. Florent. 14. num. 35. & in annot. ad decis. 81. num. 19. & seq. part. 8. rec.*

Auth. Sa- Observ. 207. MINOR aâum juramento confirmamenta firmans non juvatur restitutione. Loquitur *Puber. C.* hæc Constitutio de Juramentis Puberum, quia si adu. Impuberes non jurant, vel eorum Juramenta nullam habent vim, cum perjurio, aut perfidiæ minime sint obnoxii (1). Sed quid dicendum de Pubertati proximis? Verius est eos juramento obstringi, cum doli capaces sint, & in multis juris articulis Puberibus comparentur. Verum Municipalibus *Florentia Legibus rubr. 115. lib. 2.* constitutum est obligationes Minorum decem, & octo annis quocumque juramento firmatæ nullius roboris esse si necessariæ defuerint solemnitates (2). Quod si Minores existant sub cura *Magistratus Pupillorum*, non valent eorum obligationes quocumque juramento confirmatæ quoties ad annum non pervenerint vigesimum secundum (3). Ex causa tamen doli, metus, læsionis, ignorantie, & similium provenientium ex naturali imbecillitate consilii impugnari recte possunt, atque rescindi Contractus ab eo gesti, qui vigesimum quintum ætatis annum nondum attigerit (4).

(1) *Leg. 26. ff. de jurejur.*

(2) *Rot. nostr. lib. motiv. 53. pag. 259. & apud Magon. dec. 22. n. 2.*

(3) Hac super re adest Principis Rescriptum diei 21. Augusti 1581. in *Filt. 5. ejusd. Magistrat. n. 214.*

(4) Ita decisum fuit a *Rot. nostr. in Causa Altoviti, & Covoni sub die 16. Febr. 1640. lib. motiv. 14. pag. 436. & in alia Causa Almeni*

moni sub die 10. Maii 1669. lib. motiv. 127.
pag. 221.

Observ. 208. MINOR redimere potest, & *L. Si Cre-*
etiam auferre pignus a se ipso datum, & a ditor ff.
Creditore venditum, si quid ipse acceperit de de distr.
trimenti, quod tamen demonstrare non te- pign.
netur. Neque huic Legi adversatur Text. in
Leg. 2. Cod. Si advers. vendit. pignor., ubi
minori restitutio denegatur adversus distra-
ctionem pignoris, quod incipit a Maiore au-
ctore Minoris, licet ipse Minor contra Aucto-
rem agere valeat, qui illud venundari pas-
sus est. Hoc enim verum est si pignus a
Maiore cepit ejusque venditio a Creditore
facta fuit ex pacto cum eodem Maiore habi-
to, nullo prorsus gesto cum Minore; secus
si quid cum Minore gestum sit; puta, qui
fuerit a Creditore interpellatus ad solven-
dum; hoc namque casu contra pignoris di-
stractionem Minor est restituendus (1).

(1) Ita communiter distinguunt Interpretes
hancque distinctionem sequuntur *Odd. de ra-*
stit. in integr. part. 2. quest. 54. art. 6. per
tot. Rocca disput. Jur. Select. cap. 140. n. 8.
& seq. alique permulti

L. Final. Observ. 209. *Tacita* actus a Minore gesti
C. si major ratificatio deducta ex quinquennali (1) silen-
fatti. tio post maiorem etatem non modo requirit
certam nullitatis actus scientiam, verum etiam
quod actus ipse nullus fuerit ex solo Decre-
ti Iudicis defectu; nam si alix defuerint sta-
tutarix solemnitates tunc locum non habet
predicta actus nulli ratificatio, maxime si Sta-
tutum præsumat dolo, ac fraude extortum
fuisse Pupilli consensum (2). Huiusmodi au-
tem ratificatio cum suum sortiatur effectum
a die completi *quinquennii*, ideo retrorahi non
potest ad tempus celebrari Contractus in
præiudicium juris, quod alteri medio tempo-
re quæsitum fuit (3). Ut autem ratificatio-
nes omnes, & renunciationes tam *Legis*, quam
Hominis, & tam *expresse*, quam *tacite* suam
habeant vim, atque robar, omnino requiri-
tur ut in Ratificante, vel Renunciante con-
currat certa atque evidens scientia nullitatis
actus tam *fatti*, ut inquit, quam *Iu-
ris* (4). Sed quoties agitur de ratificatione
expresse, quæ supponit vel claram, vel sal-
tem dubiam actus ratificari nullitatem, non
potest ad ratificationem infringendam igno-
rantia juris allegari (5); Hoc namque casu
scientia nullitatis actus in ratificante præsu-
mitur; quod secus est in ratificatione *tacita*,
in qua scientia in ipso ratificante probanda
est (6).

(1) Inspecito *Statuto nostro rub. 115. lib. 2.*
debet ne *Quinquennium* incipere ab etate
annor. XXV. vel potius ab etate annor. XVIII.
Ve-

quæ a Principe non sunt donata; alienatio permittitur urgente necessitate, servatis tamen solemnitatibus in hac *Auth* præscriptis; quæ quidem solemnitates hodie exacte non observantur (1). Nunc enim requiritur 1. Cognitio Cau.æ. 2. Necessitatis, vel evidentis utilitatis probatio. 3. Decretum Superioris, in quod præcipua consistit alienationis solemnitas (2). In nostra vero *Etruria* Magistratus Supremus, aliaque Provinciarum Tribunaia cognoscunt de alienationibus bonorum ecclesiasticorum, sublataque *Extravaganti amittione*, omnique *Beneplacito Apostolico*, universi Bonorum Ecclesiæ Contractus subiecti sunt cum Juris Civilis, tum Juris Municipalis solemnitatibus (3).

Ut vero melius faciliusque prospiceretur bonorum commercio, ex quo præsertim resultat Republicæ felicitas, prohibita fuit, *uti alibi diximus* (4), rerum omnium immobilium quovis in loco sitarum (5) acquisitio Ecclesiis, cæterisque hujusmodi locis per Leges editas anno 1751. & 1769.; sub cuius ultimæ Legis dispositione comprehenduntur etiam *Religiosi*. Hi enim sive in Monasterio permaneant, sive ex illo egressi sint nec proprietatem acquirunt, nec usumfructum bonorum sive ante, sive post egressum eisdem devolutorum, cum ob Paupertatis votum, quod adhuc ligentur, tamquam *Manus Mortuæ* considerari debeant (6) nisi tamen universus Ordo Monasticus extinctus fuerit, quo casu Religiosi succedere non prohibentur in bonis dumtaxat post Religionis extinctionem quæsitis (7).

(1) *Christin. dec. Belgic. 173. n. 17. vol. 5.*

(2) *Rodoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 24. num. 10. & seq. Vid. Florent. seu Puppien. Emphyteusis 20. Septembr. 1782. coram Aud. Simonelli Rel. & Decis. Revocator. 19. Septembr. 1783 cor. Aud. Arrighi Rel. ubi de probatione cum utilitatis, tum solemnitatis huiusmodi alienationum.*

(3) *Vid. Leges ann. 1769. 1773. 1783. & 1784. Vid. Cortonen. Auditionum 17. Jul. 1781. cor. Aud. Raffaelli, & duo memoratæ Decisiones coram Simonelli, & Arrighi & Florent. seu Bargaen. Prat. Nullit. Contract. 30. Septembris 1783. per tot. coram Audit. Simonelli, ubi quod deficiente utilitate nulla est alienatio honorum Sacræ Religionis D. Stephani non obstante Principis Rescripto. Vid. etiam Florent. Alienationis 17. Septembris 1778. coram Aud. Buratti, ubi quod pro alienandis Beneficii bonis debet etiam Patronus, qui sit ejusdem Beneficii Rector adire Judicem Sæcularem, & coram eo probare alienationis causam necessariam esse, vel utilem.*

(4) *Vid. Observ. ad Auth. Ingressi Cod. de Sacros. Eccles.*

(5) *Pisana Majoratus Saltuarii &c. 15. Maii 1778. §. Per la qual cosa cor. Aud. Joh. Benedetto Brichieri Colombi.*

(6) *Pisana Prætena Successionis 30. Maii 1777. per tot. cor. Aud. Josepho Bizzarrini, & Lino Salvetti.*

(7) *Arretina Successionis 15. Junii 1776. coram Aud. Brogiani & Confirmat. 5. Maii 1779. §. Quindi ne derivava cor. Aud. Morelli.*

118
li. Et extat Regium Rescriptum diei 26. Augusti 1784.

Auth. In-   *Observ. 211. IN HAC Authentica constitutum*
gressij C. fuit, quod ingressus Monasterium, idest qui
de SS. Ec-   ad Leges Monasticas per tria vota substan-
cles.   tialia se obstrinxit, si nihil ante de bonis
suis expresse dixit, non potest de eisdem
condere Testamentum, quia ipso ingressu se,
suaque Deo dicavit, salva tamen liberis Le-
gitima. Quod quidem in eo Monasterio lo-
cum habere potest, qui bonorum acquisitio-
nis sit capax. Sed in *Etruria* nostra bene,
ac sapienter rogatae sunt Leges anno 1751.
& 1769., quae Monachis non modo *professis*,
sed etiam ante *professionem*, quae morri Ci-
vili equiparata fuit (1), omnem adimunt fa-
cultatem de rebus suis ad favorem Monaste-
rii disponendi: Quinimo in nostris Tribuna-
libus receptum est non posse *Religiosum* an-
te suam professionem renunciare successiones
sibi in posterum deferendas, quia cum Re-
nunciatio esse debeat *Abdicativa* (2), & *Abdi-*
catio tollat de medio Renunciantem, ideo
consequitur, quod hujusmodi renunciatio exten-
di nullatenus possit ad jura futura, pro qui-
bus transferendis necessaria est Renunciatio,
quae *Translativa* dicitur, quaeque juris futuri
acquisitionem pernecesse supponit (3).

At non solum Monachis, sed aliis etiam
quibuscumque Personis veniunt est, excepta
summa centum aureorum (4), quae vigesima

partem hereditatis non superet, transferre bonorum dominium, vel possessionem in Ecclesias, Monasteria, aliaque loca religiosa, quæ veniunt sub nomine *Manuum Mortuarum*, quibus omnibus denegata fuit Bonorum acquisitio, nisi gratiam *Amortizationis* impetraverint intra duos menses post apertam earum favore successionem: Idque summa prudentia factum est, ne Bona a libero arcerentur commercio in maximam publicæ utilitatis iacturam (5). Quæ quidem Leges quamvis in *Rem* directæ videantur earum inspecta finali causa, attamen *Personam* potius respicere dicendæ sunt, ac propterea bonorum acquisitionem impedire sive in *Etruriæ* dominio, sive extra illud sita sint (6). Advertendum tamen est, quod si Bonorum *proprietas* relicta fuerat ante Legem anni 1751., *Ususfructus* alteri concessus non facit *conditionem*, ideoque *Manus Mortua* recte potest finito *Usufructu* apprehendere bonorum, quoad proprietatem acquisite, possessionem (7).

Quoniam verò *Lex* anni 1769 §. 5. & 6. facultatem adimit dispensandi ad favorem *Piorum Operum* ultra vigesimam hereditatis partem, quæ 500. *Scutorum* superet quantitatem, existentibus ascendentibus, & descendentibus, & in linea transversali conunctis intra tertium gradum *inclusive*, hinc non mirum videri debet si eiu-dem Legis dispositio extensa quandoque fuerit ad comprehendenda nimis effusa *Missarum Legata* (8). Quod tamen melius declaratum est ab altera subsequenti *Lege* edita anno 1778., qua cau-

Part. II.

h

tum

sum fuit, ut nemo erogare posset in hanc suffragiorum causam ultra vigesimam hæreditatis partem, ita tamen ut hæc vigesima nunquam excedere debeat centum aureorum summam eriamsi de opulentissima agatur hæreditate.

A prædictis tamen Legibus anni 1751., & 1769. non prohibetur *Manibus Mortuis* iurium honorificorum acquisitio, uti est Juspatronatus activum, dummodo hæreditari non sit annexum, atque cohærens (9); nec veteræ sunt Censuum acquisitiones (10); nec renunciationes factæ a Personis certis in alias Personas certas, utpote quæ dici nequeunt æquæ præordinati ad transferendum in Manus Mortuas dominium, ac possessionem (11); nec Patrimonii Ecclesiastici constitutiones (12); nec Bonorum stabilium acquisitiones in inferiori Senarum Provincia ad ejus agriculturam facilius promovendam (13); nec emptiones, & venditiones, alique huiusmodi contractus inter ipsas *Manus Mortuas* gesti ex quibus, ut facile patet, non oritur nova bonorum immobilium *Amortizatio* (14); nec tandem reversiones bonorum, quæ ante Leges *Amortizationis* fuerunt alicui concessa pro certo tantum tempore, ex. grat. durante *Linea Masculina* Acquirentis; huiusmodi enim reversiones minime videantur inducere novam illam dominii, ac proprietatis acquisitionem, quæ a memoratis nostris Legibus prohibetur (15) *Communitates* verò Etruriæ, alique *Pia Loca*, quæ maximam Societati afferunt utilitatem, quæque a Principe designata fuerunt,

runt, sub harum Legum dispositione minime comprehenduntur (16).

(1) Vid. Leg. anni 1769. §. 12. & 13.

(2) §. 12. ejusd. Leg.

(3) Senen *Hæreditatis, & Successionis* 18. Martii 1706. art. 2. coram Aud. Pompejo Signorini. Pisana *Majoratus de Campilla* 15. Maii 1778. §. *Ostava cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(4) Vulgo *Zecchini.*

(5) *Florent. Successionis* 21. Febr. 1769. art. 2. coram Aud. Lino Salvetti, & in *Montis Patitiani Renunciationis* 30. Aprilis 1773. §. *Quia cor. Aud. Olivelli.*

(6) *Pisana Majoratus Saltuarii de Campilla super Exceptione Existentiæ Anterioris in Gradu* 15. Maii 1773. §. *Per la qual cosa cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(7) Ita enim interpretata fuit Lex anni 1751. a posteriori Lege anni 1769. §. 38. infra. Vid. *Volaterran. Locationis quoad allodialitatem* 20. Junii 1775. §. *Poichè & seq. cor. Canc. Petro Mansilli.*

(8) *Florent Legati* 2. August 1776. coram Aud. Morelli.

(9) *Pistorien. Prioratus de Pantiaticchi super Pertinentia Jurispatronatus* 2. Octobr. 1794. cor. Aud. Horatio Fenzi.

(10) Ita declaratum fuit a Secretaria Status sub die 13. Maii 1760.

(11) *Ibid.*

(12) Ita pariter declaratum fuit a dicta Secretaria sub die 31. Jun. 1759. & extat Rescript. 22. Jun. 1761.

h 2

(13) *Per*

(13) *Per Legem diei . . . Junii 1781.*

(14) *Vid. Rescript diei 6. Martii 1760. Lu-
sana, seu Florent. Prat. Regressus 18. Junii
1790, §. Nè era luogo coram Aud. Maccioni
Relat. Prohibentur tamen successiones inter
quam, & alteram manum mortuam, ibid.*

(15) *De hac re disceptatur in Causa Mo-
nache di Monticelli, e Strozzi Vid. Consultat.
Alvoo Franci ci Maria Bruni super Pretensa
Venditione ad Lineam Domini diretti, ubi pag.
19. adducitur Epistola Circularis diei 17. Au-
gusti 1759. Lis adhuc pender sub Judice.*

(16) *Vid. Edicta diei 19. Aprilis, & 23. No-
vembr 1769. Florianen. Donationis 25. Sept.
1789. coram Aud Maggi. confirmata in ter-
tia Instantia ab Aud Simonelli, & Arrighi,*

L. Legatam *Observ. 212.* *CITRA Principis auctoritatem*
tam 4. C. convertere non licet in aliam rem pecuniam
de admi- Municipio legatam; ex quo colligitur Lega-
nist. rer. tum ad Pium usum relictum posse auctorita-
ad civit. te Principis ad alium transferri, si usus ille
pert. factus fuerit inutilis. Potest igitur Princeps,
publica exigente utilitate Cœnobîa, aliaque
Pia Loca suppressere, eorumque bona in alios
publicos usus convertere, juxta Subditorum
indigentias (1). Qua stante Cœnobiorum, alio-
rumque huiusmodi Locorum suppressione, bo-
na statim sunt Summi Imperantis, & si ab
eo in alium Pium Locum transferantur, non
a Cœnobio suppresso, sed ab ipsa Principis
concessione, & liberalitate in illum pervenis-

se dicendum est (2). Neque obstat pactum reversivum in fundatione suppressi Monasterii stipulatum ad favorem alterius Monasterii adhuc existentis; huiusmodi enim pacta reversiva quoties novam, indubiamque inducant bonorum acquisitionem, nullam habent vim, atque robur ob resistentiam Legum nostrarum super *Manibus Mortuis* editarum, propter quas arcentur Monasteria a bonorum stabilium acquisitione (3). Quod autem ex bonis suppressi Loci Religiosi ad singulas quascunque personas Principis largitas voluit pervenire, id in eorum Patrimoniis æterna firmitate perdurat (4).

(1) *De Luc. de Regular. disc. 35. sub num. 8. Flor. seu Liburnen. Pacti Reversivi &c. 24. Martii 1775. §. Imperciocchè coram Aud. Morelli Rel.*

(2) *Plene in Lucana seu Florentina Præsentatione Regressus 18. Junii 1790. §. Tale opposizione cor. Aud. Maccioni Rel.*

(3) *Ibid. Pactum Retrovenditionis subiectum est hisce Legibus, cum agatur de nova acquisitione bonorum, quæ jam exierunt de dominio venditoris. Lucana seu Ficiolen. Præsent. Regressus 8. Aug. 1788. §. 54. & 55. cor. Aud. Vernaccini.*

(4) Ita rescripserunt Imp. Honorius, & Theodosius in *Leg. 5. Cod. de Pagan.*

Auth. Prae Observ. 213. QUUM Clericus omnia sibi ple-
biteros C. no acquirat jure, hinc est quod de suis bonis
de Episc. post clericatum quæsitis libere disponere po-
& Cleric. test non tam intet vivos, quam per ultimam
 voluntatem, dummodo Patri servet legiti-
 mam, ac etiam usumfructum quoad bona an-
 te clericatum acquisita (1). Quidquid enim
 Filiusfamilias post clericatum acquirit non ra-
 tione Peculii adventitii retinet, sed quasi Ca-
 strensis, in quo Patri ususfructus minime
 deberur (2). Sed quid dicendum de bonis,
 quæ Clericus ultra propriam sustentationem
 ex redditibus Ecclesiæ acquisivit? An de il-
 lis libere possit disponere? Affirmative respon-
 dendum est (3). Bona etiam *parsimonialia*, quæ
 Clericos sibi de congrua sustentatione par-
 tibus vivendo cumulat, constituunt unum ex
Reculis Clericalibus, de quo ipse ampliorem
 profecto habet disponendi facultatem (4).

Hoc in loco, non est omittenda percelebris
 quæstio, nuper in Foro nostro agitata, an
 Clericus, cui Patrimonium constitutum fuit sub
 conditione quod bona ei pro ordinatione conces-
 sa ad Constituentem reverterentur, statim ac
 de aliis bonis esset provisor, patrimonium di-
 mittere debeat, etiamsi bona ab ipso postmo-
 dum acquisita manualia sint, & amovibilia?
 Quæstio resoluta fuit cum distinctione, quod
 per hujusmodi bonorum supervenientiam tiru-
 lus Patrimonii sacri non extinguatur, sed eius
 fructus tantummodo suspendantur, quousque
 Clericus bonis sibi obventis perfrui possit,
 quibus amissis statim reviviscit ejusdem fa-
 vore pristina fructuum patrimonialium per-
 ceptio (5). Fru-

Fruſtus verò Beneficij quoties maturi ſint, & a ſolo ſeparati ſpectant ad Hæredes Beneficiati, non autem ad Succellorem in Beneficio, licet eorum exactio facta adhuc non fuerit (6); quod maxime obtinet ſi Statutum, conſuetudo, vel privilegium aliquod Hæredum intentioni ſuffragetur (7). Hi autem compenſare nequeunt melioramenta cum deteriorationibus à Beneficiato factis, quamvis modicæ ſint quantitatis, & exiguos ex beneficio fruſtus ipſe perceperit; debebat enim Superioribus exponere Beneficii ſui tenuitatem, & inſufficientiam (8). Verum non ita rigide, ut plerumquæ fieri ſolet; agendum eſt a Succelloribus contra Hæredes ſuorum Antecellorum, qui multo majores fecerunt meliorationes, quam deteriorationes. Repugnat enim æquitati, chriſtianæque Charitati præ exiguo intereſſe Hæredes vexare benemerentium Prædeceſſorum, quorum munificentia cohiberi po- teſt ob nimiam quæ contra Hæredes exerceri ſolet aſperitatem.

(1) *Gratian. diſcept. for. cap. 464. per tot. Rot. in recent. dec. 533. num. 34. 48. ſeqq. part. 14.*

(2) *Leg. Sacroſancta 52. juncta Auth. de qua agimus. Non eſt tamen Clerico permiſſum Filios, vel Parentes in Teſtamento præterire De Luc. de Teſtam. diſc. 34. Rot. in rec. dec. 397. part. 17.*

(3) *Leſs. de Juſtit. & Jur. lib. 2. cap. 4. num. 43.*

(4) *Engel. in lib. 2. Decretal. tit. 25. Bona, h 4 quæ*

quæ constituunt Clericale Peculiam sunt, vel patrimonialia, vel industrialia; vel bona ex redditibus beneficiorum quæsitæ; vel tandem bona parsimonialia ex parsimonia proprii victus cumulata. Vid. *Montelatici Instit.* tom. 1. pag. 76.

(5) Ita decisum fuit sub die 5. Julii 1768 ab Aud. Josepho Vinci in Causa Cardini, & Pispoli; & in Puppian Patrimonii Sacri 19. Jan. 1779. cor. Aud. Olivelli in Causa Barbani, & del Medico, & sub die 26. Septembris 1795. ab Aud. Petro Pardini in Causa Corsetti, & Ristori & sub die . . . Jul. 1796. ab Aud. Cercignani in Causa Mancini, & Salvoni; quæ Rotæ nostræ Decisiones fundatæ sunt super magistrali Decisione Rotæ Romanæ in Firmana, seu Camerinen. Patrimonii Sacri 19. Jan. 1756. coram Parracciano impress. post Vot. Costant. 347

(6) *Vivian. de Jurcpatr.* part. 3. lib. 14. cap. 8. n. 6. *Piton discpt. Eccles.* 51. n. 11.

(7) *Rot. in rcc. dec.* 722. num. 7. & seqq. part. 4. tom. 3.

(8) *Florent. Restaurationum* 26. Aug. 1785. num. 4 cum seqq. cor. Aud. Olivelli inter Selesiores dec. 56. tom. 1. part. 1. ubi aliæ referuntur Rotæ nostræ Decisiones.

Cap.Odo- Observ. 214. CLERICUS ære alieno gravatus
ardus de non est in carcerem detrudendus, neque re-
solution. bus omnibus expoliandus, sed ei saltem id
relinqui debet, quo se alere possit, ac tur-
pem

pem evitare mendicitatem. Hocce tamen *Cap. Odoardus* beneficis Clericus perfrui nequit, si iniuste debitum negavit, ac litigare voluit (1); si sciens se non esse solvendo æs alienum contraxerit (2). Si in ludis, luxuque bona sua dissipaverit (3); si Creditor sit ei pauperior (4); tandem si habeat ultra scuta vigintiquinque annua (5); & quoad Præbiterum, æleмосinæ. etiam Missarum habenda est ratio (6). Verum omissis aliis, quæ in hac explananda Constitutione a Doctoribus cumulantur, illud nobis adnotasse sufficiat, quod quidquid sit de rebus Ecclesiarum, alii-que Divini Cultui destinatis, Bona patrimonialia Clerici, juxta recentiore[m] iudicandi consuetudinem obnoxia sunt Legibus omnibus, & Statutis *Realibus*; ac propterea subiiciuntur hypothece, quæ a Statuto nostro *rubr. 97. lib. 2.* tribuitur Mandanti in bonis sui Administratoris per publicum Instrumentum constituti. Quoties enim cessat privilegium *Cap. Odoardus de solut* (7) agiturque non de actione personali, sed *hypothecaria*, Statutum *Reale* comprehendit absque dubio bona omnia, quæ Clerici constituunt Patrimonium (8).

(1) *Rot. Rom. coram Put. dec. 312. num. 2. & in adnot. ad dec. 6. num. 89. part. 3. rec.*

(2) *Cavaler. dec. 514. Rot. post Oleam de cess. jur. dec. 26.*

(3) *Sperell. dec. 58 n. 17.*

(4) *Gratian discept. forens. cap. 799.*

(5) *Rot. in recent. dec. 207. num. 14. part. 15.* Sed rectius inspiciendæ sunt temporum, locorumque circumstantiæ, (6) *De*

requiritur præscriptio *Immemorabilis* sine titulo, vel *Quadragenaria* cum titulo (1); quin etiam acquiri possunt huiusmodi servitutes minori temporis cursu, quoties concurrat vel tacitus consensus Domini Prædii servientis, vel præsumpta servitutis impositio ex aliqua causa necessaria, ex. grat. si quis ad proprium fundum alia via ire non posset (2). Venditori itaque iter competit pro eundo ad sua bona per fundum ab ipso venditum, quum præsumatur in venditione facultatem eundi sibi reservasse quam prius habebat (3). Si tamen divisio facta sit inter Fratres, Sociosve alicujus Prædii communis, etsi antea una pars ejusdem Prædii alteri serviret, tamen Condidens non poterit per partem alterius Condidentis transire, si servitutem sibi expresse non reservaverit (4). Neque Emptor uti poterit itinere, quod Venditor habebat ex necessitate pro eundo ad sua Prædia quoties ipse Emptor eandem non habet necessitatem; quod quidem obtinet, non obstante contractu continente cessionem usus, & servitutis, & non obstante immemorabili, quæ Venditor fruebatur possessione (5).

(1) Rot. nostr. in Podiihonitien. Pratensæ Servitutis Itineris, ann. 1735. §. Percipio coram ead. Aud. Novellæ.

(2) Gloss. in Leg. servitutes 14. ff. de servitut. Guid. Pap. decis. 573. num. 2. Rot. in recent. dec. 416. num. 11. p. 14 coram Crisp. decis. 63. num. 2. & in Romana Servitutis Transitus 31. Januarii 1763. §. 3. coram Elephantutio.

(3) Li-

(3) *Licinianen. Via, & Pontis* 30. Maii 1786. §. Era poi coram Audit. Brichieri Colombi.

(4) *Florent. Prat. Juris transeundi* 27. Julii 1792. per tot. cor. Aud. Simonelli Rel

(5) *Licinianen. Pratensa Servitutis Itineris* 26. Martii 1792. per tot. cor. Aud. Bargigli Sarchi.

Leg. Si Obsero. 216. HABENS jus Sepulchri cogere quis se potest Vicinum, ut viam sibi iusto pretio pulchrum concedat pro Mottuis in Sepulcrum inferens. ff. de re. dis. Ex quo colligitur etiam ad Cœmeterium lig & sum aliquod ampliandum cogi posse Vicinum, ut pt. funer. Fundum suum pro iusto pretio vendat (1). Huiusmodi autem Imperatoris Antonini Rescriptum Religionis favorem unice respiciens ad alias res publicas licet non religiosas a Forensibus translatum fuit. Igitur ob Agriculturæ utilitatem ubi quis prædium habeat in medio aliorum Vicini sui Prædiorum, Vicinum ipsum cogere potest ad iter in loco minus damno præstandum, dum aditum, exitumque nullum ipse habeat (2). Si enim aditum, exitumque aliquod habeat quamvis longiorum, ac magis incommodum, non potest compelli Vicinus dare viam, cum nemini fas sit pro suo duntaxat commodo rem alienam invadere, & nulla impellente necessitate servitutes privato arbitrio constituere (3).

(1) *Carpzov, in Jurispr. Eccles. definit.* 388. lib. 2.

(2) *Sæ.*

(2) *Sabell. in Sum. §. Servitus num. 12. De Luc. de servit. disc. 83. num. 4. Rot. coram Cerr. dec. 738. num. 10. Rot. nostr. in Galeaten. Itineris 10. Jun. 1789. §. Ma tralasciato. cor. Aud. Arrighi Vid. Statut. Flor. rub. 62. lib. 4. ubi optima habentur super hac re ordinamenta.*

(3) *Rot. Rom. in Civitatis Castellii Juris Transcundii 25. Apr. 1738. §. fin. cor. Millino, & in Reatina Servitutis 12. Febr. 1751 §. 5. cor. Bussio Vid. plene in Liburnen. Servitutis Itineris 7. Martii 1794. coram Liburni Aud. Contramotiv. Adv. Baldasseroni ad d. decis. & Respons. ad Contramotiv. dissertissimi D. Adv. Oslavii Landi.*

Observ. 217. VIA PUBLICA (1) *destruata cuique Leg. Si licet iter facere per agrum vicini, absque eo locus §. quod de damno accusari possit, dummodo cu- Cum via ret ne damnum inferatur (2). Ad hoc autem ff. que- novum iter in locum antiquum vix penitus sub- madmod. rogandum non sufficit eius usus quantum- servitut. vis diuturnus, si aliunde demonstretur solum amitt. novæ vix privatum esse, eiusque usum non ex titulo servitutis originem duxisse, sed ex titulo præcarii, nempe ex quadam accidentali, & temporaria transeundi necessitate. Titulus enim præcarii plurimum differt a titulo servitutis, cum is, qui via utitur titulo præcarii nunquam acquirat ejus usum, quod secus est in servitute, in qua sufficit vel immemorabilis præscriptio, vel quadragenaria aliquo*

aliqua titulo roborata (3). Quo in locis memorare volumus *Statuti nostri dispositionem pub. 119. lib. 4.*, ubi cavetur „quod si aliqua via, etiam vicinalis usa sit publice per 30. annos, tamquam via publica *Communis Florentis* tunc sit, & remaneat pro via *diffi Communis* „ Quod etiam de Jure Civili procedere nonnulli tradiderunt (4) Illud etiam memorare volumus, quod si via, vel iter competat iure servitutis, permissum est Domino Fundi servientis locum, quem magis sibi expedit, assignare, dummodo incommodum ei non sit, cui servitus debetur. Secus si agatur de via vicinali, quæ licet privata sit, immutari, ac destrui nequit, cum inter vicinos perinde habeatur, ac si esset publica (5). *Communitatibus* vero ex *Leg. 22. Aprilis 1788.* permittitur mediante *Generali Consilio*, claudere, vel immutare Vias, ac Plateas publicas, publicisque renunciare servitutibus super Viis vicinalibus, nec non concedere privatis Personis publicorum locorum occupationes, dummodo substantialiter non immutetur publicus eorum usus.

(1) Idem dicendum de itinere, qui pariter publicus est si concurrat ejus initium, & exitum in loca publica, ejusque publicus usus. Vid. *Cortonen. Manutentionis Itineris 7. Aug. 1792. cor. Aud. Salvetti in Causa Fierli e. Pontelli.*

(2) Vid. *Surd. decis. 42. n. 11. & 12.*

(3) Late in *Pistorien. Pretense Servitutis Itineris 16. Maii 1783. cor. Aud. Ulivelli.*

(4) *Bartol. in Leg. 1. §. Summa num. 5. ff. de his qui deieci. vel effud. Mans. consultat. 228. num.*

228, num. 49. & 60. Rot. nostr. lib. mot. 96, pag. 289. Quænam hodie requirantur ut via dici possit *Communitativa* tum quoad onus manutentionis, tum quoad jus per eam transireundi? Vid. in d. *Lege* 23. Maii 1774. §. 75. cum seqq. & in *Florent. Vie* 6. Septembris 1782. per tot. cor. Aud. Gaulard.

(5) *Licinianen. Vie & Pontis* 31. Maii 1786. §. *Imperciocchè* cor. Aud. *Brichieri Colombi*, & in *Confirmat.* 23. Jan. 1788. §. *In questo caso* coram *And. Ulivelli*. Ex quibus autem arguatur viam esse potius *communitativam* quam *vicinalem*, seu *privatam*, & quandopam *Communitati* prohibitum sit pro evitanda *Pontis* impensa longiorem viam substituere. Vid. *Campen. Pontis* 29. Aug. 1785. pag. 12. & seq. cor. Aud. *Signorini*.

L. Altius

*Cod. de
servitut.*

Observ. 218. Quilibet ædificium suum usque ad sydera elevare potest, nisi illud sit *servituti* subiectum, aut id non faciat ad *Vicini* sui rivalitatem, atque æmulationem. In *Foro nostro* hoc utimur jure. Si agatur de muro *communi* ad elevationem destinato extolli usque ad Cælum potest, quamvis omnino obscurentur lumina *Domus Vicini*, quamvis fenestræ (1), quæ obscurantur multo ante fuerint apertæ, & quamvis nulum relinquatur *intermedium spatium* (2). Si vero agatur de muro *laterali*, qui *communis* sit pro *diviso*, qualis in dubio sem-

semper præsumitur, tunc unus ex Condominis in eo ædificare potest nullo soluto pretio, nullaque relicta ad lumen excipiendum intercapedine. Quin etiam ex Consuetudine Florentiæ vigente permissum est vicino ædificium suum, ut inquam appodiare super muro proprio alterius Vicini etiam inviti, & reluctantis, dummodo iustum ei solvat Appodii pretium (3). Quod si sermo sit de muro ad lumen excipiendum destinato, tunc non licet Vicino ædificanti illi ita adhærere, ut lumina penitus obscurentur, sed legitimum spatium relinquendum est, quod a Lege *Maniana Cod. de Ædific. privat.* determinatur in decem pedibus (4) a Lege verò *Zenoniana, & Leg. final. Cod. eod. tit. in duodecim pedibus* si de privatis agatur Ædificiis; in quindecim si sermo sit de spatio inter privatum, & publicum Ædificium relinquendo. Quarum Legum dispositio, quidquid nonnulli sentiant Iurisperiti, in tota viget Italia pro definienda distantia Ædificiorum *Urbanorum*; eaque confundi non debet cum dispositione *Leg. final. ff. fin. regund.* quæ spatium duorum solummodo pedum requirit; nam hæc de prædiis *Rusticis* intelligenda est, non de *Urbanis*, quorum respectu diversam semper fuisse ædificandi consuetudinem ipsamet ostendit *Urbanum nostrarum structura* (5).

(1) Quoad fenestras advertendum est, quod aliquando licet in muro laterali sint dicuntur in *Prospectiva*, & ædificando claudi non possunt, *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 9. dec.*

dec. 20. num. 20. Advertendum est etiam quod Vicinus nequit fenestras aperire per quas habeatur prospectus in Cœnobium, vel Viridarium Monialium, *Bonfin. dec. flor. 41.* Advertendum est insuper, quod si fenestræ aperiantur supra curtem, tectum, vel hortum vicini debent esse, ut vulgo dicitur; ferratæ, quoties a terra minus quam 10. brachiis elevatae sint; & crates ferrea poni debet in media muri crassitie, non autem extra, quemadmodum sunt crates illæ, quæ vulgo *Inginocchiate* nuncupantur. Vid. *Relat. Aud. Bonfini anno 1720. in Causa Tarchi, e Lelli in filit di rapporti di Capitani di Parte pag. 68.* Vid. etiam *Florent. Fenestrarum 4. Septembr. 1571. cor. Aud. Barbisonio.* Extat super hac re dispositio Statut. *Flor. lib. 4. rub. 58. de extraordinar.*

(2) *Liburnen. Altius tollendi 7. Julii 1785. per tot. cor. Aud. Simonelli Rel.* ubi late pertractatur materia, & distinguitur murus lateralis a muro posteriore, sive a tergo ad effectum relinquiendi legale spanum *ibid. § 13.* Vid. etiam *Arretina Altius tollendi 22. Aprilis 1795. per tot. cor. Aud. Petro Pardini,* ubi examinantur *Textus in Leg. Sabinus 28. ff. comm. divid.* quod nempe in re communi melior sit prohibentis, quam agentis conditio, & *Text. in Leg. Binas ades ff. de servit. Urb. Prad.* quod, scilicet, servitus altius non tollendi, & luminibus non officiendi indocta censeatur in domo, quæ ad unum pertinebat quæque postea in duos pervenit Dominus. Vid. *Statut. Florent. rub. 65. lib. 4. de Edificiis*
Part. II. i

ficiis communibus murandis, edificandis, vel separandis, ubi etiam agitur an, & quando edificare volens præstare possit fidejussorem de opere demoliendo si per sententiam apparuerit injuste ædificatum fuisse. Vid. etiam Rub. 63. ejusdem libri ubi agitur de pœna facientis Veronem, Sportum, Pontem, vel Cavalcariam. De qua re videnda est Decisio diei 23. Maii 1764. cor. Aud. Brogiani in Senen. Demolitionis Arcus, seu Ponticelli calce compacti super via publica, vulgo Cavalcaria.

(3) *Florent. Appodii 28. Junii 1724. §. Io ho ristretta, & §. Supposta coram Aud. Francisco Mormorai.*

(4) *Mensura duorum pedum æqualis fere est mensuræ brachii cum tertio Florentino, ut patet ex Motivo Ambrosii Luti 29. Julii 1644. Sed Rot. nostr. lib. motiv. 87. pag. 484. tenet quod æqualis sit brachio cum dimidio Florentino. Pedes autem mensurari debent a muro, non a tecto, seu gronda, Honded. cons. 807. num. 43. lib. 1. Bellon. Jun. cons. 61. Montelat. Instit. tom. 2. pag. 195.*

(5) *Rot. nostra in Praten. Ædificii 15. Septembris 1732. cor. Audit. Antonio Dominico Novelli.*

*L. Scien-
dum ult.
ff. fin. re-
gund.*

Observ. 219. DESCRIBITUR in hac Lege spatium, quod in plantandis, retinendisque Arboribus prope fundum vicini relinqui debet. Quæ quidem Legis dispositio de Prædiis rusticis loquitur, non de urbanis; & hodie nec in

in rusticis, multoque minus in urbanis observatur, cum hac in re Statuta, Locorumque Consuetudines attendendæ sint (1). Ex Statuto autem nostro *Rub. de Uggils incidendis lib. 4.* cædi debent iuxta terram infra 15. dies Arbores non producentes fruges ad Hominis usum, quæque existunt intra *otto brachia*, & sua umbra nocent arboribus frugiferis Vicini. Nec sufficit quod tollantur rami, & quod sublat's arboribus Agger ruinam pari possit (2). At quoties per incisionem ramorum satis consultum remanet vicini Prædio, tunc non obstante Statuti sanctione, tota Arbor non est incidenda (3). Nec eius dispositio procedit quoad Arbores, qui *Gelsi* nuncupantur, ob maximam earum in commercio *Serici* utilitatem (4). Si tamen damnum inferant ædibus Vicini, non propter umbram, sed propter radices, aliamve iustam causam, earum incisio ad formam Statuti admittenda est (5). Si conductor contra pacta conventa Arbores incidere, damnum resarcire tenetur; Arborumque incisarum valor non de tempore incisionis sumendus est, sed tanti æstimari debet, quanti per viginti annos reddere potuissent; ad differentiam frugum, segetumque, in quibus attenditur status de tempore damni illati, cum plures dari possint casus, propter quos ad perfectam maturitatem pervenire nequeant (6).

(1) *Brunemann. ad hanc. Leg. Ad mater. Vid. Palm. decis. 82. lib. 1.*

(2) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 10. i 2 dec.*

decis. 2. & dec. 34. Quod Arborum incisio non sit permittenda quando extat contraria consuetudo, quando locus, qui uggiam patitur est incultus, & quando adest via publica intermedia, Vid. *Allegat. Adv. Jacob. Agnini in Flor. Incisionis Arborum in Causa Covoni, e Galli Tassi, & contrarias Consultat. Adv. Archi. & Franceschini.*

(3) Diff. decis. *Thes Ombr.* 34.

(4) Extat *Editum* anni 1670.

(5) Ita decisum fuit sub die 29. Novembr. 1683. in Causa Bonzi, e Artimini ab Audit. Angeli, Tozzetti, & Giuntini, & sub die 11. Septembr. in Causa Casanova, e Bardini a Peritis Giovannozzi. & Tosi. Videnda est Decisio Aud. Josephi Bizzarrini diei 15. Maii 1763. in Causa Bellini, e Tanjani, ubi resolutum fuit non esse recidendam Gelsi Arbo-rem, quæ cum suis ramis super ædibus Vici-
ni propendebat; Extat *Contramotiv. Adv. Tel-
lucci.*

(6) Rom. Incisionis Arborum 1. Julii 1695. per tot. cor. Priolo, confirmat. sub die 25. Jun. 1696. cor. Molines.

*L. Flumi- Observ. 220. Licetum est Puteum aperire
num 24. etiamsi Vicini Putei venæ prædicantur, cum
§. ult ff. iure quisque suo uti possit, & utilitatem in
dedamn. re sua promoveret. Ideo quilibet ex Vicinis
infest. potest in suo solo Puteum fodere nullo certo
reliquo spatio (1). A solito tamen cursu di-
verti non potest aqua (2). Hinc si quis ha-
beat*

beat Molendinum in superiore Fluminis parte non potest aquam divertere in præjudicium Molendini inferioris (3); neque ædificare in dñm alterius Molendini, pro quo fuit aqua antecédenter occupata (4). At in concursu plurium Molendinorum, semper competit superiori in aquæ usu prælatio (5). Nemini verò permissum est aquas in Agro superiori congregatas in viam publicam immittere, nisi decursus aquæ probetur esse naturalis, vel antiquus (6). Aquæ enim immittezdæ sunt in Loca, per quæ nec privatis, nec publico noceant. In actione autem aquæ pluviz arcendæ Actor tria probare debet, nempe, quod noceat; quod constet de opere manufacto; quod operis manufacti extet memoria. Reus verò ad sui defensionem tenetur alternative probare naturam Loci, & operis vetustatem (7).

(1) *Thes. Ombros. tom. 11. dec. 34. n. 14.* nisi tamen nimis profunde, & præter solitum morem foderit. *Brunemann. ad hanc Leg.* Cum Puteus propinquior est uni, quam alteri, pertinere dicitur ad viciniorem, *Leg. Aquam & Leg. Præses Cod. de servit. & Aq.*

(2) *Leg. si manifeste Cod. de servit., & aq. Rot. nostr. lib. motiv. 98. pag. 413.*

(3) *Lucana Aquarum, seu summarissimi Possessorii 10. Martii 1728. §. 19. & seqq. cor. Aud. Massa.*

(4) *Ibid. Vid. Biturgien. seu Anglarien. Aquarum Tiberis 9. Novembr. 1782. cor. Aud. Gaulard, ubi denegata fuit aquarum derivatio*

in præiudicium Molendinorum alterius Com-
munitatis.

(5) *S. Petri in Balneo Prat. Juris Prohiben-
di usum aquar. fluminis* 6. Jun. 1785. §. 16.
& 25. cor. Aud. Simonelli

(6) Extat *Lex anni 1578* id præcise decla-
rans Vid. *Pisan. Decursus Aquarum* 24. Febr.
1695. cor. Aud. Alex. Bellutio. Cæterum quod
non liceat aquas a solito cursu divertere in
damnum viarum publicarum, habemus Leges
recentissimas diei 30. Mart. 1772. & 27. Martii
1782. §. 26. Videnda est etiam dispositio
Statuti Florent. rub. 57. Lib. 4. ubi agitur de
arcenda aqua Vicinis nociva; Et *rubric. 59.*
eiusd. lib. ubi prohibetur quod fiat *Serra* cum
muro in aliquo Flumine, vel *Fossato*, ex quo
opere damnum aliquod Vicinis inferatur.

(7) *Pot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 1.*
dec. 1. n. 27. & seq.

L. Quam- Observ. 221. NATURALEM Fluminis cursum
vis I. C. opere manufacto avertere non licet; munire
de Alluv. tamen ripam adversus Fluminis impetum
cuique permissum est sine magno Vicinorum
intromodo. Ideo qui ripam munite vult te-
netur præstare per decennium cautionem de
damno infecto (1). Quum verò Ripa, vel
Gretum Fluminis sit publicum quoad usum,
& quoad proprietatem sit in dominio Principis,
hinc non licet privatis extruere muros
ex quibus impediatur, vel deterior evadat
publicus Ripæ usus; sed necessarius est ipsius
Prin-

Principis assensus, qui semper interpretari debet ut minus quam fieri possit publicus Ripæ usus lætatur (2). Ad eam verò munientiam vel reparandam majus onus subire coguntur, qui maiorem sentiunt ex illius reparatione utilitatem (3). Et pro huiusmodi expensis proprietas bonorum obligata est, non ipsorum redditus, si perpetuam respiciant prædiorum conservatorem; ideoque nec Emphyteuta, nec Fideicommissarius, nec Rector Ecclesiarum ad eas subeundas obstringuntur (4). Damna autem ruptionis Aggerum refici debent per contributam a Possessoribus adiacentium prædiorum, habita ratione & ad ipsorum prædiorum latitudinem, & ad maiorem, vel minorem periculi proximitatem (5). At quamvis ex dispositione nostrarum Legum anni 1782. & 1786. obstringantur ad Fluminum, aggerumque reparationem ita tantum Possessores, qui damnum ex inundatione sentire possunt, attamen quandoque omnes tenentur Possessores, si *Communitas* universa tale onus in se susceperit, redditusque a Principe habuerit pro illo sustinendo destinatos (6).

Ex Fluminis cursu oriri potest *Alluvio*; quæ fit non tam per accretionem, quam per decretionem; hoc est non solum si Flumen ponat; & adiiciat, sed etiam si paulatim recedat (7). Alluvionis jure spectat ad Dominum fundi viæ publicæ adhaerentis territorium illud, quod ex parte opposita Flumen reliquit paulatim recedendo; absque eo quod ob stare possit via publica intermedia, cum ea ad effectum obtinendi Alluvionis beneficium

cium non impediatur Agrorum coherentiam (8).

(1) *Motiv. Aud. Antonii Mormorai* 7. Julii 1745. *Florent. Ripa Munienda* 30. Septembris 1750. coram *Auditor Bizzarrini* relat. De differentia inter opus, quod in Alveo fit, & illud, quod fit in ripa ad propria tuenda Prædia, tum secundum Jus Commune, tum secundum Patrias Leges. Vid. *Florentina Ripa Munienda* 20. Novembr. 1764. coram *Auditore Stephano Querci*. Super hac materia, & an, & quando opus pro ripa munienda factum demoliri debeat. Vid. *Sententiam D. Josephi. Mariæ Galli*, & Consultationes in *Puppien. Ripa Munienda* 15. Aug. 1789.

(2) *Florentina Interdicti Restitutorii* 30. Augusti 1782. coram *Auditore Gaulard*, & decis. confirmat. 16 Julii 1783. coram *Auditoribus Brichieri Colombi*.

(3) *Vot. Auditor. Meoli in Plebis S. Stephani. Expensarum* 25. Septembris 1761. §. *Quello dell' inondazione, Pistorien. Collettarum* 22. Junii 1788. §. *Ed all' opposto* coram *Auditore Olivelli*.

(4) *Diff. dec. coram Olivelli* §. *Dovendo & seqq.* Rectores tamen Ecclesiarum contribuere debent pro quarta parte reddituum, cum ex dispositione Juris Canonici erogare debeant in utilitatem Ecclesiæ quartam reddituum partem. *Ibid.* §. *Secondo*. Livellarii etiam bonorum Communitatis contribuere tenentur, cum utilitatem in fructibus sentiant. *Florianen. Contributionis* 28. Martii 1795. §. *Il possedere* coram *Auditore Pardini*, ubi habetur, quod non obstante contraria observantia, omnes, qui

qui commodum sentiunt contribuere debent.

(5) *Pistorien. Contributionis* 7. Septembris 1737. §. Dovendo, & per tot. coram Auditore Ulivelli, ubi dictum fuit, non teneri ad Aggeris refectionem ille tantum qui cataram in eo rite construxerat, & cum debita licentia.

(6) *Filasteren. Collectarum* 27. Septembris 1794. coram Audit. Maggi rel. An. & quando tota Communitas teneatur contribuere pro constructione novi Pontis, & quando Pons respiciat nec ne publicam utilitatem. Vid. *Campen. Constructionis Pontis* 11. Novembris 1784. coram Potest. Pieraccini, & Decis. confirmat. 29. Augusti 1785. coram Auditore Signorini. Extat Centramotiv. D. Adv. Josephi Poschi; ubi plene agitur de methodo contributionum.

(7) *Senen. Alluvionis* 29. Julii 1699. §. E quanto coram Audit. Farsetti in *Thesaur. Ombros. tom. 10. dec. 29.*

(8) *Leg. Martius seu Altius* 38. ff. de acq. rer. dom. Aym. de alluv. lib. 2. cap. 3. num. 2. Rota in *Thesaur. Ombros. tom. 10. dec. 29.* Circa Alluvionis materiam, Vid. *Dec. Audit. Mormorai, & Bizzarrini, in Florentina Ripe Maniende, & Pratens. Alluvionis* 30. Septembris 1750. sez. 2.

Obscrv. 223. Qui non expectat finium re- *Leg. Si*
gundorum Sententia aliquid de fundo alterius constite-
 invadit, tantum Agri amittere debet, quan- rit. 4. C.
 tum adimere tentavit. Idemque dicendum si fin. re-
 ante gund.

ante litem motam alienum fundum invaderit (1): Unusquisque enim (ut *Textus* ait) de suo contentus esse debet, nec rem expectare juris alieni. In nostris Tribunalibus raro, vel numquam videmus concessum huiusce *Textus* remedium; sed Agrorum occupatores in omnibus damnis, & expensis condemnatos fuisse comperimus (2). Ille enim qui antiquis amotis finibus prædia confundit, non solum agere nequit contra prædium alienum, sed in suo proprio tenetur inmissionem pati, si pristinus Agrorum status per apiculis probationibus non demonstraverit (3). At in rebus antiquis verificatio duorum confinium unum generale, alterum particulare sufficiens reputatur ad probandam Agrorum identitatem (4); Quin etiam sufficere potest specialis aliqua Fundi qualitas, vel nomen, vel demonstratio (5). Identitatem tamen comprobare nequit mensura in Libris *Æstimii* indicata, sed fines etiam in ipsis Libris designati concurrere debent, maxime si agatur de Tertiis expoliando Possessore (6). Huic enim officere nequaquam potest vel expressio minoris mensuræ, vel ommissio alicujus confinii in Libris *Æstimii*, vel *Decimarum*, quum hoc potius tribuendum sit vel Possessori, vel publici Ministri negligentia, quam erroneæ Prædii venditi descriptioni, quæ in ipso venditionis Instrumento ex consensu Contrahentium facta fuit (7).

(1) *Leg. Extat ff. quod met. caus. Leg. Si quis in tantam C. und. vi Molin. de just. & Jur.*

Jur. disput. 695. num. 10. Judicium finium regundorum non respicit possessionem; sed proprietatem, & dominium; sententiaque in eo lata rem iudicantem super ipso dominio constituit, *Florentina Bonorum de Grisonibus* 25. Aprilis 1726. coram Auditor Philippo Rota. Vid. Respons. ad Dec. in Volaterrana seu Montis Cerberi Fin. Regund. 18. Maii 1789. ubi late agitur de statuendis Agrorum finibus, apponendisque lapidibus.

(2) *Florentina Finium Regundorum* 29. Septembris 1781. §. ultimi coram Audit. Gianl. Berti, & De Riccis. Juxta Statutum nostrum rub. 169. lib. 3. quicumque studiosè terminum amoveat, vel arborem terræ finalem incidere condemnatur in libris 50. Et mittendus est ad locum differentia Agrorum mensurator, ut terminos restituat.

(3) *Florentina Identitatis Bonorum, & Mensuramentorum* 28. Septembris 1756. §. 2. coram Auditor Meoli, ubi agitur de Confundente confinia Bonorum Fideicommissi.

(4) Juxta Theoricam Bartoli in Leg. Demonstratio falsa 17. num. 14. ff. de condit. & demonstr. Vid. *Florentina seu Castrifrancoi Domus* 10. Maii 1785. §. Or se quæsta coram Auditor Arrighi. Sola confinia generalia di Fosso, & Via non sufficiunt pro identitate Prædii, cum in aliis etiam locis facile inveniuntur, *Montis Politiani Executionis Sententiarum* 23. Septembris 1785. §. 27. coram Auditor Simonelli. Omissio viæ Consularis pro confine Prædii excludit ipsius identitatem, *Florentina Reivindicationis* 4. Januarii 1753. §. Au-

§. Augēbatur coram Audit. Agnini, ubi late agitur de excludenda identitate ob deficientiam, vel diversitatem Confinium, „ An, & quando, Sepes, seu Rubetum accipi debeat pro confine Agrorum, Vid. Florentina Retradus 11. Mali 1696. §. Nec facit coram Aud. Ascanio Venturini.

(5) Florentina Reivindicationis 13 Martii 1737. §. Attamen coram Auditore Paperini. Præsertim si ultra Prædii nomen verificetur aliquod confine; tunc enim plene probatur identitas, etiam si difformia sint reliqua confinia.

(6) Diff. Montis Politiani Executionis Sententiarum §. 50. Pro Confinium probatione plurimam deferendum est Mappa Topographica, vulgo Pianta Vid. diff. Florentina Reivindicationis coram Paperini §. Aspectus.

(7) Florentina Pratense Reintegrationis 26. Augusti 1738. §. His opportune, & §. Paris insubsistentia coram Audit. M. Philippo Bonfini in qua Decis. late defenditur identitas Prædii venditi non obstante erronea Confinium indicatione; agiturque de venditione facta ad Corpus, in qua debetur omne id quod intra fines designatos comprehenditur, licet mensura multo maior sit illa, quæ a Contrahentibus expressa fuit.

L. Divus Obsery. 223. Non est rationi consentaneum Pius 16. ut per aliena Prædia invitis Dominis Aucupium fiat. Dominus igitur prohibere potest vit. rust. ne quis in suo Fundo venetur (1). Præsertim
præd. si

si fundi fructus in venatione consistat (2). Fera tamen, & Aves in alieno Agro caprae sunt capientium etiam contradicente Domino fundi, cui iniuriarum actio competit (3). Quam autem venatio sit de Jure Gentium, ea prohiberi regulariter nequit (4) nisi Princeps, vel Civitates venandi facultatem sibi reservaverint pro exigendo a Venatoribus aliquo tributo ad publicas impensas substinendas (5). Ac Venatores ita venari debent ne Agriculis quoque suis damnum inferant, segetes conterendo (6). Aliquando nec etiam in proprio fundo Aucupium erigi potest, quod verstiori alterius Aucupio noceat; quapropter apud nos constitutum fuit quod intra spatium 500. brachiorum Florentinorum novum Aucupium construere nequeat (7). Ex centenaria autem observantia privativum venationis Jus acquiri potest (8).

(1) §. *Fera instit. de rer. divis. Capoll. de servit. rust. præd. cap. 21. num. 1. Surd. cons. 390. num. 20. Piton. discept. eccles. 113.*, ubi bene distinguit.

(2) *Leg. venationem 26. ff. de usur.*

(3) *Roca. de offic. pag. 410. num. 191.*

(4) *Barbat de divis. fruct. part. 1. cap. §. num. 8. & seqq. Tusch. litt. V conclus. 41.*; ubi quando prohiberi possit, & quando non. Vid. ad mater. *Pignatell. consult 59. tom. 3. Tondut. resolut. 105. & 133. part. 2.*

(5) *Mastrill de magistr. cap. 10. num. 312. De Luca de feud. disc. 2. num. 7.*

(6) *Naurath. de rationar. pag. 381. & 452.*

(7) Vid.

(7) Vid. *Decretum Camerae M. Ducal. Civit. Florent.* ann. 1751. & *Sententiam* Sici 1. *Offic.bris* 1736. Rev. *Antonii De Riccis*, Venari, & aucupari quando quis possit in alieno, *Antonell.* de loc. leg. lib. 2. cap. 23. quest. 4.

(8) *Terracinen. Jur. Prohibendi* 25. Junii 1738. §. *Nam coram Nunc.* Quoad Aucupii materiam videnda est eruditissima „*Apologia Academica. e Forense in Causa Tos., e Frescobaldi* „ Videnda etiam sunt quoad venandi facultatem *Leges in Etruria nostra nuper editae, aliaque vetustiores, quas refert Sabell. in sua Praxi* §. *Caccia.*

L. Forma   *Observ.* 224. **TRIBUTA** sunt onera fructuum
4-§ ff. de   & pro horum quantitate in Censu Tabulis
Censib.   imponenda sunt. Imposita autem non dimi-
nuntur nisi fructus deficient ob casum for-
tuitum; qui Prædii substantiam deteriore-
reddiderit. Compilato enim *Catastro* (1) ne-
que Leges nostræ permittant oneris publici
diminutionem, nisi Prædium substantialiter,
et physice vel in totum, vel in parte perie-
rit, quo in casu Possessori nimis gravato re-
clamare licet; ut Censitoris æquitatem con-
sequatur (2) Quamobrem non recte inter-
pretata fuerant a *Rota* nostra (3) *Epistole*
Circulares diei 4. *Novembris* 1783. & 25. *Aug-*
usti 1785. earum dispositionem extendendo
ad casus, in quibus Prædiorum fructus vel ob

novam Legem, vel ob Principis factum diminuti sint absque ulla substantiali ipsorum Prædiorum eversione. Si enim confectio Catastro tributa non augentur adaudis ex nova Lege, vel factio Principis bonorum redditibus, ratio postulat ut ea nequidem imminui debeant, imminutis ob easdem causas bonorum fructibus; alioquin continuè essent contribuentium querimoniæ, lites in immensum augerentur, ac nunquam firma maneret publicorum onerum impositio, non sine magno Communitatum, totiusque Reipublicæ detrimento (4). Onera autem seu munera publica alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, ac uniformia, cujusmodi est *Decima* Florentiæ indicta, cujus solutioni bona ipsa constanter obnoxia sunt (5). Onera autem, seu *Datia* aliarum Communitatum, quæ in Etruriæ *Districu* sitæ sunt, extraordinaria potius esse videntur (6). Verum dicuntur semper *ordinaria* onera illa, quæ in vim Legis, vel Constitutionis tempore determinato, ac certa sub forma solvuntur; *Extraordinaria* autem appellantur quando non habent certam, ac determinatam præstationem, sed inopinate imponuntur, veluti pro felici Principis adventu, pro bello, aliave publica causa (7). Ab hisce autem oneribus, non excepta *Decima*, immunes sunt Parentes duodecim Filiorum; quod immunitatis privilegium licet alibi denegatum, in hoc Etruriæ omnino gratiosa consuetudine observatur (8); concediturque etiam Filiis in comunione viventibus post mortem Patris non ex stricto juris

juris rigore, sed Regia duntaxat munificen-
tia (9).

(1) Requisite Catastri sunt ut fiat publica auctoritate, vocatis Bonorum possessoribus; ac taxa, & fructibus consideratis, *Festas de Æstimo* cap. 2. num. 3. & seqq.

(2) *Florentina Liberationis a Solutione Decime* 11. Julii 1792. §. 1. coram Auditore Francisco Raù. Vid. dec. 13. num. 8. coram Bonfini, & in *Montis Lupi super Ædificatione Domus seu Decime* 1. Julii 1767. §. Ma siccome coram Audit. Bizzarrini. Vid. Edictum diei 14. Februarii 1785. cum annexa Instru-
zione §. Ferma stante pag. 5.

(3) In *Florent. seu Cortonen. Reductionis Æstimi* 22. Septembr. 1792. & 5. Aprilis 1794. in Causa *Comunità di Cortona, e Tavanti*; quæ Decisiones aliam revocarunt præcedentem Decisionem diei 21. Januarii 1791. cor. Aud. Joh. Bargigli Sarchi. Agebatur in ea Causa, in qua ego pro Communitate scripsi, & bis in Rota succubui, an Emptor Domus Monasticæ a Principe suppressæ diminutionem Æstimi consequi posset ob diminutionem civilis fructus, quæ in ipso Monastico Ædificio ex facto suppressionis contigisse dicebatur; votique compos Emptor factus est. Sed potrectis a Communitate *Cortona* precibus Principi, ut suam declararet voluntatem super hac re, ex qua maximum derivare poterat Communitatibus præjudicium, nova prodit *Circularis* sub die 8 Junii 1796. in qua rejecta præcedentium *Circularium* intelligen-

tia vetitum fuit, ne publica tributa, vel ob Leges, vel ob Principis, aut hominis factam ullam paterentur diminutionem.

(4) Optime Wesembec. de *Peraquat. collect.* cons. 103. num. 3. & seq. Vide Consultationes, ac Decisiones typis editas in memorata celebri Caua.

(5) *Mans consult.* 250. n. 30. & seq. Rota nostra in *Thesaur. Ombros.* tom. 5. dec. 41. num. 33.

(6) De Comitib. dec. *Florent.* 116. num. 34. tom. 2. p. 2., ubi de ratione, & quomodo evadant onera ordinaria, *ibid.* n. 13. & seq.

(7) *Antunez de donat. reg. lib.* 3. cap. 1. num. 7. & seqq. *Casareg. de commerc. disc.* 92. num. 2. & 3. Rota nostra coram *Venturini* dec. 26.

(8) *Leg. Si quis Decurio C. de Decurion. Casareg. de commerc. dis.* 191. num. 36. & seq.

(9) *Casareg. ibid.* num. 54. & seq. Vid. *Florentina Pratense Exemptionis* 15. Martii 1730. coram De Comitib., & *Florentina Decimarum* 16. Augusti 1758. coram *Audit. Bizzarrini*,

---

Observ. 225. QUUM veltigalia solvantur pro L. Ad in-
 publica tuenda felicitate; hac autem fruam. struffio-
 tur etiam Ecclesiastici, atque Bona omnia nem Cod.
 ab eis possessa, hinc sapienter in Thuscita de Sacr.
 nostra sub PETRO LEOPOLDO Supremo Du. Eccles.
 ce constitutum fuit ut omnia Ecclesiastica
 Bona solutioni veltigalium, coeterorumque
 onerum subiicerentur non modo pro ponti-
 Part. II. x bus,

bus, viisque publicis reficiendis, sed etiam pro aliis quibuscumque Reipublicæ necessitatibus (1). Huiusmodi autem publicis oneribus pergravari debet is, qui bona possidebat de tempore impositionis, non autem qui ea possidet de tempore solutionis (2); Quumque publica huius generis munera sint onera fructuum, eorum solutio spectare debet ad *Emphyteutam*, ad *Usufructuarium*, ad *Tenentarium*, aliosque, qui fructus ex fundo percipiunt, non ad Dominum directum, nisi expresse ita fuerit a Contrahentibus constitutum (3).

(1) In Dominio Florentino exstabat olim privilegium quoddam Pontificis Leonis X. cuius vi omnia bona, quæ in Ecclesias transibant, & Ecclesiasticas personas, *collektari* poterant pro oneribus tum realibus, tum mixtis, certis, vel incertis, variabilibus, vel invariabilibus, non secus ac cætera Laicorum bona *Ansaldo. de Jurisd. p. 5. tit. 3. cap. 3. num. 207. seq. Mart. vot. 203. num. 5. Vid. Leg. diei 23. Maii 1774. §. 17. per quam omnes indistincte Bonorum possessores subiecti fuerunt solutioni onerum propriæ Communitatis. Possessor Beneficii, an & pro qua parte suorum fructuum contribuere teneatur ad expensas pro Fluminibus, eorumque Aggeribus, & ad solvenda cambia pro huiusmodi exensis creata. Vid. plene in Pistorien. Collektaarum 22. Jun. 1788. cor. Aud. Ulivelli.*

(2) *Florent. Crediti 26. Febr. 1782. §. Poiché l'aggravio cor. Aud. Vinci Rel.*

(3) *Flo-*

(3) *Florent. Solutionis Canonis, & Onerum Fundi Emphyteutici* 22. Aug. 1783. §. II *fundamento & seq. cor. Aud. Maccioni.*

Observ. 226. Fiscus non potest sibi adiudicare damnatorum bona, ubi existunt ascendentes, descendentes, & ex latere coniuncti ad tertium usque gradum. Uxor verò dotem accipere debet, sin minus tertiam bonorum sui viri partem (1). Excepto enim Malestatis, & Rebellionis crimine, in quo pœna privationis omnium bonorum, licet Fideicommisso subiectorum extenditur ultra delinquentem ad omnes suos Descendentes, atque Transversales in eadem Familia comprehensos, in cœteris omnibus Criminibus Patris delictum etiamsi bonorum confiscatione puniendum, nullum irrogat Filiis, ac Descendentibus præiudicium quoad legitimam, & dotem (2); nec confiscatio protenditur ad bona fureta, vel ante delictum in alios absque fraude translata, nec ad ea, in quibus Filii ex proprio succedunt jure (3). At mitis & benefica Etruriæ legislatio, sub qua nunc vivimus, omnem abolevit etiam in crimine Læse Malestatis bonorum confiscationem, cum nimis asperum, ac crudelitati proximum videretur ob Parentum crimina innocentes expoliare successores (4).

Auth. Bona damnatorum C de bon. proscript. & L. Quisquis C. ad L. Jul. majest.

(1) Quoad Fiscis successionem in bonis damnatorum, *conf. Sabell. in sua pratica §. Fisco*

confiscazione, Beni, Banditi, Macchinatori &c.

(2) Excepto crimine Læsæ Maiestatis, Fiscus capiens bona Patris delinquentis loco Hæredis habetur cum onere dotandi Filias; *Farinacc. de delict. quest. 2. n. 46.*

(3) *Peregr. de jur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 34. & seq. Arretina Beneficii 4. Octobr. 1765. art. 3. §. Respondebatur, & plur. seqq. coram Aud. Petro Antonio Marchi.*

(4) *Vid. Reformat. Criminal. diei 30. Novembris ann. 1786. in Proemio.*

L. Univer- *Observ. 227.* UNIVERSA Rescripta sub ea con-
sa ult. C. ditione proferri debent, si Preces veritate ni-
de divers tantur, Principis enim Gratia pro non con-
rescript. cessa habetur si non verificetur suppositum,
 sub quo cencessa fuit, multoque minus si
 contrarium suppositum verificetur (1). Is ta-
 men qui Rescriptum vel obreptitium, vel
 subreptitium esse prætendit, tenetur hoc dilu-
 cide probare tamquam suæ intentionis funda-
 mentum (2); Nec subreptitium dici potest ex
 reticentia, vel minus vera expositione illarum
 rerum, quæ non factum, sed jus respiciunt,
 cuius ipse Princeps nequaquam præsumitur
 ignarus (3). Cæterum Rescripta omnia intel-
 ligi semper debent juxta Precum, & *Informa-*
tionis tenorem (4); Laque plenissime in-
 terpretanda sunt, nihilque in eis præsumi de-
 bet superflue scriptum, etiamsi cum Lege ab ipso Prin-

Principe lata pugnare videantur (5). Notandum tamen est quod in vim *Edicti* diei 19. Jul. 1561. Rescripta in causis particularibus obrenta, allegari nullatenus possunt in aliis diversis causis, interque alias diversas Personas (6). Imperatori namque moris non est in cuiusquam injuriam beneficium tribuere (7). Quandoque tamen Rescriptum in casu particulari editum ex vi rationis jus generale constituit, & Legis universalis vim habet (8); Sed ut derogare valeat Legibus, Statutis, & Consuetudinibus necesse est quod in eo adposita sit clausula „ Non obstante „ ita jubente memorata Lege anni 1561. quæ adhuc in suo robore manet (9).

(1) *Fivizzanen. Commenda* 28. Jun. 1748. §. 50. coram Aud. Finetti ubi late agitur de nullitate Rescripti ob vitium obreptionis Vid. *Florent. Viridaril* 30. Jul. 1685. coram Aud. Urceolo Rel.

(2) *Florent. Intrature* 15. Maii 1786. cor. Aud. Johanne Bargigli Sarchi.

(3) *Florent. Intrature, & Transactionis* 22. Decemb. 1786. §. 11. cor. Aud. Vernaccini.

(4) *Leg. 1. Cod. de divers. Rescript. Florent. Successionis* 21. Febr. 1769. art. 3. §. Quest' ultimo coram Aud. Lino Salvetti.

(5) *Liburnen. seu Pontremulen. Prat. Nullitatis Testamenti, & Fideicommissi* 1. Octobr. 1782. §. 8. cor. Aud. Maggi Rel.

(6) *Petrasanffen. Testamenti* 21. Martii 1777. §. ult. cor. Aud. Bernardino Buratti.

(7) *Leg. Nec Avus* 4. Cod. de emancipat. liber.

κ 3

(8) Pi-

censui subiecta reddatur infructifera (7). Notandum tamen est, quod perempta parte fundi, Census nequidem pro ea parte extinguatur, sed omnino subsistit, quoties altera pars, quæ remanet, apta sit ad fructus integri Census producendos (8). Neque etiam extinguatur Census si Fundus temporaliter reddatur infructuosus, concurrente præsertim Debitoris culpa (9). Quæstio est inter Jurisperitos, an Debitor pro parte possit censum extinguere, invito Creditore; & sententia affirmativa communior est, atque receptior, dummodo portio, quæ solvitur conspicua sit, puta medietas integræ sortis (10). Quoniam verò Census ex parte Creditoris irreperibilis est, ideo non facile admittitur illius præscriptio. Multi tamen admittunt etiam in Censu præscriptionem 30. vel 40. annorum, quia in ejus venditione non intelligitur venditus Census *materialis*, idest pecunia, quæ annuatim solvitur, sed *formalis*, scilicet ius illam percipiendi, quod præscriptione acquiritur, & extinguatur (11). Illud autem certum est, quod ex centenario temporis cursu, in quo non appareat fructus fuisse solutos, oritur ius opponendi *centenariam* proarguenda Census etiam ex publico Instrumento resultantis extinctionio, non modo contra Creditoris Hæredes, sed etiam contra ejus in Fideicommisso Successores (12). Quoties verò temporis cursus centenarius non sit, inefficax reputatur ad Census extinctionem præsumendam, præsertim si alia deficiant extinctionis argumenta (13).

(1) *Giurb. decis. Sicul. 24. num. 1. & seq.*
Sed sufficit quod imponens habeat dominium utile, *Cenc. de Censib. quæst. 14. num. 15. & seq.*

(2) *Cenc. eod. tract. quæst. 14. n. 5. & 8.*
Ideo si plures sint Domini, omnium requiritur consensus ad Censum super tota re communi imponendum, *Surd. cons. 43. num. 14. & 15. lib. 5.*

(3) Vel quæ pro immobili habeatur. Ideo super Molendinis terræ affixis, super Locis Montium, & super alio Censu constitui Censum potest *Cenc. quæst. 29. num. 7. & seq. Rot. post eum dec. 441. & cor. Seraph. dec. 224. num. 4.* Sufficit pro validitate Censum quod fundus sit aptus ad fructus ferendos, licet tempore impositionis non sit frugiferus *Balneonen. Præt. Extinctionis Censuum §. Cresceva coram Vic. Bassi.*

(4) *Vid. Gasparr. Instit. Civil. Repetit. 2. num. 117.* Et si in alia re partim solum fuerit, Censum in totum corrumpit *n. 119.*

(5) *Ibid. num. 120.* Iustum pretium, si non fuerit a legitimo Superiore declaratum, ex circumstantiarum varietate dependet. *Covarruv. lib. 3. variar. cap. 10.* Etiam paulo post Instrumentum numeratio fieri potest.

(6) *Dec. 104 post Cenc. de censib.* Si fundus pereat in totum, Censum in totum perit; si pro parte, Censum pro parte perit. At si debitoris culpa fundus perierit, creditor repetere potest sortem principalem tanquam purum creditum. *Rot. post Cenc. de Cens dec. 448. n. 1. & 2. in rec. dec. 171. num. 3. part. 14.*

(7) Nem-

(7) Nempe vel in totum, vel in parte, uti diximus de fundi peremptione

(8) *Cenc. ibid. quæst. 100 num. 3. & 4. d. Balconen Prat. Extinctionis Censuum §. Ne credi cum seqq. cor. Bassi.*

(9) *Ib. §. Cresce la forza.*

(10) *Cenc. part. 3. quæst. 3. art. 8. Sabell. §. Censuum num. 32. et in Resolut. cap. 56. num. 10.*

(11) *Rot. in Thes. Ombros. tom. 5. dec. 32. num. 21. et seq. Fructus Censuum decursi ante 30. annos a die mortis litis præscripti dicuntur, non illi, qui post hocce tempus elapsi sunt. De Luc. de Cens. disc. 20. num. 6. De Comitib. dec. Flor. 105. n. 21.*

(12) *Diff. dec. Thes. Ombros. n. 4. & seq.*

(13) *Rot. Rom. coram Rezzonico dec. 17. num. 10. & seq. Censuum per Apocam privatam impositus est nullus ob defectum denunciationis intra mensem officio Gabellarum, ita iubente Lege anni 1540. quæ Censuum etiam complectitur licet de Emptione, & Venditione loquatur. Thes. Ombros. tom. 1. dec. 9'*

Observ. 229. IMPROBUM Fœnus exercentibus, L. Impro- & usurarum Usurarum illicite exigentibus infamum 20. miæ macula irroganda est. PETRUS LEOPOLDUS Cod. ex sapientissimus Etruriæ Legislator ad coercendum voracitatem iussit, ut omnia Tribunalia ex proprio muneris officio rog. contra Fœneratores ipsos diligenter inquirerent, eosque puniendos voluit, etiamsi a læ-

ais Contrahentibus *quietantiam*, ut ajunt, reportaverint. Quoad Contractus illicitos, & Usurarios, qui vulgo *scrocchi* dicuntur plures apud nos extant pœnales Leges, quæ apud Pragmaticos videri possunt, inter quas illam memorare volumus, quæ anno 1687. lata fuit, quæque pœnam amissionis crediti non solum Mercatoribus, sed etiam Proxenetis imponit (1); itemque statuit quod super mercibus justo licet pretio venditis non possit nec *conciipi*, nec *effectivè* creari cambium, nisi elapso anno post factam venditionem. Quæ quidem Lex eam paullo post recepit a Principe declarationem, ut etiam ab initio Cambiales usuræ pacisci possent, dummodo post annum currere inciperent (2). At post Criminalem *Reformationem* diei 30. Novembr. 1786. §. 82. non amplius licet vel a principio, vel post aliquod tempus creare cambium vel de lucro cessante, & damno emergente pacisci super mercibus, aliisque rebus venditis, nisi forte inter Mercatores stipulatio isthæc intercesserit. Possunt enim ceteri Creditores absque hujusmodi Usurariis conventionibus statuto tempore Debitorem judicialiter interpellare, ab eoque iustam consequi indemnitatem (3).

Justitia autem postulat, ut qui pecuniam suam, ex qua luctum capere quisque potest, alteri ad quæstum suppeditavit non sine periculo jacturæ, fructus conventos lucretur usque dum eidem restituta sit. Sed quoniam ob Debitoris oblivionem, ejusque Heredis ignorantiam fieri aliquando potest, ut fructus adeo

a lco excrescant, & cumulentur, ut non sine gravi rei familiaris jactura ab eis solvi non possint, ideo bene, ac sapienter editæ sunt in Etruria nostra Leges super *Cambitis* anno 1693. & 1717 quibus constitutum fuit, ut Debitori quolibet septennio, Hæredi verò, vel Administratori intra annum a die mortis sui Auctoris interpellatio fiat judicialis (4), ut conventæ pactiones eorum reducantur memoritæ, fructusque solvant ab initio constitutos: qua solemnitate deficiente fructus exigi nequeant, & si aliqui soluti sint, in sortem imputentur (5). Cum ergo istiusmodi Legum ratio in eo maxime consistat, ut scientia debiti inducatur, & usurarum cumulus evitetur, hinc optima tandem inolevit in Foro nostro judicandi consuetudo, quod etiam non facta Debitori, ejusve Hæredi interpellatione fructus soluti nec condici possint, nec in sortem imputari, cum a memoratis Legibus nullo modo tollatur naturalis Debitoris obligatio, atque ex ipsa fructuum solutione debiti scientia satis superque probetur, eorumque congeries fieri nullatenus possit (6). Verum ad eliminandam istarum Legum obscuritatem, super quarum interpretatione firma nondum, & constans erat Judicum sententia, nova lata est Constitutio anno 1782., quæ cautum fuit, ut intra annum faciendæ sit judicialis interpellatio Debitoris Hæredi, qua deficiente cambiales sistunt usuræ: Quoad verò principalem Debitorem, cui septennalis intimatio fieri debet, sancitum fuit, ut ea non facta usuræ adhuc currant si ab eo duoter-

tertiæ partes fructuum septennalium solutæ fuerint; quod si minus solutum sit non debeant solutiones in sortem imputari. Quod de Hærede etiam Debitoris Lex ista statuit respectu illorum fructuum, qui non facta intra annum interpellatione ab eo soluti fuerunt. Animadvertendum tamen est, quod in contractibus Cambii cum Mercatoribus initis nulla opus est vel septennali, vel annali interpellatione, cum Leges nostræ expresse loquantur de Cambiis initis cum Personis non *negociantibus*; cætera verò Cambia cum Personis *negociantibus* gesta relinquunt Dispositioni Juris, vel Consuetudinis, ne publica lædatur Commericii libertas (7). Animadvertendum quoque est quod non obstante defectu prædictæ interpellationis Hæredibus Debitoris faciendæ, fructus currunt usque ad sortis restitutionem, quoties Creditor *disdisam* Debitori fecit, & per Sententiam in eus Bonis tamquam *Salvianista* immissus fuit. Leges etenim, de quibus loquuti sumus, respicere minime videntur Creditorem in Cambio perseverare nolentem (8). Quum autem Etruria nostra locus sit mercaturæ additus, hinc pro exigendis ex credito pecuniario fructibus non est necesse requisita *Castrensis* probare; quod nedum in Mercatore, sed & in quacumque Persona negociari solita locum habet (9).

(1) Verum per Principis Rescriptum diei 7. Augusti 1696. ita declarata fuit Lex ista ut non integrum creditum, vel totam rem venditam Fœneratores amitterent, sed id tantum.

tammodo quod superlucrati sunt. *Florentina Pecuniaria* 28. *Aprilis* 1777. §. *E veramente coram Auditor Francisco Rossi*. Quæ tamen declaratio cum Legis verbis, tum ejus rationi contraria videtur celeberrimo *I. C. Francisco Antonio Bonfinio in Bannim. general. cap. 16 num. 37.*

(2) *Florentina Crediti* 29. *Januarii* 1785. §. *In fatti & seqq. coram Auditore Vernaccini.*

(3) *Ad mater Vid. Montis Politiani Pecuniaria* 6. *Junii* 1792. *coram Auditore Brichieri Colombi relat.*

(4) *Lex anni 1693 omnem prohibet renunciationem Interpellationi a Creditore faciendæ. Sed huiusmodi prohibitio ita intelligenda est, ut locum habeat vel quando renunciatio fit eodem tempore quo Cambium efformatur, vel antequam labatur terminus ad interpellationem faciendam præscriptus; non autem si elapsus jam fuerit terminus, quia Debitor renunciare potest Juri suo, ac facultati imputandi fructus in sortem. Vid. Florentina Cambiorum* 3. *Augustii* 1781. §. *final. coram Auditore Vernaccini.*

(5) *Omittitur tamen impune huiusmodi judicialis interpellatio si Debitor Judicium Concursus instituerit; Lis enim cum suis Creditoribus introducta eum dictum interpellat. Vid. Florent. Fructuum Cambii* 24. *Martii* 1715. *apud Bonfin. dec. 32.; & ita iudicavit Magistratus Supremus sub die 16. Junii* 1778. *in Causa Turinæ, & Bonsi; & in præcis terminis Legis anni 1717. ita pariter iudicavit ad favorem Cessionarii Cambii D. Pompejus Signorini*

ut Camera Regalium Auditor sub die 18. Junii 1784. in Causa Pierli, e Creditori Mori.

(6) Piscien. Fructuum Cambii 24. Decembris 1772. §. In quanto & seq. coram Auditore Petro Brogiani, d. Florentina Cambiorum 3. Augusti 1781. coram Auditore Vernaccini. Hinc quoque cessat fructuum repetitio, vel in sortem imputatio si ab Hærede Debitoris constatum fuerit novum Cambium super iisdem fructibus nondum solutis, quia Debitor constando proprium debitum, renunciassetur censetur iuribus sibi a Lege concessis. *Ibid.* §. In facti & seq. & §. ult.

(7) Vid. Leg. ann. 1693. & 1717. & memoratam Sententiam Auditoris Signorini in Causa Pierli, e Creditori Mori.

(8) Ita decisum fuit a Rota nostra in Florent. Fructuum Cambii 18. Sept. 1792. cor. Audit. Raffaelli, quæ confirmata fuit anno 1794. ab Audit. Cercignani, Brichieri Colombi, & Salvetti. Sed quoniam Lex anni 1782. requirit pro forma impreteribili judicalem interpellationem faciendam Hæredi Debitoris, cui ignota esse potest non modo *dispositio* suo Auctori facta, sed & natura, & quantitas debiti ab ipso contracti, ideo cavendum maxime est, ne prædicta Rota nostra Decisione nimis abutatur.

(9) Casareg. de commerc. disc. 41. num. 3. & seqq. Ansal. dec. 65. num. 14. In novo Formulario Toscano ann. 1792. pag. 103. extat formula Instrumenti nuncupati „ *Imprestito fruttifero* „ optime excogitati ad evitanda Cambia Sicca, cujusmodi fere semper sunt ea,

ea, que confici solent mediantibus le Scritte
di Cambio stampate.

Observ. 230. REM, quam Medicus ab Ægro- *L. Medi-*
ro tempore infirmitatis, metus causa, obti- *cus ff. de*
nuit, debet eidem, rescisso contractu, resti- *var. &*
tuere. Ægrotus igitur, qui infirmitatis metu, *extraord.*
& uri loquitur *Textus* ne oculos perderet, *cogn.*
fundum Medico vendidit, potest exceptione
meticulosi Contractus, ejus rescissionem pe-
tere, atque obtinere (1). Quum autem hu-
jusce *Textus* dispositio procedat quando Me-
dicus dolose se gessit, & excruciantibus adhi-
bitis medicamentis intulit Infirmo amissionis
vitæ periculum, propter quod ad contrahen-
dum sub spe liberationis impulsus fuit, ideo
consequitur validos esse Contractus omnes
inter Medicum, & Infirmum, si bona fide,
& absque gravi læsione gesti sint (2). Quæ
Sententia tenenda est etiam quoad Testa-
mentum, in quo Medicus, ex causa præser-
tim antiquæ amicitiae, fuit Hæres ab Ægro-
to institutus (3); Pariterque tenenda est hujus-
modi sententia, quoad mercedem cum Ægro-
to conventam, quæ si justa, & moderata
fuerit, non solum ab Ægroto, sed etiam ab
eius Hæredibus persolvenda est (4). Verum
si dignosci posset Medicum vitiose infirmita-
tem curasse, nullum eidem deberetur sala-
rium, cum eo casu minime curasse videat-
tur

ent (5). Quinimo teneretur de maleficio, si ejus demonstrari posset imperitia (6); Quæ tamen in Medicis ætatis nostræ difficile est demonstrare, quia non *Circulatores*, & *Parabolani*, sed certi de peritia Artis, & morum probitate a Collegio Medicorum eliguntur, & ab Ordine cujusque Civitatis rite, ac decenti constituta mercede, ad curandas infirmitates vocantur.

(1) Vid. *Menoch. cons. 2 num. 223. Affiſſ.* dec. Neap. 123 n. 2.

(2) *Affiſſ. d. dec. Rot. in recent. dec. 194. num. 16. & seq. part. 19 tom. 1. Rot. nostr. apud Magon dec. 11. num. 10.*

(3) *Diff. dec. Rot. Rom. 194. n. 15. cum seq.*

(4) *Christ. dec Belg. 169. num. 21. & seq. vol. 5. Per Textum in Leg. Archiatri Cod. de Professor lib. 10. Medici non debent accipere salarium, vel promissionem ab infirmis nisi cum sani facti fuerint; alias nulla redditur promissio; Vid. Add. marg.*

(5) *Gloss. in Leg. Maritus 61. ff. locat. ubi quod Medicus, qui promisit curare aliquem de Podagra, non debet salarium consequi si infirmitatem, vel eius causam non curavit, sed fecit aliquialiter cessare, & postea ob id superveniat.*

(6) *Gloss. ex damno in Leg. 4. ff. de act & oblig. Cæterum Medicis non debet imputari mortalitatis eventus Leg. illicitas §. Sicuti ff. de offic. Præsidi; præsertim cum eorum judicium, suadente experientia, sit fallax, Rot. in rec. dec. 695. n. 4. part. 11.*

Observ. 231. HASCE nostras *Observationes Leg. Quis* conficiemus cum ea Juris Romani Sanctione *quis C.* qua cautum fuit nullius ponderis esse pactio-*de postul.* nes inter Advocatum, & Clientem, quia fieri posset in fraudem Juris pactio de *Quota Litis*, & Advocatus per fas, & nefas ad victoriam anhelaret (1). Idem est, si de certa, veluti hereditaria, paciscatur Advocatus, ut ea sibi derur in casum victoriæ (2). Et etiamsi de certa summa, quæ in lite non versatur, pactum fuerit in prosperum liris eventum, irrita pactio judicanda foret (3); nisi ramen cum bona fide stipulatam fuisse dignoscatur. Quapropter donatio valet etiam ad favorem Advocati, vel *Procuratoris*, si nulla adsit fraus, & actus gesti candor appareat (4). Modicum quoque pacisci posse in spem victoriæ nonnulli rectius voluerunt, quia *Textus* ipse de gravi litigatoris damno loqui videtur (5). Dicitur autem moderata merces ab Advocato conventa, si centum scutorum auri quantitatem non excedat (6). Verius tamen est. tum conventæ, tum non conventæ mercedis quantitatem omnino pendere ex æquitate Judicis, vel Magistratus, a quo hodie taxari solent Patronorum stipendia (7). Illud etiam explorandum est, quod non ostento Sanctione Romanarum Legum, nec non Regii Edicti in Etruria promulgati die 11. Martii 1779. §. 12. permittitur Advocatis, atque Procuratoribus munus, seu *palmarium* a Clientibus accipere, etiamsi majus sit illo a nostris, ut ajunt, *Tariffis* taxatum; dummodo tamen a Cliente oblatum fuerit, non a Patro-

Part. II.

l

tro-

trono petitum (8) Advocati enim, cæterique Causidici non debent esse solius pecuniæ cupidi: Gloriosum est non sordidum ipsorum munus, & iure meritoque Militibus comparantur, quia per eos tamquam per Milites, vitæ, & patrimonium Civium defenduntur (9).

(1) De Pacto Quotæ Litis Vid. quæ diximus in obs. 107 pag. 184. part. 1. De origine Legum prohibentium Pacta quotæ Litis Vid. in *Flor. seu Bononien. Patti Quotæ Litis* 16. Sept. 1757. cor. Aud. Meoli. Circa læsionem in hoc Pacto, ejusque calculandæ methodum, Vid. *Flor. Prat. Rescissionis Apocharum* 31. Aug. 1773. coram Aud. Bizzarrini: *Florent. Reduſſienis Patti de Quota Litis & Donationis* 13. Sept. 1774. coram Aud. Luci, & Dec. revoc. diei 28. Martii 1775. cor. Aud. Buratei ubi an, & quando in Contractu Quotaliſio sit proponibilis læsio; & an reduci ad æqualitatem possit.

(2) *Trentacing. Leg. 2. præſt. resol. tit. de postul. resol. 1. n. 4. Farinacc. quest. crim. 106. n. 29.*

(3) *Romana Donationis* 17. Martii 1741. §. 3. coram Molino, & in confirmat. 4. Decembr. ejusd. ann. §. 2.

(4) De *Luc. de Testam. disc. §. 1. Rot. Rom. coram Emerix. Jun. dec. 288. num. 20. & dec. 358. num. 9. in fin. Adversus Contractus initos cum Causidico urget præſumptio fraudis & defectus liberæ voluntatis in cliente, Romana Donationis 4. Junii 1753. §. 4. coram Mattheio.*

(5) *Va.*

- (5) *Farinacc. d. quest. n. 43. & seqq.*
 (6) *Leg. 1. §. Licitum ff. de var. & extra-ord. cognit. An merces in totum debeatur, vel pro parte quando Causa fuit per transactionem composita? Vid. Zacch. de Salar. qu. 52. n. 46: & seqq.*
 (7) Nempe a Magistratu, ubi Causa defensa fuit. Vid *Leg. 1. Maii 1784.*
 (8) *Pisana, seu Liburnen. Expensarum super Taxatione 25. Sept. 1789. pag. 24. coram Aud. Maccioni Rel.*
 (9) *Leg. Advocati 14. Cod. de Adv. diversor. jud.*

Finis Secundæ Partis.

INDEX LEGUM

Primus numerus Partem indicat,
Secundus Paginam.

<i>L. Ab administratione Cod. de legat.</i>	2.	90
<i>L. Ab Anastasio Cod. mandat.</i>	1.	183
<i>L. Ab executione Cod. quor. appell.</i>	1.	43
<i>L. Acceptam 19. Cod. de usuris</i>	1.	170
<i>L. Affor rei 3. C. ubi in rem aff.</i>	1.	5
<i>L. Acutissimi Cod. de fideicomm.</i>	2.	67
<i>L. Adco morte 59 ff. pro soc.</i>	1.	256
<i>L. Ad officium Cod. commun. divid.</i>	1.	261
<i>L. Ad exactionem C. de dot. promis. & seq.</i>	1.	70
<i>L. Ad instructionem C. de Sacr. Eccles.</i>	2.	145
<i>L. Ad invidiam C. de his que vi met. caus.</i>	2.	104
<i>L. A Divo Pio ff. de re judic.</i>	1.	36
<i>L. Agere 1 ff. de exceptionibus</i>	1.	17
<i>L. Ait Prator ff. quod cum eo</i>	2.	21
<i>L. Alimenta Cod. de negot. gestis</i>	1.	113
<i>L. Altius Cod. de servit.</i>	2.	127
<i>L. Antiquitas Cod. de usufructu</i>	2.	56
<i>L. Ad probationem C. de probation.</i>	1.	14
<i>L. Ad solutionem Cod. de Judicis</i>	1.	43
<i>L. Adversus 5. Cod. de usur.</i>	1.	126
<i>L. Adversus & seq. C. de non numer. pec.</i>	1.	121
<i>L. Adversus C. de crim. expil. heredit.</i>	2.	59
<i>L. Arbitrium 44. ff. fam. ercisc.</i>	1.	259
<i>L. Ar-</i>		

<i>L. Arboribus ff. de usufructu</i>	2.	56
<i>L. Aristo 3 ff. quæ res pign vel hypoth. dat.</i>	1.	186
<i>L. Asse toto 77. ff. de hered. instit.</i>	2.	10
<i>L. Assiduus C. qui potior. in pign. habeant.</i>	1.	84
<i>Auth. At qui Cod. de probationibus</i>	1.	16
<i>L. Aut hoc ita Cod. de duobus reis</i>	1.	151
<i>L. Bene a Zenone C. de quad. præscript.</i>	1.	204
<i>L. Binas ades ff. de servit. urb. præd.</i>	2.	129
<i>Auth. Bona damnat. C. de bon. proscript.</i>	2.	147
<i>L. Bone fidei 48. ff. de acquir. rer. dom.</i>	1.	58
<i>Ad Bullam Pii V. de censib.</i>	2.	150
<i>L. Certi juris Cod. locat.</i>	1.	224
<i>L. Civilem §. Cod. de furt.</i>	1.	65
<i>L. Cogi 11. Cod. de petit. heredit.</i>	1.	52
<i>L. 1. Col. commun. de lepat.</i>	2.	86
<i>L. Comparationes C. de fid. instrument.</i>	1.	123
<i>L. Compensationes §. 1. C. de compens.</i>	1.	178
<i>L. Computati ni ff. ad L. Falcidiam</i>	2.	91
<i>Cap. Consultationibus 19. de jur. patron.</i>	1.	53
<i>L. Contractus 17. §. fin. C. de fid. instrum.</i>	1.	116
<i>Auth. Contra cum rogatus C. ad S. C.</i>		
<i>Trebel.</i>	2.	58.
<i>L. Controversia ff. de transactio. n.</i>	2.	35
<i>L. Creditor p n ff. de distract. pign.</i>	1.	138
<i>L. Cum a Matre Cod. de reivindic.</i>	2.	52
<i>L. Cum Avus 102. ff. de cond. & d. monstr.</i>	2.	67
<i>L. Cum debitum Cod. de jur. delib.</i>	2.	41
<i>L. Cum dubitatur Cod. de jur. emphyt.</i>	1.	250
<i>Cap. Cum esses de Testamentis</i>	2.	6
<i>L. Cum in antiquioribus C. de jur. delib.</i>	2.	38
<i>L. Cum queritur ff. de except. rei jud.</i>	1.	33
<i>L. Curabit §. Cod. de aff. empt.</i>	1.	196
<i>L. De his ff. de transactio. n.</i>	2.	16
<i>L. De submersis §. Cod. de naufrag.</i>	1.	28
<i>l 3</i>		
<i>L. Dif-</i>		

<i>L. Diffamari C. de ing. manumiss.</i>	1. 22
<i>L. Divus Pius 16 ff. de servit. rustic. præd.</i>	2. 140
<i>L. Dos a Patre Cod. solut. matrim.</i>	1. 92
<i>L. Dudum Cod. de contrah. empt.</i>	1. 189
<i>L. Ea conditione 14 C. de rescind. vend.</i>	1. 193
<i>L. Ea Lege 51. §. 1. ff. locat.</i>	1. 239
<i>L. Æde 3. Cod. locat.</i>	1. 228
<i>L. Edicto final. Cod. de edict. Div. Hadrian. toll.</i>	2. 43
<i>L. Ædiles 25. §. 8. ff. de ædilit. edict.</i>	1. 55
<i>L. Emptor Cod. de locat.</i>	1. 221
<i>L. Eum oportet §. ult. C. de bon. quæ liber.</i>	1. 271
<i>L. Eum quem temere 79. ff. de jud.</i>	1. 25
<i>Auth. Ex causa Cod. de liber. præterit.</i>	2. 13
<i>L. Exemplo 7. Cod. de fid. instrum.</i>	1. 117
<i>L. Ex parte 39. ff. famil. erciscund.</i>	2. 47
<i>Auth. Ex testam. C. de secundis nupt.</i>	1. 99
<i>L. Extraneum C. de hered. instit.</i>	2. 26
<i>L. Filia Cod. de patr. potest.</i>	1. 160
<i>L. Filium Cod. famil. erciscund.</i>	2. 78
<i>L. Filius fam. 9. ff. qui sui vel alien. jur.</i>	1. 129
<i>L. Final. Cod. de edific. priv.</i>	2. 128
<i>L. Final. Cod. de jur. delib.</i>	2. 50
<i>L. Final. Cod. de passis</i>	2. 19
<i>L. Final. Cod. de usur. & fructib. legat.</i>	2. 84
<i>L. Final. Cod. si major fact.</i>	2. 108
<i>L. Final. ff. fin. regul.</i>	2. 128
<i>L. Final. §. penult. C. de bon. quæ lib.</i>	2. 54
<i>L. Final. §. Si præfatam C. de jur. delib.</i>	1. 164
<i>L. Fluminum 24. §. ultim. ff. de damno inf. ff.</i>	1. 132
<i>L. Fœmina Cod. de secund. nupt.</i>	1. 96
<i>L. Forma 4. ff. de censib.</i>	2. 142
<i>L. Gene-</i>	

<i>L. Generaliter §. Cum autem Cod. de inst. & subst.</i>	2. 67
<i>L. Generaliter 13. Cod. de non numer. pecun.</i>	1. 114
<i>L. Generaliter ult. C. ad S. C. Vellejan.</i>	1. 156
<i>L. Græce 8. §. 7. ff. de fidejussor.</i>	1. 144
<i>L. Hac consultissima 8. Cod. qui testam. fac. poss.</i>	2. 10
<i>L. Hac consultissima 11. §. 1. Cod. de testam.</i>	2. 8
<i>L. Hac eliffali 6. Cod. de secund. nupt.</i>	1. 100
<i>L. Heredes mei ff. ad S. C. Trebel.</i>	2. 70
<i>L. Hereditatem 68 ff. ad L. Falcidiam</i>	2. 93
<i>L. Hereditatis 7. C. de petit. hered.</i>	2. 44
<i>L. His qui §. Neque ff. de acquir. vel omitt. hered.</i>	2. 54
<i>Auth. Hoc amplius Cod. de fideicom.</i>	2. 37
<i>Auth. Hoc jus porrectum Col. de S. S. Eccles.</i>	2. 109
<i>Auth. Hoc nisi Cod. de solut.</i>	1. 183
<i>L. Humanitatis 9. C. de Imp. & al. subst.</i>	2. 72
<i>L. Illa institutio ff. de hered. inst.</i>	2. 3
<i>L. Impense 45. ff. de relig. & sumpt. funer.</i>	1. 136
<i>L. Imperator ff. de transactionib.</i>	2. 36
<i>L. Imperator 50. ff. ad S. C. Trebel.</i>	2. 60
<i>L. Imperator 72. §. Cum quidam ff. de legat. 2.</i>	2. 61
<i>L. Improbum 20. Cod. ex quib. caus. infam. irrog.</i>	2. 153
<i>L. Incendium 11. C. si certum petat.</i>	1. 172
<i>L. Incivilem 2. Cod. de furtis</i>	1. 65
<i>L. In commodato 17. §. 3. ff. commod.</i>	1. 265
<i>L. In Creditore ff. de evict.</i>	1. 139
<i>L. In</i>	1. 4

<i>L. In fundo</i> 38. ff. de reivindicacione	1.	60
<i>L. Ingenuum</i> ff. de statu hominis	1.	45
<i>Auth Ingressi</i> Cod. de S. C. Eccles.	2.	112
<i>L. In rebus</i> 30. Cod. de jur. dot.	1.	90
<i>L. In restituenda</i> Cod. de petit. hered.	2.	46
<i>L. Interdum</i> ff. qui pot. in pign. habeant.	1.	132
<i>L. Invito</i> Cod. de solut. & liberat.	1.	173
<i>L. Invitum</i> 11. C. de contrahen. emptio.	1.	192
<i>L. Ita tamen</i> 27. §. Hæres ex asse ff. ad Trebell.	2.	61
<i>L. Item si filius</i> fam. 7. §. 3. ff. ad Sen. Cons. Maced.	1.	127
<i>L. Item queritur</i> §. qui impleto ff. locat.	1.	238
<i>L. Jubeamus</i> Cod. ad Senat. Cons. Trebell.	2.	81
<i>L. Juris</i> Cod. de Jurisd.	1.	5
<i>L. Jus emphyteuticarium</i> Cod. de jur. Emphyt.	1.	244
<i>L. Latam</i> Cod. quand. provoc. non est necess.	1.	32
<i>L. Legatam</i> 4. Cod. de adm. rer. ad Civit. pert.	2.	116
<i>L. Legatorum</i> 1. Cod. de usuris & fructib. legat.	2.	84
<i>L. Licet</i> Cod. de jur. delib.	2.	48
<i>L. Licet</i> 7. Cod. qui potior in pign. habeant.	1.	135
<i>L. Litigator</i> 2. C. Fruct. & lit. expens.	1.	55
<i>L. Lucius Titius</i> ff. de hered. instit.	2.	68
<i>L. Lucius Titius</i> 18. ff. qui pot. in pign. habeant.	1.	143
<i>L. Lucius</i> 38. §. 1. ff. mandat.	1.	153
<i>L. Marcellus</i> §. res que ff. ad Trebell.	2.	74
<i>L. Maritus</i> 21. Cod. de Procurat.	1.	267
<i>Id Magnam</i> 12. C. de contrah. stipulat.	1.	162
Authen.		

<i>Authen. Matri Cod. quando Mul. tut.</i>	
<i>offic. fungit.</i>	2. 98
<i>L. Matri Cod. ad S. C. Offic.</i>	2. 30
<i>L. Medicus ff. de var. & extraordin. cogn.</i>	2. 159
<i>L. Modestinus 76. ff. solut.</i>	1. 150
<i>L. Mora 32. §. 2. ff. de usuris</i>	1. 57
<i>L. Naturaliter 12. ff. de acquiren. pos- sess.</i>	1. 12
<i>Authen. Navigia Cod. de Furtis,</i>	1. 66
<i>L. Ne cui Cod. de locat. & conduſt.</i>	1. 230
<i>L. Ne liceat ff. de statu homin.</i>	1. 45
<i>L. Nemo 6. Cod. locat.</i>	1. 236
<i>L. Neque Mater 14. Cod. de jure dot.</i>	1. 74
<i>L. Nesennius 34. ff. de negoc. gest.</i>	1. 111
<i>L. Non dubitatur 6. Cod. de evict.</i>	1. 206
<i>L. Non minorem 20. Cod. de transact.</i>	1. 46
<i>L. Non omnimodo Cod. de his qui in pr. cred.</i>	1. 185
<i>L. Non unde 7. Cod. si cert. petat.</i>	1. 193
<i>L. Novationum ult. Cod. de novat.</i>	1. 187
<i>Authen. Novissima C. de inoffic. Testam.</i>	2. 22
<i>Cap. Odoardus de solution.</i>	2. 120
<i>L. Omnem Cod. ad S. C. Tertulian.</i>	1. 103
<i>L. Omnimodo 30. C. de inofficioso Test.</i>	2. 24
<i>L. Passum Cod. de passis.</i>	2. 17
<i>L. Pannonius ff. de acquir. vel omitt. Heredit.</i>	2. 40
<i>L. Paulus ff. de pignor.</i>	2. 34
<i>L. Paulus ff. de reb. dub.</i>	2. 82
<i>L. Paulus ff. de solut.</i>	1. 166
<i>L. Per diversas Cod. mandati.</i>	1. 183
<i>L. Per hanc 4. C. de tempor. appellat.</i>	1. 41
<i>L. Placuit 8. Cod. de Iudic.</i>	1. 27
<i>L. Pla-</i>	

<i>L. Plane</i> 3. ff. famil. erciscund.	1. 166
<i>L. Posthumus</i> 6. §. 1. ff. de inoff. test.	2. 15
<i>L. Potuit</i> Cod. de jur. delib.	2. 101
<i>Auth. Præbyteros</i> Cod. de Episc. & Cleric.	2. 118
<i>Authen. Præterea</i> Cod. unde Vir, & Uxor.	1. 93
<i>L. Pretia rerum</i> 63. ff. ad Leg. falcid.	1. 199
<i>L. Procula</i> ff. de probation.	1. 176
<i>L. Prolatam</i> Cod. de Sentent.	1. 30
<i>L. Pro officio administrationis</i> 20. Cod. de admin. tut.	2. 102
<i>L. Pro oneribus</i> 20. Cod. de jur. dot.	1. 81
<i>L. Pupillorum</i> Cod. de repud. vel abstin. hered.	2. 55
<i>L. Quæcunque</i> 11. ff. de oblig. & act.	1. 126
<i>L. Quamvis</i> 1. Cod. de alluvion.	2. 134
<i>L. Quamvis</i> Cod. de pignor.	1. 130
<i>L. Quandiu</i> 6. Cod. de distract. pignor.	1. 142
<i>L. Quæ Pater</i> 50. ff. fam. erciscun.	1. 110
<i>L. Quæ Tutores</i> 22. Cod. de admin. Tutor.	1. 202
<i>L. Qui accusare</i> Cod. de edend.	1. 19
<i>L. Qui autem</i> Cod. Quæ in fraud. credit.	2. 53
<i>L. Quicumque</i> Cod. de Apocis publ.	1. 175
<i>L. Quintus Mutius</i> 31. ff. de donat. int. Vir. & Uxor.	1. 104
<i>L. Quisquis</i> Cod. ad L. Juliam majest.	2. 147
<i>L. Quisquis</i> Cod. de postul.	2. 163
<i>L. Quod meo</i> 18. ff. de acquir. vel amit. possess.	1. 63
<i>L. Quoniam</i> 32. C. de inoffic. Testam.	2. 25
<i>L. Quoties</i> C. de reivindic.	1. 194
<i>Cap. Raynaldus de Testam.</i>	2. 80
	Cap.

<i>Cap. Raynutius de Testam.</i>	2. 80
<i>L. Redhibere 21. ff. de edilif. edict.</i>	1. 216
<i>Cap. Relatum de Testam.</i>	2. 6
<i>L. Rem Maioris 2. C. de rescind. vend.</i>	1. 213
<i>L. Rem in presenti §. Cum autem Cod. de rei Uxor affion.</i>	1. 91
<i>L. Renitente Cod. de jur. delib.</i>	2. 54
<i>L. Reos §. Cum tabulis ff. de duob. reis.</i>	1. 148
<i>Auth. res quæ C. commun. de legat.</i>	1. 75
<i>§ Retinende Instit. de interdiftis.</i>	1. 50
<i>L. Sabinus 28. ff. commun. divid.</i>	2. 129
<i>Auth. Sacramenta puber. Cod. Si adv. vendit.</i>	2. 106
<i>L. Sape ff. de re judic.</i>	1. 34
<i>Cap. Salubriter 16. de usuris.</i>	1. 82
<i>L. Sancimus 15. C. de Judic.</i>	1. 24
<i>L. Sancimus 27. Cod. de Testam.</i>	2. 12
<i>L. Sciendum 15. ff. qui satisd. cogant.</i>	1. 11
<i>L. Sciendum ult. ff. fin. regundor.</i>	2. 130
<i>L. Scripturas 11. C. qui pot. in pign. hab.</i>	1. 119
<i>Auth. Sed quamvis Cod. de rei Uxor. affion.</i>	1. 80
<i>L. Servum Cod. famil. eriscund.</i>	2. 122
<i>L. Si Avia C. de jur. delib.</i>	2. 41
<i>L. Si constiterit 4. Cod. fin. regund.</i>	2. 137
<i>L. Si contendat ff. de Fideiuss.</i>	1. 22
<i>L. Si convenit 4. ff. de pign. affion.</i>	1. 140
<i>L. Si Creditor ff. de distract. pignor.</i>	2. 107
<i>L. Sicut Major Cod. de repud. vel abst. hered.</i>	2. 103
<i>L. Si decem 21. ff. de solut.</i>	1. 166
<i>L. Si delegatio 3. C. de novat.</i>	1. 180
<i>L. Si dubitet §. Filius famil. ff. de fideicom.</i>	2. 20
<i>L. Si</i>	

<i>L. Si Extraneus</i> 3. ff. de jur. dot.	1. 78
<i>L. Si fundum sciens</i> C. de evict.	1. 208
<i>L. Si fundum</i> 2. C. de pactis inter empt. & vendit.	1. 218
<i>L. Si locus</i> §. Cum via ff. quemadmod. servit. amitt.	2. 125
<i>L. Si Mater</i> C. de inoffic. Testam.	2. 14
<i>L. Si merces</i> §. 6. ff. locat.	1. 242
<i>L. Si nomen</i> 4. ff. de hered. & action. vend.	1. 182
<i>L. Si Pater</i> 5. C. de dot. promiss.	1. 79
<i>L. Si Pater ultim.</i> C. de dote promissa.	1. 73
<i>L. Si post perfectam</i> 24. C. de evict.	1. 210
<i>L. Si probatum</i> C. commun. divid.	1. 263
<i>Auth. Si qua Mulier</i> Cod. ad S. C. Vel- leian.	1. 157
<i>L. Si Quis</i> 2. C. ubi in rem act.	1. 21
<i>L. Si quis conducit.</i> 25. Cod. de locat.	227
<i>L. Si quis Sepulcrum</i> ff. de Relig. & sumpt. funer.	2. 124
<i>L. Si vindicantem</i> ff. de evict.	1. 210
<i>L. Si unquam</i> C. de revocand. donat.	1. 106
<i>L. Sub pretextu</i> 19. C. de transact.	1. 49
<i>L. Sub specie</i> C. de re judic.	1. 48
<i>L. Sumptus</i> 48. ff. de reivindic.	1. 62
<i>L. Sunt qui</i> ff. de re judic.	1. 38
<i>L. Super annali</i> 1. §. 2. C. de annalib.	1. 69
<i>Cap. Super illa</i> de secund. Nupt.	1. 95
<i>L. Testium</i> 18. C. de Testibus.	1. 15
<i>L. Tutores, vel Curatores</i> Cod. de adm. Tutor.	2. 94
<i>L. Ubi acceptum</i> ff. de judiciis.	1. 9
<i>L. Ubi adhuc</i> 29. C. de jur. dot.	1. 83
<i>L. Viam veritatis</i> 10. C. locat.	1. 222
<i>L. Unica</i>	

<i>L. Unica C. Quand. Imper.</i>	1.	7
<i>L. Unica Cod. de nundinis.</i>	1.	167
<i>L. Unica C. de prohib. sequestr.</i>	1.	39
<i>L. Universa ult. C. de divers. Rescript.</i>	3.	148
<i>L. Unum §. Si rem ff. de legat. 2.</i>	2.	88
<i>L. Ut fundus. 18. ff. comm. divid.</i>	1.	31
<i>Auth. Uxor mortua C. de secund. nupt.</i>	1.	94

INDEX RERUM

*Numerus Romanus indicat Partem
Primus Arabicus Observationem
Secundus Paginam.*

A

ACTIO Civilis, & Criminalis oritur ex quocumque crimine *II.* 183. 59. Harum actionum natura quæ sit? *ibid.* Actiones utiles, & directæ in Cessionarium transferuntur virtute *Formularii Florentini I.* 105. 180.

ACTOR sequi debet Forum Rei tam in realibus, quam in personalibus *I.* 1. 5. Quomodo dignoscatur quisnam sit Actor, vel Reus? *Ibid.* In *Judicio iustationis* quisnam est Actor? *ibid.* 24. Quis in *Judiciis divisiis*? *Ibid.* Actor videns se non posse probare dominium potest a *Petitorio* ad *possessorium* convolare. 12.

ADMINISTRATOR habet hypothecata sua bona a die cæptæ administrationis. *I.* 145. 270. Intellige de publicis Administratoribus. *Ibid.* Ex *Statuto Florentino* inducitur tacita hypotheca in bonis Administratoris per publicum Instrumentum constituti. *ibid.* Et etiam per privatam scripturam sine *antidate* suspicione. *Ibid.* Huiusmodi hypotheca a quonam die incipiat, & quænam bona,

bona, ac Personas complectatur? *ibid.* Pro mala publicorum reddituum administratione obligata sunt bona fideicommissi. 145. 271. Fiscale debitum solvens, quænam acquirat iura? *ibid.* Super bonis Heredis gravati non competit legalis hypotheca pro reintegratione fideicommissi. 145. 272.

ADVOCATUS an excusetur a tutela? II. 201. 96. Non potest pacisci cum suo Cliente, & quare? 231. 161. Limita si cum bona fide pactio stipulata sit. *ibid.* Valer donatio a Cliente facta Causidico si nulla adsit fraus. *ibid.* Modicum pacisci potest in spem victoriæ. *ibid.* Quæ sit moderata merces ab Avocato conventa? *ibid.* Permittitur Causidicis *Palmarium* accipere dummodo eis oblatum fuerit. *ibid.* Advocati non debent esse pecuniæ cupidi. 231. 162. Ipsi comparantur Militibus. *ibid.* Adversus Contractus cum Causidico urget præsumptio defectus liberæ voluntatis in Cliente. *ibid.* Si Causa fuerit transacta an debeatur integrum honorarium? 231. 162. Hoc quomodo taxandum? 231. 162.

ALIMENTA an, & quando a Matre aliisque coniunctis donata præsumantur? I. 66. 111. Cessat hæc præsumptio si alendi onus ad alium spectabat. *ibid.* Alimenta Fœminis præstita an, & quando compensentur cum fructibus dotalibus? 66. 112. Quænam sint Personæ ad alendum obligatæ? *ibid.* An Filii censentur alimenta donasse Matri? 67. 113. Donatio alimentorum

rum excluditur ubi præcedit causa obligatoria. *ibid.* Per *Statut. Florent.* Ascendentes compellere possunt Descendentes ad alimenta sibi præstanda. *ibid.* Ideoque in eis excluditur donandi voluntas. *ibid.* Liberorum bona hypothecata sunt pro alendis Parentibus 67. 114. Patruus quandoque cogitur alere Nepotes. *ibid.* Quod extenditur etiam ad Avunculum, Amitam, & Materteram. *ibid.*

ALLUVIO fit non tam per accretionem, quam per decretionem. *II.* 221. 135. Alluvionis jure spectat ad Dominum fundi viæ publicæ adhærentis terrenum quod ex parte opposita Flumen reliquit. *ibid.* Ad obrinendum Alluvionis beneficium via publica non impedit Agrorum cohererentiam. *ibid.*

APPELLATIO an detur ab executione. *I.* 27. 43. Datur a Decretis *de exequendo*, & in quo casu. *ibid.* Non datur ab executione Sententiæ, quæ transivit in remjudicatam. *ibid.* In appellatione licitum est nondum deducta deducere, nondum probata probare. 25. 41. Quomodo hoc intelligendum. *ibid.* Appellatio fit communis utriusque ex litigantibus. *ibid.* A Sententia Principis, vel ejus Delegati non datur appellatio. *ibid.* Limita 25. 42. De appellatione a Principe concessa cum clausula *refectis expensis*. *ibid.*

AQUA a solito cursu diverti non potest. *II.* 220. 132. Nec in damnum viarum publicarum 220. 134. Immitti deber in Loca, per quæ nec privatis, nec publico nocere

cent. 220. 133. In actione aquæ pluviz ar-
cendæ quid probare debet Actor, quid Reus?
ibid.

ARBOR intra quod spatium plantari debet
prope fundum Vicini. *II.* 219. 130. In
hac re attendenda sunt Statuta, & Con-
suetudo Regionis 219. 131. Juxta Statu-
tum *Florent.* quando, & quomodo cædi de-
bent Arbores qui sua umbra nocent. *ibid.*
Cædi debent juxta terram, nec sufficit quod
rami tollantur. *ibid.* Limita si per ramo-
rum incisionem consultum remaneat Præ-
dio Vicini. *ibid.* Arbores vulgo *Gelsi* non
cæduntur. *ibid.* Limita. *ibid.* Si Conductor
Arbores inciderit ad quid teneatur. *Ibid.*
Arborum incisarum valor quanti æsuma-
tur. *ibid.* Incisio quando non est permit-
tenda. 219. 132.

ARRHA quando cedat lucro dantis, vel acci-
pientis. *I.* 69. 116. An post acceptam Ar-
rham liceat a contractu recedere. *ibid.*
Non licet si contractus erat perfectus. *ibid.*
Et Arrha in partem pretii data fuit. *ibid.*
Arrha dari potest, eodem tempore pro se-
curitate Contractus, & nomine pretii. 69.
117. Data in quantitate censetur data in
partem pretii. *ibid.*

ARTIFEX quando habeat Jus Intraturæ. *Vid.*
Intratura. Quando teneatur de vicio ope-
ris. *I.* 135. 239 Et ad reficienda damna
passa a Conductore operarum. *ibid.* Defi-
ciente periculi accollatione de culpa levis-
sima non tenetur. 135. 240. An hoc pro-
cedat in Curatoribus publicorum operum.
Part. II. *m* *ibid.*

ibid. Ad quid teneantur hujusmodi Curatores in publici operis ædificatione. *ibid.* Conductor huius operis tenetur illud conservare per quindecim annos. *ibid.* Et excepto casu fortuito illud restituere, vel reformare. *ibid.*

ASSECURATIO quid sit. *I.* 42. 67. Convenit cum Contractu Emptionis. *ibid.* Eius requisita *Risicum*, & *Sinistrum*. *ibid.* Horum probatio. *ibid.* Assecuratus quando renunciare possit *all' Incetta*. *ibid.* Assecuratores quando teneantur. *ibid.* Pretium Assecurationis debetur si Navis depredata redempta fuerit. 42. 68. Assecuratores repetere possunt pecunias, quoties *Sinistra* subiacere non debeant. *ibid.* Quamvis solverint sine promissione restitutionis. *ibid.* In hac materia deferendum est iudicio Mercatorum. *ibid.*

AUCTOR Laudatus quis sit *I.* 11. 21. Exceptio nominationis Authoris. *ibid.* Non comparente Auctore laudato Emptor ad quid teneatur. *ibid.* Eo comparente potest a defensione se abstinere. *ibid.* Auctor tam contra Emptorem, quam contra laudatum dirigere debet citationes. *ibid.*

B

BENEFICIUM *deducto* ne ageat est Jus singulare quibusdam solummodo concessum *I.* 23. 38. Requirit paupertatis probationem. *ibid.* In quibus casibus locum non habeat. *ibid.* & *pag. seqq.* Est personale, & ad Hæredes non transmittitur. *ibid.* Beneficium *cap. Odoardus* *vid.* **CLERICUS**. Beneficii fructus cui pertineant. *Vid. ibid.*

BINUBUS reservare debet Filiis lucra a defuncta Coniuge accepta *I.* 58. 95. Exclusis liberis secundi matrimonii. *ibid.* Limita si non extent Filii primi matrimonii. *ibid.* Binubatus pœnas temperavit Jus Canonicum. *ibid.* Mater Binuba tenetur moriens reservare Filiis primi matrimonii, quidquid a primo Viro lucrata est. 59. 96. Quid inspectis Florentie constitutionibus? *ibid.* Bona, quæ Binubo obvenierunt ex primo matrimonio, spectant ad Filios eiusdem matrimonii non uti successio, sed uti lucrum. 59. 97. Ideoque spectant etiam ad Fœminas. *ibid.* Quænam sint causæ, & bona non subiecta Binubatus pœnis, i. *id.* Binubus non potest in alium Coniugem plus conferre quam in unum ex Filiis primi matrimonii. 61. 101. Quod tempus inspicendum ut dignoscatur an plus contulerit. *ibid.* Quæ sit dispositio *Statuti Flor.* circa Maritum, vel Uxorem binubam. *ibid.*

C

CAMBIUM non potest nec creari, nec concipi super mercibus venditis. *II.* 229. 144. Limita inter Mercatores. *ibid.* Leges nostræ super Cambiis quid disponant. 229. 155. Fructus Cambiorum quando cessent ob non factam interpellationem Debitori, vel ejus Hæredi. *ibid.* & 158. Soluti non repetuntur nec in sortem imputantur. *ibid.* Cambia cum Mercatoribus inita non requirunt interpellationem. 229. 156 Prohibita est renunciatio solemnitati interpellationis. 229. 157. Declara. *ibid.* Non est necessaria in-

terpellatio durante Iudicio Concursus. *ibid.*
 Nec quando facta fuit a Creditore disidia
 Cambii. 229. 156. Et per Sententiam in
 bonis debitoris immissus fuit. *ibid.* Pro exi-
 gendis ex credito pecuniario fructibus non
 sunt necessaria requisita *Gastrensis. ibid.*
 Ad evitanda Cambia *Sticca* adinventus
 est Contractus nuncupatus „ *Imprestito frut-*
tifero „ 229. 158.

CENSUS quid sit? II. 228. 150. Imponens Cen-
 sum debet esse Dominus rei. *ibid.* Res cen-
 sui subiicienda culus naturæ esse debet?
ibid. An constitui possit super Molendinis,
 super Locis Montium, & super alio Cen-
 su? 228. 152. Præitium Censuum quomodo
 solvendum sit 228. 150. Censuum quibus mo-
 dis extinguatur? *ibid.* Perempta parte fun-
 di an corruat Census? 228. 151. Si Debi-
 toris culpa pereat, Creditor repetit sortem,
 tamquam purum creditum 228. 152. Quid
 si fundus reddatur infructiferus 228. 151.
 Census an præscribi possit? *ibid.* Per cen-
 tenariam præsumitur extinctus. *ibid.* Fru-
 ctus Censuum quanto tempore præscribatur?
 228. 153. Census evadit nullus ob defectum
 denunciationis intra mensem in *Officio Ga-*
bellarum. ibid.

Cessio quomodo fieri debeat ut actiones Ces-
 sionario acquirantur I. 89. 150. Cessio bo-
 norum quomodo Debitori concedenda? 96.
 164. Et quinam ad hoc beneficium ad-
 mittantur. *ibid.* Cessio actionum quando
 liberat debitorem? 105. 180. Non obstan-
 te cessione actiones directæ penes ceden-
 tem

tem remanent. *ibid.* Quamvis cessio facta sit cum relatione ad *Formularium Florent.* *ibid.* Cessio actionum quando assumat naturam emptionis, & venditionis. 105. 181. Non obstante accollatione an remaneat actio contra originarium Debitorem. *ibid.* *Accollatarius* quandonam evadat principalis Debitor? *ibid.* Cedens tenetur præstare nomen verum, non bonum. 106. 182. Quandonam creditum exigibile præstare teneatur? *ibid.* Cessionarius an, & quando excutere prius debeat debitorem, & fideiussores? *ibid.* Non potest plus consequi quam ipse dedit. 107. 183. Cessiones litigiosas prohibite sunt, & quando? *ibid.*

CLAUSULA Constituti transfert una cum possessione dominium, & proprietatem *I.* 40. 64. Immutare nequit Contractus naturam *ibid.* Ex potius inducit informationem primi Contractus, quam novum Contractum. *ibid.* An, & quando Constitutum cesset cessante causa obligationis? *ibid.* De clausula immissionis in *Tenutam*, & Constitutionis Procuratoris. 105. 180.

CLERICUS de quibus bonis disponere potest? *II.* 213. 118. Patri servare debet Legitimum, & etiam usumfructum quoad bona ante Clericatum quæsitæ. *ibid.* Non potest Filios, vel Parentes in Testamento præterire. 213. 119. Bona acquisita post Clericatum constituunt peculium quasi Castrense. 213. 118. Quænam bona constituent peculium Clericale? *ibid.* Fructus Patrimonii Clericalis cum pacto reversivo, constitu-

ti suspenduntur quousque Clericus gaudet redditus sibi obventis. *ibid.* Quibus amissis revivis. it fructuum patrimonialium perceptio. *ibid.* Fructus Beneficii an, & quando spectent ad Hæredes beneficiati, & quando ad successores in Beneficio? 213. 119. Clericus Beneficiatus compensare nequit melioramenta etiam insignia cum deteriorationibus. *ibid.* Sed non rigide procedendum est contra Hæredes meliorantis. *ibid.* Clericus non potest pro debitis carcerari, nec rebus expoliari. 214. 120. Sed ei relinqui debet unde se alere possit. *ibid.* Quandonam privatur hoc privilegio? 214. 121. Bona Patrimonialia Clerici subiiciuntur Statutis Realibus. *ibid.* Ac propterea hypothecæ a Statuto inducæ in bonis Administratores. *ibid.* Fructus Præbendæ pro debito civili sequestrantur. 214. 122 Sed Clerico reservatur portio congrua pro alimentis. *ibid.*

CODICILLI an, & quando importare possint revocationem Testamenti? II. 151. 12. Et quando per eos non dicatur recessum a dispositis in Testamento? 151. 13.

COLONUS quæ in fundum induxit sunt tacite obligata Locatori I. 129. 224. Differentia inter Colonum, & Inquilinum. *ibid.* Locator in fructibus Prædij a Colono perceptis, & in rebus ab Inquilino in fundum illatis præfertur cuicumque Creditori etiam anteriori. *ibid.* Inspectio præsertim *Stat. Flor. lib. 2. rub. 52.* 129. 225. An, & quando Mulier pro sua Dote præferatur Locatori

super rebus Inquilini? *ibid.* Plures fratres Coloni sunt erga Dominum in solidum obligati. *ibid.* Et etiam pro damno ab eorum inimicis illato. *ibid.* Colonus partiarius est socius Domini. *ibid.* Cuiam spectat probatio Agros fuisse bene cultos. *ibid.* Colonus tenetur ad omnes expensas pro fo-dienda terra, & segetibus tritrandis. 129. 226. Non pro foveis expurgandis. *ibid.* Bona secundi Coloni, vel Subconductoris an sint obligata favore Domini? *ibid.* Non potest replicare quæstionem domini. 130. 227. Colonus partiarius lucrum, & damnum cum Domino partitur. 126. 244.

COMMENDÆ Dos an, & quando conservari de-beat in annua quantitate promissa. I. 100. 173. Promissio conservandi fundum, ejusque proventum an sit *substantialis*, vel *accidental*? 100. 173. Assignatio fundi an stet *demonstrative*, vel *taxative*. *ibid.* Promissio conservandi fructus an dicatur facta in *abstracto*, vel in *concreto*? *ibid.* Successor in Commenda quandonam teneatur ad sup-plementum? *ibid.* Tenetur si promisit tum fundi, tum redditus conservationem. *ibid.*

COMPENSATIO fit ipso jure I. 104. 178. Non potest opponi deposito, nec spolio. *ibid.* Non admittitur nec in deposito *regulari*, nec in *irregulari*. *ibid.* Depositum non com-pensatur cum deposito. 104. 179. Compensatio, vel retentio non datur Prædoni, & de ratione. *ibid.* Ad sistendas usuras ipso jure fit debiti, & crediti compensatio. *ibid.* Et retrotrahitur usque ad initium. *ibid.*

Præsertim si debitor in damno remaneret. *ibid.* Amplia. *ibid.* In utilitatem publici commercii compensatio fit ipso jure. *ibid.* Debitum Canonis compensatur cum expensis factis in prædio emphyteutico. *ibid.*

CONCURSUS Creditorum quomodo fiat per Stat.

Curia Mercatorum. l. 78. 132. Quinam

Creditores in concursu præferantur? *ibid.*

De concursu Creditorum exterorum cum

Creditoribus Florentinis. 78. 134 Creditor

pignoratarius præfertur cæteris super pi-

gnore. 78. 133. Quoad Debitorum nomina

quis dicatur Creditor pignoratarius? *ibid.*

Credita Fiscalia prælationem habent etiamsi

translata fuerint in vectigalium Conducto-

rem. *ibid.* Qui ad rem emendam pecuniam

dedit quando præferatur? 79. 135. Quid

de eo qui pascua pro animalium substen-

tatione dedit? *ibid.* Quid de Pastoribus, &

Animalium Custodibus? *ibid.* Quid de im-

pensis funeris, & ultimæ Infirmittatis? 80.

136. Quid de medicinalibus, & laboribus

in ea erogatis? 79. 137. Quenam dicatur

ultima infirmitas? *ibid.*

CONDITIO si sine Filiis *Vid. FILIUS.*

CONDUCTOR quenam damna ferre debeat. *l.*

136. 242. Quodnam dicatur damnum in-

tollicabile? 135. 243. Casus fortuitus quo-

modo differat ab insolito? *ibid.* Conductor

an præter casum fortuitum? 136. 242. Quan-

donam sit locus reductioni Canonis, & quo-

modo? *ibid.* Quando ei debeatur deductio

sextæ? *ibid.* Quomodo ea deducatur? *ibid.*

Deducitur non solum in originariis con-

ces-

cessionibus, sed etiam in Renunciationibus Juris Livellarii. 136. 243. Conductor, qui contra pactum Arbores inciderit ad quid teneatur? II. 219. 137. Quid si fruges, & segetes secaverit? *ibid.*

CONFINIA amoveri non possunt. II. 222. 137. Quenam pœna sit illius, qui non expectata finium regundorum Sententia alienum fundum occupat? *ibid.* In antiquis verificatio duorum confinium probat Agrorum identitatem. 222. 138. Et etiam sufficit specialis fundi demonstratio. *ibid.* Contra rectum possessorem Identitas fundi an resultet ex confinibus in Libris Æstimi indicatis? *ibid.* Possessori non officit vel expressio minoris mensuræ, vel omissio aliculus confini in Libris Æstimi, vel Decimarum. *ibid.* Sola confinia generalia non probant identitatem 222. 139. Omissio viz Consularis identitatem excludit. *ibid.* Judicium finium regundorum respicit dominium. *ibid.* Dispositio Statuti Florent. quoad terminorum amotores. *ibid.* Sepes, vel Rubetum an accipi debeat pro confine? *ibid.* Pro confinium probatione plurimum deferendum est Mappæ Topographycæ. *ibid.*

CONTRACTUS in scriptis celebrandus non subsistit, nisi sit perfecta scriptura. I. 69. 116. Ratio. *ibid.* Ex contractu alterius an, & quando alteri Jus acquiratur? 74. 126. Ex Statuti Florent. acquiritur quodlibet Jus alteri etiam ignoranti. *ibid.* Sed ei licet renunciare Juri quæsito, & quærendo. *ibid.* Non suffragatur Forensibus nil agentibus
in

in loco Statuentium 74. 127. Contractus an rescindatur si res non sit libera? 113. 193. Et si ante illius executionem superveniat Lex, quæ auferat utilitatem Contrahenti. 113. 194. Quandoque rescindi debeat, vel potius ad æqualitatem reduci? *ibid.* Contractus a godere, e godere validi sunt. 126. 220.

CONTRUMAX non auditur nisi refusus expensis.

I. 13. 24. Contrumax quis dicendus? *ibid.*

CREDITOR specialem, & generalem hypothecam habens quandoque uti possit generali relicta speciali? *I.* 77. 130. An contra tertium rem possidentem specialiter hypothecatam? *ibid.* Quid dicendum de Statuto Florent. qui facultatem concedit agendi contra tertium possessorem? 77. 131. Qui ad rem rescindendam pecuniam dedit præferatur omnibus Creditoribus. 78. 132. Et etiam Mulieri ad dorem recuperandam agenti. *ibid.* Sed quid probare debet Creditor? *ibid.* Creditores hypothecarii, & chirographarii æqualiter concurrunt ad bona Debitoris decocti. *ibid.* Exceptis Creditoribus ex causa Dotis, Tutelæ, vel Curæ. *ibid.* *Vid.* CONCURSUS. Creditor quando censeatur velle dividere suam actionem inter omnes obligatos. 88. 149. Agens contra unam bonorum speciem, an agere possit contra alteram. *ibid.* Tenetur res immobiles accipere si Debitor non habeat pararam pecuniam. 96. 163. Quomodo, & quando hoc procedat? 96. 164. Quid agendum si Creditor pluris fundum acceptum vendiderit? *ibid.*

CRR-

CREDITUM non potest dici liquidum si demonstratio contineat *Partitas* erroneas. *I.* 24. 39. D

DEBITOR potest impugnare *partitas* sui debiti & crediti *partitas* acceptare si demonstratio erronea sit *I.* 24. 40. Nemo potest alterum sibi debitorem constituere 70. 117. Debitori decocto conceditur facultas ineundi *concordiam*, & quonam pacto? 96. 165. Non dicitur evasisse locupletior, si modicum acquisivit. *ibid.* Pro debitis civilibus an, & quando concedatur executio personalis? 98. 168. Non conceditur in die *di Berlingaccio*. *ibid.* Debitor generis, vel quantitatis re perempta non liberatur. 100. 172. Quod exemplifica. *ibid.*

DECIMA *Vid.* TRIBUTA.

DEPOSITUM sistit cursum usurarum. *I.* 99. 170. Sed quomodo faciendum? *ibid.* Aliud est iudiciale, aliud extrajudiciale, & quinam utriusque effectus? *ibid.* Integrum esse debet *ibid.* alias non suffragatur, nisi fuerit acceptatum. *ibid.* Purum quoque esse debet. 99 171. Factum non observata forma non habet depositi privilegium. *ibid.* Depositum pecuniarum in Iudicio purgat moram. *ibid.* Factum in Banco Mercatoris an, & quando compensetur cum debito Deponentis? *ibid.*

DETRACTIONES Legitimarum, & Trebellianicarum competunt Hæredi gravato *II.* 190. 74. In Foro nostro æquiparatae sunt. *ibid.* Ideoque Trebellianica prohiberi non potest, nec cogitur Hæres fructus in eam imputare. *ibid.*

ibid. 193. 81. Bona pro concurrenti quantitate harum detractionum transeunt statim in Dominium Heredis gravati. 190. 74. Quapropter Heredis dispositio substatetur intra limites Detractionum. *ibid.* An, & quando non debeantur deficiente inventario? *ibid.* Quando nam Hæres gravatus censeatur de suis Detractionibus satisfactus? *ibid.* An censeatur remissa ad favorem ulterioris Substituti 190. 75. Distingue Detractiones *quotitativas* a *quantitativis*. *ibid.* Dispositio Legis Marcellus extenditur ad alienationes, quæ a Consorte, vel Condomino fiunt de bonis communibus. *ibid.* Sed quid requiritur? *ibid.* Procedit in omnibus alienationibus tam inter vivos, quam causa mortis. 190. 76. Et in Censuum impositionibus. *ibid.* Verum alienationes debent esse abdicativæ domini directi, non utilis. *ibid.* Detractionum consumptio quomodo probanda contra tertium alienatarium? 190. 77. Quomodo Detractiones petendæ, & a Judice assignandæ. *ibid.* Prohiberi non possunt. 192. 80. Quando eis censeatur renunciatum? *ibid.* Quinam sit modus deducendæ Legitimæ, & Trebellianicæ? *ibid.*

DIFFAMATUS quomodo citare debeat Diffamantem *I.* 22. Beneficium Legis Diffamari ad quas Causas extendatur? *ibid.* Quibus competat? *ibid.* In quo differat a beneficio Legis Si contendat 22. & seqq. Veritas convicti excusat ab actione iniuriarum 12. 23. Leges super libellis diffamatoriis. *ibid.*

DIVISIO fieri potest ab uno ex Cohæredibus in-

Invitis reliquis. *I.* 140. 259. Quznam sis actio Familæ erciscundæ. *ibid.* Testator non potest divisionem prohibere nisi pro aliquo tempore 140. 260. Quznam probare debet qui ad divisionem provocat? *ibid.* Nomina Creditorum, & Debitorum sunt ipso iure divisa. *ibid.* Possunt ex consensu Hæredum obligationes dividi, & assignari absque præiudicio Creditorum. *ibid.* Scripturæ non dividuntur, sed apud Fratrem seniore deponi debent. *ibid.* Quid agendum si res commode dividi nequeat? 141. 261. Licitatio an admittatur? *ibid.* Quinam mereantur præfetri in re, quæ vel physice, vel moraliter sit individua? 141. 262. Domus paterna ubi sit divisibilis dividi debet. 141. 263. In divisione evitanda est coequatio in pecunia numerata. *ibid.* Quomodo dividenda sint bona provenientia ab Auctoribus dividendum? *ibid.* Et quomodo acquisita Sociorum labore. *ibid.* Prædia rustica commodiorem admittunt divisionem, quam Urbana. 142. 264. Prædium, quod dividi nequit quandonam possit integre alienari? *ibid.*

DOMINIUM retinet qui vendit non habita fide de pretio *I.* 79. 136. Reservatio domini an respiciat totam rem, vel partem non solutam? *ibid.* De reservatione domini in fraudem Statuti, & Creditorum. *ibid.*

DONATIO revocatur ob supervenientiam Filiorum *I.* 64. 106. Quinam Filii esse debent? *ibid.* Renunciatio Legi Si unquam an, & quando impediatur donationis revoca-

carionem. *ibid.* Quid si facta fuerit contemplatione Matrimonii? 64. 107. Per Stat.
 Flor. Irrevocabiles sunt donationes Absentibus factæ cum stipulatione Notarii, vel alterius *ibid.* Ideoque non sufficit sola Donantis pollicitatio. *ibid.* Donationes etiam non excedentes 500. solidos describi debent in *Officio Gabellarum. ibid.* Alias non valent contra Tertium, qui post donationem contraxit. *ibid.* Limita in donationibus *corre- spectivis*, vel *pie causa* factis 64. 108.

Dos non succedit loca legitimæ I. 44. 71.
 Ideo per Filiam innuptam non transmittitur ad eius Hæredes. *ibid.* Mulier non potest disponere de sua dote in præiudicium Viri, & Filiorum. *ibid.* Quæ sit dos congrua? 44. 72. Ad quos spectat dotandi onus? *ibid.* In defectum bonorum Patris sunt obligata bona. Filie. 45. 74. Filii licet Hæredes, non tenentur Sororem dotare ultra Vires hæreditarias. *ibid.* Deficientibus bonis liberis onus dotandi spectat ad fideicommissa, & quoniam ordine? 47. 76. Dotis non facta exactione an, & quando imputari possit Marito? 48. 78. An eius Hæredes cedere possint Mulieri actionem pro dote contra promissorem exigenda? 48. 79. An possit Filia Marito vivente contra Patrem agere ad dotem consequendam? *ibid.* Filii, & Nepotes an dotem petere possint Patre, vel Avo paterno vivente? *ibid.* Dos constituta non potest deterior reddi a Patre, vel a Sponso. 49. 80. Nec augmentum dotale. *ibid.* Fructus dotis spectant ad Maritum.

50. 81. Limita. *ibid.* Non currunt durante dilatione ad solvendam dotem. *ibid.* Debentur ad rationem quatuor pro centenario. *ibid.* Currunt a die contracti Matrimonii 51. 82. Præsertim si dos loco legitimæ succedat. *ibid.* Quando succedat nec ne loco legitimæ? 51. 83. Quid dicendum de fructibus dotalibus a Vidua petitis? *ibid.* Et de fructibus dotis quantitativæ post mortem Uxoris superstitibus Filiis? 51. 83. Dos si-ve data, si-ve promissa, si-ve constituta, si-ve destinata iisdem patitur privilegiis 52. 85. Dotis hypotheca quando incipiat? *ibid.* Vid. *hypotheca*. Dotis assecuratio non importat dominii translationem 53. 88. Nec dotem eximit ab oneribus Matrimonii. *ibid.* Vid. *Mulier*. Vindicatio, & restitutio dotis, quando competat Uxori? 54 90. Quando, & quomodo restitui debeat? 55. 91. Ultra dotem quam sunt ei restituenda? *ibid.* Dotis reversio ad Dotantem an, & quando locum habeat? 56. 92. De pacto reversivo. 56. 93.

E

ECCLESIA Vid. *Manus Mortua*, & *Clericus*.

ÆDIFICIUM suum quilibet elevare potest ad sydera. II. 218. 127. Limita. *ibid.* Murus communis ad elevationem destinatus extolli potest. *ibid.* Amplia. *ibid.* Ædificari potest in muro laterali, qui communis sit pro diviso. *ibid.* Ædificium appodiari potest super muro Vicini, soluto appodii pretio. 218. 128. Si murus destinatus fuerit ad lumen excipiendum relinqui debet legitimum

num spatium *ibid.* Huiusmodi spatium diversum est pro diversitate ædificiorum publicorum, urbanorum, & rusticorum. *ibid.* Mensura duorum pedum æqualis est brachio cum tertio, aut dimidio Florentino. 218. 130. Pes mensurari debet a muro, non a recto. *ibid.* An, & quando ædificare volens præstare possit Fideiussorem de opere demoliendo? 218. 130.

EMPHYTEUSIS Contractus impedit Emphyteutæ exceptionem dominii *I.* 130. 227. Nec ab eo retardari potest solutio canonis ob prætentum creditum. *ibid.* Quando debeatur Sexta Livellaria. 136. 242. *seqq.* In concessionibus Emphyteuticis an, & quomodo diminuatur annua pensio. 136. 242. *seqq.* Emphyteusis habet propriam naturam, & in quo consistat. 137. 244. Alia est propria, alia impropria. *ibid. seqq.* Quænam onera spectant ad Dominum directum, & quænam ad Emphyteutam. 137. 245. Primus acquirens an disponere possit de Emphyteusi. *ibid.* Devolutio bonorum ad Dominum directum an solum comprehendat bona alienata, an totam emphyteusim. *ibid.* Constitutio de devolutione clara competit manutentio Domino directo 137. 246. *Affrancatio* emphyteusis quid sit, & quomodo regulanda. *ibid.* Emphyteuta non potest meliorationes alienare sine consensu Domini directi. 138. 250. Limita in Emphyteusi Ecclesiastica. *ibid.* Ob meliorationes post Leges Amortizationis factas non licet Canonones, & Laudemia augere. *ib.* Bona Emphyteu-

Emens a Fisco statim securus est. 119.
 204. Declara. *ibid.* Idem procedit in ven-
 ditionibus factis auctoritate *Communis*, &
Magistratum Florentiae. *ibid.* Limita. *ibid.*
 Evictio conceditur etiamsi de ea nihil dictum
 fuerit *I.* 120. 206. Locum habet in omni
 Contractu oneroso, & nominato. *ibid.* Quo-
 modo, & quando ea debeat. *ibid.* Quan-
 do agi possit ad omnia damna, seu ple-
 nam evictionem. *ibid.* Non præstatut Em-
 ptori scienti, 120. 207. Qui scienter emit
 rem Fideicommissæ subiectam non agit ad
 restitutionem damnorum, sed ad pretij re-
 stitutionem. *ibid.* Et nequidem ad pretij
 restitutionem, si scienter emit rem alien-
 nam absque promissione evictionis, 120.
 208. Non præstatut evictio procedens ex
 facto Principis. 120. 207. Revocata Sen-
 tentia cessat actio evictionis *ibid.* In qui-
 bus casibus non competit evictio. 121. 208.
 Quænam veniant in evictionis actione. 121.
 209. Ultimus relevatæ debet primus, qui
 evictionem passus est. 121. 210. Quando
 competit regressus contra Relevatorem? *ib.*
 Si ab initio Contractus imminet evictio
 quænam remedia Emptori competunt. 122.
 210. Quid operatur promissio evictionis iux-
 ta *Formularium Florentinum*. 121. 211.
 Regula: Quem de evictione tenet actio eum
 agentem repellit exceptio: quibus in casi-
 bus cesset. 123. 212
 Exceptio jam probata admittitur, licet non es-
 set admittenda *I.* 9 18. Item si Actor passus
 sit eam admitti. *ibid.* Statutum *Mercantie*
 repel-

repellit omnes exceptiones, nisi sint solutionis, & compensationis. *ibid.* Sed similes etiam admittit. *ibid.* In Judiciis executivis, & summariis non admittuntur exceptiones altioris indaginis *ibid.* Quænam hæ sint? *ibid.* Exceptio non numeratæ pecunie, & rei non traditæ quæ sit, & intra quod tempus opponi debeat. 72. 121. seqq. Minoribus, aliisque, qui non potuerunt opponere hanc exceptionem, conceditur restitutio in integrum. *ibid.* Exceptio doli conceditur Reo, si probare velit sibi pecuniam non fuisse numeratam. *ibid.* Exceptio non numeratæ pecunie, vel rei non traditæ competit etiam in Iudicio executivo. *ibid.* Et conceditur etiam Mercatoribus. *ibid.* Limita. *ibid.* Si opponatur re adhuc integra spectat ad creditorem probatio numerationis pecunie. 72. 122. E converso spectat ad debitorem probatio contraria. *ibid.* Quod locum habet etiam in mercibus vitiosis, quæ pro bonis traditæ fuerunt. *ibid.*

Executio Rei iudicata sit primo in mobilibus, deinde in immobilibus, ac tandem in nominibus debitorum. l. 22. 36. Alter facta an sit nulla? *ibid.* Distingue. *ibid.* Talis ordo procedit in actione personali, non reali. *ibid.* In Iudicio executivo potest Creditor eligere tum bona, tum exigendi modum, qui ei placeat. *ibid.* Et etiam post inceptam unam executionem ad aliam convolare. 22. 37. Cautela Angeli quæ sit, & quomodo opponenda. *ibid.* De executione per Tactum facta. 22. 38. Ab executione an appellare

liceat. *Vid.* *Appellatio*. Executio personalis quomodo, & quando facienda sit. 98. 168. Si fuerit iniusta condemnatur Creditor ad omnia damna, & iniurias. *ibid.* Per quas exceptiones executio retardatur. 98. 169.

EXHIBITIO Documentorum an, & quando fieri debet a Reo. I. 10. 19. Non conceditur si Actor aliunde probare potest suam intentionem *ibid.* Libros suos quandonam exhibere debeat Mercator. *ibid.* Quid si detegi possit eius turpitudine. *ibid.* Non exhibens condemnatur in summa ab Actore petita *ibid.* Cessionarius Mercatoris an teneatur ad libros exhibendos. *ibid.* Quando intret iuramentum in litem ob non factam exhibitionem 10. 20.

EXPENSÆ Litis refundendæ sunt ab Actore qui temere litigavit. I. 14. 25. Etiam si in intermedio Iudicio victor exierit *ibid.* Amplia in Actore aliena negotia tractante. *ibid.* Stante iusta litigandi causa non intrat condemnatio in expensis. 14. 26. Et ita intelligi debet *Reformatio* anni 1678. & *Epistola Circularis* anni 1722. *ibid.* Sententia favorabilis an, & quando excusat ab expensis. *ibid.* Differentia inter refusionem expensarum Victori faciendam, & expensarum, quæ Patrono debentur. 14. 27. Socius criminis an repetat ab aliis expensas factas in Pro essu. II. 175. 48. Et an Cohæres a Cohærede expensas factas in defensione totius hæreditat. *s. ibid.*

EXTRADOTALIA non gaudent privilegio anterioritatis. I. 52. 87. Sed Uxor habet tunc

tam

tam hypothecam super bonis Mariti si administraverit. *ibid* *Vid.* MARITUS.

F

FALCIDIA detrahitur ex hereditate legatis gravata. *II.* 199. 91. Hæres, cui legitima reliqua an consequatur etiam Falcidium. *ib.* In constituenda Falcidiæ ratione spectantur vires hereditatis de tempore mortis Testatoris. *ibid.* Et prius deducendum est æs alienum ipsius Testatoris. 199. 92. Detrahitur Falcidia etiam ex donationibus causa mortis, & ex donationibus inter vivos, quæ morte confirmantur. *ibid.* Quando cessat Falcidia? *ibid.* Quando ei censeatur renunciatum? *ibid.* Venit sub nomine *Trebellianicæ*. 199. 93. Ideo Hæres gravatus cui prohibita fuit *Trebellianica* censetur exclusus a Falcidia. *ibid.* Quomodo facienda est annorum computatio ut detrahatur Falcidia ex Legato alimentorum? 200. 93.

FENESTRA licet in muro laterali sit, dicitur quandoque in *prospectiva*, & ædificando claudi nequit. *II.* 218. 128. Non debet respicere in Cœnobium, vel Viridarium Monialium. 218. 129. Debet esse *ferrata* in medio muri si aperiatur infra decem brachia supra curtem, tectum, vel hortum Vicini. *ibid.*

FIDEICOMMISSUM quando, & quonam ordine alienari possit pro dote. *I.* 47. 76. Distringitur hi potest etiam pro legitima; & donatione propter nuptias. 47. 75. Fideicommissum in residuo hereditatis quodnam ius tribuere vocatis? *II.* 182. 58. Est universa-

le. 182. 59. Secus in residuo bonorum, *ibid.* Quibus in casibus Pater bona Fideicommissi dissipans teneatur illud Filio restituere? 183. 60. Et an Filius teneatur Creditoribus satisfacere? *ibid.* Honoratus gravari nequit ultra relictæ vires 184. 61. In relictæ rationem quænam impetare debeat. *ibid.* An ex fructibus teneatur supplere quod Fideicommissio deest. *ibid.* Quid disponunt Leges nostræ super Fideicommissis? II. 184. 62. Facienda est publica Fideicommissi descriptio. 184. 63. Quinam liberantur a pœna caducitatis ob omissam huiusmodi descriptionem? *ibid.* Distinguendum est Fideicommissum ante, & post Legem anni 1747. conditum. 184. 64. Bona mobilia non veniunt sub Fideicommissio. *ibid.* Bona extra Etruriam posita an remaneant libera ob transitum in quatuor gradus? 184. 65. Per eundem actum vocari possunt Filii ex eodem matrimonio nascituri. *ibid.* Nati ex matrimonio post Legem contractio an succedere possint? 184. 66. Fideijussio de Judicio sisti, & judicatum solvendo quædam, & a quibus præstari debeat, vel non? I. 4. 11. Præstita in Causa principali non durat in Causa Appellationis, multoque minus in Causa Revisionis. *ibid.* Fideljussori de judicatum solvendo non competit exceptio nullitatis adversus Sententiam latam contra Principalem. *ibid.* Civis Florentinus alicujus Exteri Cessionarius satisfacere tenetur. *ibid.* Non item Exterus effectus Civis Florentinus. *ibid.* Ob quam-

quancumque obligationis variationem Fidejussio resolvitur. 86. 146. Pro minore, vel muliere an subsistat? 90. 152. Facta a Muliere pro dote est valida. 92. 156.

FIDEJUSSOR non habet excussionis beneficium I. 86. 144. Præsertim inter Mercatores, & Liburni. 86. 147. Limita in Fidejussore Indemnitate. *ibid.* Et æquitate suadente. *ibid.* Quoad Fidejussorem quid disponunt Statuta nostra? *ibid.* Quando agere possit ad liberationem obtinendam? *ibid.* Acquirat absque cessione Creditoris actiones. *ibid.* & 89. 151. Pro mala Officialis administratione non tenetur reintegrare Fideicommissum alienatum pro indemnitate publici Aëarii. 86. 145. Et exercere potest contra Fideicommissum privilegia Fisci. *ibid.* In duriorum causam obligari nequit. *ibid.* An in maiorem quantitatem? *ibid.* An arctius? *ibid.* An sub pœna? *ibid.* Quibus in casibus cessat eius obligatio. 86. 146. Promittens *dello star del credere* obligatur uti principalis. *ibid.* Habet obligata bona principalis pro sua relevatione. 86. 147. Habet executionem paratam. *ibid.* Non potest post solutionem petere ut sibi cedantur actiones. 89. 150. Fidejussor distinguitur a Correo debendi. 90. 151. In solidum obligatus habetur pro Fidejussore, non pro correo. *ibid.* Ex duobus in solidum obligatis quandonam unus evadat Debitor principalis? *ibid.* Si diu stetit in obligatione, vel Debitor bona dissipet potest agere ut liberetur. 91. 153. Quandonam dicatur diu

stetisse in obligatione? *ibid.* Quid in obligatione conditionali? 91. 154. Quid in Censu? *ibid.* Petere potest non modo liberationem, sed etiam omnia damna, maxime si Mercator sit, *ibid.*

FILIUS qui vel Patris, vel propria voluntate *as* alienum contraxit, conveniri debet in quantum facere potest, si ab hereditate paterna se abstinuerit II. 165. 34. Quomodo hoc intelligendum? *ibid.* Filius Viduæ prægnantis quartam partem hereditaris petit 173. 45. Filii in conditione positi non censentur vocati. 185. 67. Condicio si sine Filiis quid operetur si adiecta sit pluribus collective vocatis? *ibid.* Comprehendit totam descendentiam. *ibid.* Non militat ad favorem Fratris, vel alterius Transversalis. *ibid.* Differt a conditione „*Deficientibus, Descendentibus* „ 186. 68. An in Fideicommisso transversali regulari debeat uti in Ascendentali. 186. 69. An habeat locum in Fideicommisso ante Legem anni 1747. condito, & purificato? *ibid.* Stante hac conditione an Neptis censeatur vocata ad partem hereditatis si unus ex Filiis institutis liberos relinquat, alter verò non? 187. 70. Huiusmodi conditio putatur quoad omnes, si unus ex vocatis cum liberis decedat. *ibid.*

FILIUSFAMILIAS an, & quando obligetur non obstante S. C. *Macedoniano*. I. 75. 127. In quibus casibus non habet locum dispositio huius S. C. *ibid.* Sub ejus sanctione comprehenditur non solum mutuum, sed etiam Cam-

Cambium. 75. 128. Quoad Peculium *Castrense*, & quasi *Castrense* Filiusfam. habetur pro Patrefamilias. 75. 127. Item in causis publicis. 76. 129. Quænam munera, & dignitates liberant a patria potestate? *ibid.* An, & quando id efficere valet matrimonium? *ibid.* Emancipatio nunquam presumitur. *ibid.* Ad eam inducendam non sufficit separata habitatio Filii, ejusque administratio. *ibid.* Quænam sit differentia inter obligationem Filiusfam. pro Patre, & pro Tertio contractam? 94. 160. Quæ requirantur pro eorum validitate? *ibid.* Quid si Filiusfam. mercator sit? *ibid.* Vel tacite emancipatus? *ibid.* Emancipatio alia est tacita, alia expressa. 94. 161. Expressa publicanda est coram *Mag. Supremo*. *ibid.* Quid juris si deficiat hujusmodi publicatio? *ibid.*

Fiscus quando vendit, Emptor securus est; sed Domino, vel Creditori actio competit contra Fiscum *I.* 119. 204. Vid. *Emptor*. Fiscus habet hypothecam non solum super Prædio obligato, sed etiam super cæteris bonis Debitoris. 145. 271. Bona hæreditaria vacantia deferuntur Fisco. *II.* 168. 37. Ejus successio non porrigitur ultra decimum gradum. *ibid.* Er ex Statuto nostro ultra octavum. 168. 38. In bonis Damnantorum quandonam succedat? 226. 147. Uxori relinquitur vel dos, vel tertia pars bonorum Viri. *ibid.* Excepto Crimine Majestatis, & Rebellionis salva manet Legitima, & Dos. *ibid.* Neq; confiscatio proten-

ditur ad bona futura, vel ante delictum alienata *ibid.* Fiscus capit bona delinquentis cum onere dotandi Filias. 226. 148. Leges nostræ tollunt bonorum confiscationem. 226. 147.

FLUMEN non potest impediri cum muro, vel serra. *II* 220. 134. Nec eius cursum opere manufacto averti. 221. 134. Ripam verò munire permissum est sine magno vicinorum incommodo. *ibid.* Ripæ usus deterior reddi non potest sine Principis licentia. *ibid.* In munienda, vel reparanda ripa maius onus subire debent qui maiorem sentiunt utilitatem. 221. 135. Ad huiusmodi expensas an Proprietarius, vel Usufructuarius teneatur? *ibid.* Ad damna ruptionis Aggerum quinam Possessores, & quam ratione obstringantur? *ibid.* Rectores Ecclesiarum contribuere debent pro quaræ parte reddituum. 221. 136. Livellarii Bonorum Communitatis ad huiusmodi expensas teneantur. *ibid.* Tota Communitas an, & quando contribuere debeat pro novo ponte? 221. 137. Pons quandonam respiciat publicam utilitatem? *ibid.*

FORMINA excluditur per Statutum Florentinum a successione bonorum tam paternorum, quam maternorum, & etiam a Legitima. *I.* 59. 96. Quomodo excludatur ab hereditate intestata? *II.* 162. 27.

FRATER, vel Socius non potest alterius partem obligare. *I.* 142. 263 Et si obligaverit, vel vendiderit quid facere liceat Fratri, vel Socio? *ibid.* & *seq.* Quandoque Lex ipsa

ipsa operatur prælectionem rei venditæ,
vel obligatæ in propriam portionem. 142.

264. Non juxta prærium perceptum, sed
juxta illud a Peritis constitutum in divi-
sione. *ibid.* Quandonam totus fundus alie-
nari possit? *ibid.* Cessat partialis alienatio si
Emptor totam rem acquirere intellexerit.

142. 265. Quandonam Frater non possit suam
partem uti litigiosam alienare? *ibid.*

FRUCTUS quandonam adjudicentur Possessori?

I. 35. 55. A qua die facienda est fructuum
restitutio? *ibid.* Regula quod fructus de-
beantur a die motæ litis tres recipit limi-
tationes. *ibid.* Restituendi sunt a die Judi-
cii Revisionis; & quare? 35. 56. Fructus
Fideicommissi particulatis, & Legati veniunt
etiam ante litis contestationem. *ibid.* Fru-
ctus percepti ante motam litem compen-
santur cum melioramentis. *ibid.* Fructus re-
compensativi ex æquitate *Leg. Curabit an,*

& quando debeantur? 115. 196. Et quan-
do fructus *Restaurativi*. 115. 197. Licitum
est ab initio statuere fructuum quantita-
tem, ut evitetur liquidatio. 115. 196. Quan-
do solvi debeant in quantitate conventa,

licet in minori percepti fuerint? 115. 197.
In petitione hereditatis fructus veniunt usque
ab initio nisi adsit bona fides Possessoris.

II. 173. 45. De fructibus Dotis. Vid. Dos.

De fructibus Cambii. Vid. CAMBIUM, &
USURÆ.

FUNERIS sumptus restituendi sunt Possessori
hereditate spoliato. II. 174. 46. Horum
nomine quid veniat? *ibid.* Sumptus funeris

an præferantur hypothecæ anteriori, & expressæ aliorum Creditorum? *ibid.* Vid. **HYPOTHECA**. Huiusmodi sumptus moderate sunt Leges Erruræ. 174. 47.

G

GABELLA solvitur pro Donationibus tam gratuitis, quam *correspondivis*, & quomodo? *I.* 64. 108. Detrahitur Gabella ad constituendos 500. solidos. 64. 109. Contractus Gabellabiles celebrati per scripturam privatam denunciandi sunt intra mensem. 71. 120. Initi per scripturam publicam denunciandi sunt intra 45. dies. *ibid.* Pro scriptura privata Gabella solvenda est ante Sententiam. 73. 125. Alias Judicium nullum est, eiusque nullitas opponi potest etiam ab eo, qui ad Gabellam obstringebatur. *ibid.* In Contractibus *correspondivis* quomodo solvitur Gabella? 111. 191. Pro venditione, quæ nulla evasit non debetur Gabella. *ibid.* Venditio conditionalis evadit pura post quinquennium. *ibid.* Ministri, & Advocati Florentiæ degentes an teneantur solvere Gabellam Florentinam pro Emptionibus factis in loco originis a Gabella exempto? *ibid.* Pro venditione cum reservatione ususfructus Gabella statim solvitur. *ibid.* Ususfructus est pars pretii, & pro eo solvitur Gabella. 111. 192. An debeat de Contractu cum pacto redimendi. 126. 220. Non debetur pro Locatione trienniali, vel quinquenniali, etiamsi dictum fuerit eam esse perpetuo duraturam. 134. 239. Debetur tamen de Affictu perpetuo, vel

Emphyteusi. *ibid.* In qua quantitate solvatur a Successore in Emphyteusi? 138. 256. Non cadit super fundo domini directi. *ibid.* Nec super fundo Decimæ. *ibid.* Rumpens Testamentum ex causa præteritionis an, & quomodoolvere debeat Gabellam? II. 141. 14. Ex Fideicommisso quomodo deducatur Gabella. 190. 78. De Gabella Legatorum. 194. 84. Tertia pars Gabellæ solvitur pro Legato relicto cum onere habitandi cum Filiis. *ibid.* Sive agatur de alimentis legatis, sive de usufructu. *ibid.* Censui irritatur deficiente denunciatione intra mensem in Officio Gabellarum. 228. 155.

H

HÆREDITAS quibus deferri debeat ab intestato secundum *Statuti Florent.* dispositionem? II. 162. 27. Quoad Exteros quid disponant Leges nostræ? 162. 28. Hæreditas jacens quæ sit, & quænam bona vacantia. 168. 37. Ad incurrendam hæreditatis privationem quid requiratur. *ibid.* Hæreditas non adita an, & quando transmittatur ad Hæredes? 169. 38. Quotuplex sit transmissionis jus. *ibid.* Transmissio fit ab eo, qui per 15. dies rem aliquam defuncti possedit. *ibid.* Hæreditatis maternæ transmissio an fiat ad extraneos existentibus Filiis alterius matrimonii. *ibid.* Hæreditas a defuncto non adita, adiri potest ab ejus Herede. 170. 40. Quando hoc procedat? *ibid.* Quando concedenda Restitutio in integrum ad adeundam hæreditatem? *ibid.* Hæreditatis adi.

- adicia probatur ex solutione debitei, ex dispositione rei hereditarie, & ex eius possessione. 171. 41. *seq.* Declara. *ibid.* Petitio hereditatis 30. annis præscribitur. 173.
44. Quid sit petitio hereditatis, & quando locum habeat? 173. 45. Quomodo distinguatur a rei vindicatione. *ibid.* Hereditas intra quod tempus adeunda est? 176. 48. Repudiatio hereditatis ut valeat quid faciendum? 176. 49. Quomodo facienda additio hereditatis existentis in diversis Locis. 177. 52. Debitor an possit in præjudicium Creditorum hereditatem repudiare? 178. 53. Repudiatio sub falso supposito habetur pro non facta. *ibid.* Quando dici possit simulata? 178. 54. Pater non potest hereditatem Filio delatam repudiare; nec Filius in præjudicium Patris. *ibid.* Filio infanti non nocet repudiatio hereditatis a Patre facta. *ibid.* Hereditas Fideicommissaria transit in infantem absque Patris aditione. *ibid.* Filius intra annum admittitur ad repudiandam hereditatem maternam. 178. 55. Tutor pro Pupillo, vel accipere, vel deserere debet hereditatem. 180. 55. In adeunda hereditate opulenta non requiruntur solemnitates. *ibid.* Pupilli præsentia non est necessaria in aditione, vel repudiatione hereditatis. 180. 56. Expilata hereditatis crimen, an furtum sit. 183. 59. An hoc crimine accusetur Mulier, & Filius? *ibid.* Hæres debitoris habens beneficium inventarii an, & quando cogere possit Creditorem ad bona in solutum accipienda? I. 96. 164.
- Quid

Quid dicendum de Hæredis institutione collata in alterius voluntatem? *II.* 146. 3. Vel facta pro persona ab Hærede nominanda? *ibid.* Irrita est institutio Hæredis extranei si malo animo exclusi sint Filii etiam in legitima instituti. 162. 26. Hæres an, & quando teneatur præstare factum Defuncti? 164. 32. Hæres scriptus, & legitimus conveniri debent pro hæreditariis portionibus, *II.* 166. 35. Dummodo bona non sint hypothecata. *ibid.* In reivindicatione competit actio in solidum contra Possidentem. *ibid.* Hæredem scriptum, non legitimum Legatarius convenire debet. 167. 36. Quinam ad hæreditatem admittantur si institutus hæreditatem adire nolit? 168. 37. Hæres, qui disposuit de re communi censetur de sua tantum parte disposuisse. 171. 42. Hæres scriptus an, & quando mittendus sit in possessionem rei hæreditariæ? 172. 43. Hæres fideicommissarius an probare debeat dominium penes Fideicommittentem? 172. 44. Possessor ab hæreditate dejecto quid repetat ab Hærede? 174. 46. Non conficiens inventarium tenetur Funeris sumptus compensare cum fructibus, *ibid.* Hæres quomodo repetat a Cohærede sumptus ab eo erogatos ob defensionem totius hæreditatis? 175. 47. Si Cohæres frui velit victoria, facienda est pro rata expensarum contributio. 175. 48. Jns Hæredis excluditur præscriptione 30. annorum. 176. 48. Declara, *ibid.* Hæres efficitur, qui per quindecim dies rem hæreditariam possidet. 176. 49. Hæres gravatus dicitur,

citur, qui rogatus est restituere vel hereditatem, vel eius residuum. 182. 58. Quid assumere potest? *ibid.* Ex quarta, quam servare debet, non potest Trebellianicam detrahere. *ibid.*

HYPOTHECA dotalis expressa an præferantur hypothecæ anteriori pro pecunia data ad rem comparandam, vel pro melioramentis in ea factis. *l.* 52. 85. Limita si melioramenta facta sint a Tertio cum bona fide. 52. 87. Quandoque hypothecæ dotali licet expressæ prævalet hypotheca tacita anterior ab aliqua Lege inducitur. *ibid.* Inter Locatorem pro pensione, & Mulierem pro dote servatur temporis prerogativa. *ibid.* Non constituto de temporis potioritate præfertur Locator. 52. 86. Quod si agat contra fructus rei locatæ omnino præferendus est. *ibid.* Præferendus est etiam Famulus, qui Viro, Uxorique inservit. *ibid.* Lex anni 1789. concedit doti eandem hypothecam, quam habent expensæ funerariæ, & ultimæ infirmitatis. *ibid.* Declara. *ibid.* In dote Filix debita post mortem Patris hypotheca incipit a die mortis. *ibid.* Dos habet tacitam hypothecam etiam in bonis Fideicommissi materni 52. 87. Et sive sit adventitia, sive profecticia. *ibid.* Quoad doris augmentum a Marito constitutum Mulier non habet potiore hypothecam. *ibid.* Creditor an, & quando uti possit hypotheca generali non facta prius discussione hypothecæ specialis? 77. 130. Vid. CREDITOR. Præambula hypotheca utilior est rei vindicæ.

atione 79. 135. Hypotheca evanescit super mercibus minutatim venditis, secus super integra Taberna. 84. 142. Super pecunia quando evanescat? *ibid.*

I

INSTRUMENTUM non archivatum non probat.

I. 73. 124. Extra Etruriam celebratum transmitti debet, ut valeat, ad publicum Archivium. *ibid.* Archivari debent Instrumenta, quorum peritur executio, non cætera. 73. 125. Probari possunt sine archivatione enunciativæ in Instrumento contentæ *ibid.*

INTRATURA quid sit, & quibus concessa? *I.* 132. 230. & 233. Alia est magna, alia parva, & quomodo utraque acquiratur. *ibid.* Artifices an habeant jus permanendi? *ibid.* Intraturæ consideratur tamquam *Avviamentum*, & tamquam jus *permanendi*. *ibid.* Hoc jus Artifex amittit si pensionem non solvat. 132. 231. Quid disponat Statutum Art'is Fabricantium, *Linariorum*, & *Corkariorum*. *ibid.* *Barbisonsores*, & *Furnarii* gaudent beneficio Intraturæ. 132. 234. Dominus potest pensionem Conductori augere, & quomodo? 132. 131. Intratura quomodo æstimanda? *ibid.* Vendi potest pro interesse Creditorum. *ibid.* An Conductori spectet ius offerendi? *ibid.* Intratura parva non potest alienari sine Domini consensu. *ibid.* Limita. *ibid.* Intraturæ an, & quando renunciari possit? *ibid.* Cessionarius Intraturarii quodnam jus acquirat? 132. 232. In cessione Intraturæ cadere potest læsio 132. 235. Dimittens Tabernam absque solutione pensionis intelligi. *Part. II.* o gi.

gitur renunciassse Intraturæ. *ibid.* An amittatur ob pacta non servata? *ibid.* An cesset diruta Taberna? *ibid.* Jus Intraturæ est potius reale, quam personale. *ibid.* Acquiritur per exercitium Artis. 132. 233. Eo cessante cessat. *ibid.* Non datur Intraturarius Intraturarii. *ibid.* Intratura non competit in Cava saxorum. 132. 236. Conductor, qui Intraturam acquisivit an possit Tabernam alteri sublocare? 133. 236.

INVENTARIUM sublatum fuit quoad Hæredes, servatum quoad Legatarios. II. 177. 50. Huiusmodi dispositio ad quas Personas, & bonâ extendatur? *ibid.* Quandonam a Principe conceditur beneficium Inventarii? *ibid.* Fideicommissarius non tenetur inventarium conficere. *ibid.* Ad faciendum inventarium quandonam competat restitutio in integrum Hæredi directo? 177. 51. Solemnitates in eo conficiendo. *ibid.* Vid. Tutor. Inventarium turelare suppletur per Inventarium solenne, non autem è contra. 201. 97.

JUDEX non potest uti suspectus allegari non obstante eius Decreto super incidentibus, vel emergentibus I. 3. 10. Ei commissa intelliguntur incidentia, & emergentia. *ibid.* Hodie non facile datur recursus ad Judicem superiorem. *ibid.* Judex non debet admittere probationes superfluas, vel irrelevantes. 6. 14. Uri potest probationibus extra iudicialibus, maxime si fomentum a Processu accipiant. *ibid.* Judici remittitur materia probationum. *ibid.* Secundum acta, & probata debet iudicare. *ibid.* Judex potius
æqui

equitatem, quam stricti juris rationem sequi debet. 15. 27. Sequi etiam debet interpretationem certam. & proprii Fori opinionem *ibid.* Quamvis opinio aliorum Tribunalium esset magis communis. *ibid.* An possit impropriare literam Statuti? *ibid.* Quomodo se præbere debet? 28. Judex non cognoscit nisi super iis, quæ in Judicio versantur. 35. 55. Quandonam cognoscat, nec ne super fructibus? *ibid.* Debet lites coercere, & imminuere. 97. 166.

JUDICIUM ubi corpm est ibi debet absolvi *L.* 3. 9. Quando cessat hæc regula? *ibid.* Super Judicio possessorio prius est iudicandum 5. 12. Amplia. 13. Limita si Possessorium a Petitorio absorbeat *ibid.* Quandonam hoc procedit? *ibid.* Judicium perimitur si non fuerit absolutum intra terminos a Lege statutos. 13. 24. Declaratio peremptionis facienda est ab Judice, sub quo lis agitur. *ibid.* Et habet vim Sententiæ definitivæ. *ibid.* Adversus instantiæ lapsus obtineri potest restitutio in integrum relictis expensis. *ibid.* Amplia non obstante peremptionis declaratione. 13. 25. Judex habet facultatem prorogandi terminos. *ibid.* In Judiciis summaris quomodo sit procedendum? 16. 28. *et seqq.* In Supremis Etruriæ Tribunalibus Judicia sunt summaria. *ibid.* In eis quænam probationes omitti possunt? *ibid.*

JURAMENTUM in Litē quid requirit *L.* 10. 20 De hoc Juramento ob non factam librorum exhibitionem. *ibid.* Minorum obli-

gationes Juramento firmatæ an valeant. *I.* 206. 104. & 106.

JUSPATRONATUS eiusque actiones? *I.* 34. 53. Institutus ad præsentationem alicuius removeri non debet. *ibid.* Quandonam attendatur, nec ne ultimus status, & ultima præsentatio? *ibid.* Deficiente proprietate clara, manutentio cui danda sit? 34. 54. Quandonam cessat regula, quod Patronus possessionem præservat Compatrono. *ibid.* Gratificatio Episcopi dividitur in *propriam*, & *impropiam*. *ibid.* Quisnam gratificationem mereatur? *ibid.*

L

LÆSIO quoad Papillos, Minores, & Ecclesias consistit etiam in omissione lucri. *I.* 118. 205. In læsione, quæ non sit enormissima. Electio est Emptoris an rescindere velit emptionem, vel iustum pretium supplere. 124. 213. Læsiō si procedat a facto Tertii sufficit verificari in sexta parte. *ibid.* Limita. *ibid.* In solito fornerari requiritur læsiō ultra quartam partem, in non solito ultra tertiam 124. 214. Læsiō an, & quando cadat in contractibus, qui æque ad lucrum, & damnum referti possunt. *ibid.* Et in contractibus habentibus tractum temporis. *ibid.* Desumnequit ex amissione lucri incerti, & eventualis. *ibid.* In qua læsionis specie fructus restitui debeant? *ibid.* Læsiō complectitur omnes bonæ fidei contractus, & præsertim divisionis 124. 215. An, & quando locum habeat in contractu locationis? *ibid.*

LEGATUM an prestari debeat ab Hærede legitimo, qui successit stante nullitate institutionis. *II.* 167. 36. Vel stante morte Hæredis scripti ante Testatorem? *ibid.* Legatum incertæ Personæ relictum quando valeat? 194. 82. Ex Statuto nostro Legatarius, capere potest propria auctoritate bonorum possessionem. 194. 83. Declara. *ibid.* Bona legata habentur tamquam avulsa ab hæreditate, & in Legatarii dominium translata. *ibid.* Pro legatis conceditur executio. *ibid.* 196. 86. Et sufficit exhibere particulam Testamenti, in quo continentur. 194. 83. Fructus legati, vel fideicommissi particularis debentur etiam Legatario negligenti. *ibid.* Legatarii æqualiter concurrunt super hæreditate, quæ sufficiens non sit pro solvendis legatis in quantitate consistentibus. 194. 84. Fructus a quonam die debeantur Legatario? 195. 84. In legato fructuum, vel rei fructiferæ debentur statim a die mortis Testatoris 195. 85. Quasnam actiones habeat Legatarius pro consequendo legato? 196. 86. Hypotheca legalis an sit dividua, vel individua, & quomodo concedenda etiam adversus Tertium? 195. 87. Legatarius, an Hæres teneatur redimere rem legatam. 197. 88. Tenetur redimere hæres si ita indicent coniecturæ voluntatis Testatoris; & quænam sint huiusmodi coniecturæ? 197. 89. Quando subsistant legata in bonis Hæredis, vel Fideicommissi, ad quod Hæres ex proprio jure vocatur? *ibid.* Cessante

conditione, vel non adimpleto per Legatarium onere an, & quando cesset legatum? 198. 90. *Cantio Mutiana* a Legatario præstanda. *ibid.* Ei locus non est in legato usufructus sub conditione *resolutiva* relicto. *ibid.* Eam præstare debet *Vilna* si legatum relictum fuerit sub conditione *viduitatis*. 198. 91. Legatum ad pium usum relictum potest a Principe ad alium transferri *II.* 212. 116. Vid. *TESTAMENTUM*.

LEGITIMA, an sit quota bonorum, vel hæreditatis. *II.* 157. 20. Debetur deducto ære alieno, funeris expensis, & gabella hæreditatis. *ibid.* Permissum est Judici eam assignare in aliqua re particulari. *ibid.* Legitimæ dominium transit statim in Legitimarium. *ibid.* Fœminis a Statuto exclusis non debetur. *ibid.* Dos non succedit loco legitimæ. 158. 21. Ac propterea Fœminæ non sunt adnumerandæ pro augenda Masculorum legitima. *ibid.* Limita in bonis positis extra Territorium Florentinum. *ibid.* Voluntas Masculi Fœminas numerare eligentis prævalere debet contraria aliorum voluntati. *ibid.* Legitima quandonam sit triens, & quando semissis? 159. 22. Quomodo inter liberos dividatur. *ibid.* Quæ sit legitima Ascendentium, vel Transversalium. *ibid.* Quando eis non debeatur. *ibid.* Viventis nulla datur legitima. *ibid.* Limita. *ibid.* Detrahitur ante legata etiam Legitimario relicta. *ibid.* Pro ea metiendam quodnam tempus inspiciendam 159. 23. Hæreditatis augmentum respicit etiam Legiti-

gitimarium. *ibid.* Et quando? *ibid.* Supplementum legitimæ quibus, & quomodo competat. 160. 24. Legitima sine onere est relinquenda. 161. 25. Quomodo possit onere gravari? *ibid.* Gravaminis acceptatio ex quibus arguatur, nec ne? *ibid.* & *seqq.* Quæ sit *Cautela Soccini*, & quando locum habeat? *ibid.*

LEX *Urbem nostram* quid disponit? *Proem.* pag. 1. Primum Locum habent *Leges M. Ducum* deinde Statuta cuiusque loci, postea Statutum Florentiæ, tandem Jus Romanorum. *ibid.* Leges super Manibus Mortuis *Vid.* **MANUS MORTUA.** Super Gambiis. *Vid.* **CAMBIVM :** Super Fideicommissis. *Vid.* **FIDEICOMMISSUM :**

LIBRI. *Vid.* **EXHIBITIO.** Liber *Æstimi*, vel *Decimarum* non prebet nisi præsumptivam dominii probationem. *I.* 32. 50. Principaliter inservit pro taxandis publicis oneribus. *ibid.* An probeat identitatem fundi? *II.* 222. 138. Requisita Catastri quæ sint? 224. 144. Libri Privatorum an, & quando probant favore Scribentis *I.* 70. 117. Et contra Tertium 71. 121. Libri Mercatorum probant ad eorum favorem. *ibid.* Declara 70. 118. Quid de Libris Proxenetarum? *ibid.* Quid de Libris Institorum, & *Factorum.* *ibid.*

LITERARUM Cambialium solutio Giratio facta liberat Debitorem. *I.* 101. 174. Si Præsentator creditor fuerit Scribentis non potest revocari solutionis Mandatum. *ibid.* Attenta præsertim Constitutione Liburni. *ibid.* Limita si Præsentator fuerit tantum adiectus solutioni. 101. 175.

LOCATIO si facta sit duobus, quis preferendus? *I.* 114. 195. Emptor aliisque singularis succesor an, & quando teneatur stare locationi? 127. 221. Succesor universalis Locationi stare tenetur. *ibid.* Et etiam Fideicommissarius si locatio non fuerit facta ad longum tempus. 127. 222. An, & quando locatio ad Heredes transeat? 128. 222. Quid si locatio unita sit cum societate? *ibid.* Contractus Societatis conductionis vestigialium transit ad Heredes. 128. 223. Præsertim accedente pacto, & heredum capacitate. *ibid.* Locatio, & Conductio operarum Famuli præsumitur facta iuxta locationem precedentem. *ibid.* Et cum eodem salario. *ibid.* An debeatur salarium impedito operas præstare. *ibid.* Quænam sint obligata in locatione prædiorum Urbanorum, vel Rusticorum. 129. 224. *Vid* COLONUS. Exceptionem dominii Conductor obii-cere nequit contra Locatorem. 130. 227. Sed ei reservantur sua jura in Judicio petitorio. *ibid.* Judicium enim *Disidia* executivum est. *ibid.* Locator an, & quando expellere possit Inquilinum extra tempus conventum? 131. 228. An hoc procedat in prædiis rusticis? 131. 229. Privilegium Doctoris expellendi Fabrum prope suam Domum artem exercens, an sit in usu. *ibid.* Locator non potest a Conductore compelli ut eum præferat in conductione, vel non expellat. 132. 230. Conductor an possit rem conductam sublocare? 133. 236. Quid disponat Statutum *Florentinum*. *ibid.* In Urbe

be Florentia Domus sublocari potest. *ibid.*
 Etiam si adsit pactum non sublocandi. *ibid.*
 Attenta præsertim clausula *pro se, & suis.*
ibid. quomodo limitanda hæc facultas. 133.
 237. Participatio usus non censetur prohi-
 bita ob prohibitionem non sublocandi. *ibid.*
 Locatio dicitur renovata cum iisdem pa-
 ctis. 134. 238. Sed pro unico tantum anno
 nisi constet de contraria voluntate. *ibid.*
 Quando resolvatur in die advenientis con-
 ditionis. *ibid.* Renovatio pro eodem tem-
 pore cessat ob erroneam credulitatem, vel
 non reminiscenciam pacti. *ibid.* In tacita
 relocatione repetita censentur pacta *intrin-*
seca, non *extrinseca*. *ibid.* Locatio quin-
 quennalis quamvis reiterata non assumit
 naturam æstus perpetui 134. 239. Loca-
 tor *operarum* an, & quando teneatur de
 vicio operis? 135. 239. *Vid. ARTIFEX.*

M

MANDATUM voluntarie susceptum consumari
 debet. I. 143. 265. Quibus in casibus da-
 tur Mandanti actio Mandati directa. *ibid.*
 Quid in ea comprehendatur. 143. 267.
 Differentia inter Mandatum generale, &
 speciale. *ibid.* Inter Mandatum purum, &
 cum electione industriæ. 143. 266. Manda-
 tarius tenetur Mandanti denunciare se non
 posse Mandatum exequi. *ibid.* Mandantis
 taciturnitas an sufficiat ad Mandatum ra-
 tificandum? *ibid.* Mandatum concludenter
 probandum est. *ibid.* Actiones *Edilitiæ* vir-
 tualiter comprehenduntur in actione Man-
 dati. 143. 267. Quænam actiones compe-
 tant

tant contra euentem res vitiosas? *ibid.*
MANUS MORTUA fruitur Jure Minorum. *II.*
 210. 109. Quamnam solemnitates requiruntur in alienatione bonorum Locis Pius spectantium. 210. 110. In nostra Etruria sublatum est Beneplacitum Apostolicum. *ibid.*
 Magistratus Supremus, aliaque Tribunalia cognoscunt de alienationibus bonorum Ecclesiasticorum. *ibid.* Et adhibendæ sunt solemnitates a Jure Civili, vel Municipali præscriptæ. *ibid.* Probanda est etiam alienationis utilitas. 210. 111. Ea deficientem non valet alienatio bonorum Sacra D. Stephani Religionis. *ibid.* Etiam si accesserit Principis Rescriptum. *ibid.* In alienandis Benificiis bonis quid facere debet Rector etiam si fuerit Patronus? *ibid.* Prohibetur *Manibus Mortuis* acquisitio rerum immobilium, ubicumque existentium. *ibid.* sub appellatione *Manus Mortue* venit Religiosus, qui pariter acquirere nequit. *ibid.* Limita. *ibid.* Religiosus non potest condere Testamentum. 211. 102. Et juxta Leges nostras nihil relinquere potest Monasterio. *ibid.* Nec ante professionem renunciare successiones sibi in posteram deferendas. *ibid.* Manibus Mortuis relinqui nequit ultra summam 100. aureorum. *ibid.* Nisi Gratiam Amortizationis impetraverint. 211. 113. Leges prædictæ Personam respicere videntur. *ibid.* Compræhendant nimis effusa missarum legata. *ibid.* An liceat Manibus Mortuis capere bonorum possessionem finito usufructo alteri relicto? *ibid.* Quasnam res

res acquirere possunt non obstante nostrarum Legum prohibitione. 211. 114. Quoniam Loca ab eis exempta sunt? *ibid.* Bona Locorum Piorum a Principe suppressorum sunt Summi Imperantis 212. 116. Et si in alium Locum Pium transferantur, ab ipso Principe provenisse censentur. *ibid.* Non obstante pacto reversivo. *ibid.* Quae a Principe de bonis suppressi Loci Pii donata sunt, perpetuo sunt Donatarii *ibid.* Pactum retrovenditionis subiectum est Legibus Amortizationis. *ibid.*

MARITUS esse potest procurator Uxoris etiam sine mandato. *I.* 144. 267. Dummodo caveat de rato & de solvendo iudicatum, *ib.* Nisi experiatur nomine Dotis, & paraphernalium. 144. 268. Juxta Statutum nostrum competit Marito administratio bonorum extradotalium. constante matrimonio quæsitorum. *ibid.* Vel saltem ususfructus participatio. *ibid.* An Uxore etiam invita? *ibid.* Quandoque Maritus habere possit participatio ususfructus? *ibid.* Maritus dicitur vere constitutus procurator quando eidem tradita sunt bonorum extradotalium administratio. 144. 269. Competit Mulieri hypotheca contra Maritum administratorem. *ibid.* Sed pro bonis, non pro fructibus. *ibid.* A quo tempore incipiat huiusmodi hypotheca? 144. 270.

MATER non tenetur Filiam dotare. *I.* 46. 74. Limita si Pater non possit. *ibid.* Hæc Patris insufficientia probari debet de tempore dotationis. *ibid.* Et probatio debet esse per-

- perfecta. 46. 75. Non tenetur ad dotem, quæ superet portionem Filiis spectantem. *ibid.* Existente Patre inope tenetur ante Fratrem Filiam dotare. *ibid.* Ac propterea quod solvit non imputatur in legitimam Filii. *ibid.* Mater an, & quando excludatur ab hæreditate Filii? 60. 99. Et a quibus Agnatis? *ibid.* Mater si de inofficioso Testamento egerit, & obtinuerit, vincit ad favorem succedentium ab intestato. *ibid.* Quandonam testitura dici possit ad iura legitimæ successionis? *ibid.* In dubio judicandum est pro Matre ne excludatur ab hæreditate Filii. 60. 100. Mater antequam convolet ad secundas nuptias tenetur Tutorem pro Filiis petere. 62. 103. Aliis privatur eorum hæreditate, & legatis ab ipsorum Patre relictis. *ibid.* Etiam si minor sit 25. annis. *ibid.* Quando excusatur? *ibid.* Quæ Mater pro Filiis impendit an donasse dicendum sit? 66. 111. Mater quomodo disponere possit de sua Dote? II. 163. 31. Præfertur in tutela tutoribus legitimis. 202. 98. Idem dicendum de Avia. *ibid.* Sed ad quid teneantur? *ibid.* Mater Tutelam acceptare debet ut subsceat rationum redditioni. *ibid.* In eis reddendis cum nimia severitate non est procedendum. 202. 99. Medicus debet restituere Egroto quidquid metus causa tempore infirmitatis obrinnit. II. 230. 159. Limita si Contractus cum bona fide, & absque gravi læsione gestus fuerit. *ibid.* Medicus potest ab Egroto Hæres institui. *ibid.* Pacisci potest de sua mercede,

si iusta fuerit. *ibid.* Eam exigere nequit si male curaverit. *ibid.* Imperitus tenetur de maleficio. 230. 160. Imperitia difficile demonstratur, præsertim in Medicis nostris. *ibid.* Mortalitatis eventus non debet Medicis imputari. *ibid.* Eatum iudicium est fallax. *ibid.*

MELIORAMENTA quibus in casibus deducatur bonæ fidei Possessor *I.* 38. 60. Probandus est status antiquus, & modernus. *ibid.* Facta in Domo locationi destinata reficienda sunt in eo quod minus est inter melioratum, & impensam. *ibid.* Quomodo æstimanda sint, an scilicet unita domui, vel separata? 38. 61. Quenam expensæ sint necessariæ, & utiles, quænam voluptuariæ. *ibid.* Melioramentis in genere probatis datur Melioranti retentio rei Melioratæ. *ibid.* Eique assignatur congruus terminus ad ea liquidanda in specie. *ibid.* Bonæ fidei possessor an, & quando teneatur compensare cum Melioramentis fructus ex prædio perceptos? 39. 62. Creditum Melioramentorum non compensatur cum fructibus perceptis ex ipsis Melioramentis. *ibid.* Vocatus ad Fideicommissum non compensat fructus cum Melioramentis. *ibid.* In æstimatione Melioramentorum multum tribuitur Iudicis arbitrio. 117. 202.

MERCATOR quandonam possit vindicare a tertio possessore merces ablatas, vel non solutas. *I.* 41. 65. Potest contrahere, & pignora merces etiam alienas per duos dies ante decotionem. *ibid.* Contribuere debet su-

super mercibus salvis pro salvanda Navi.
42. 66. In hac contributione quomodo esti-
mandæ sunt merces? *ibid.* *Vid.* CAMBIUM.
MINORIS ætas ex Statuto nostro coarctatur ad
annum *decimum octavum*. II. 201. 94. Li-
mita in minoribus subiectis Magistratui Pu-
pillorum, in quibus prorogata fuit ad an-
num *vigesimum secundum*. *ibid.* Absque
consensu huius Magistratus Minores face-
re prohibentur ea, quæ facere nequeunt
ex Jure Civili intra annum XXV. *ibid.* For-
minz quantumvis majores censentur exi-
stere sub perpetua cura. 201. 95. Minor
valide restatur si ætatem expleverit *qua-
tuordecim* annorum. *ibid.* Quories Statuta
coercent minorem ætatem, an donare pos-
sit? 201. 96. Hujusmodi Statuta personam
respiciunt. *ibid.* Minor an, & quando im-
pugnare possit actum juramento confirma-
tum. 206. 104. & 207. 106. Quod metus
causa gestum fuit infringi potest; sed quo-
modo metus probandus sit? 206. 104. Qui-
nam sint Contractus, in quibus Minores
obligari nequeunt absque solemnitatibus?
ibid. Obligationes Minorum 18. annorum
non valent etiam juramento firmatæ. 207.
106. Et si existant sub cura Magistratus
Pupillorum requiritur ætas ann. 22. *ibid.*
Rescindi possunt obligationes etiam a mi-
noribus 25. annis, ex causa doli, metus,
lesionis &c. *ibid.* Minor redimere potest
pignus a Creditore venditum, si dampnum
acceperit. 208. 107. Declara; & distingue.
ibid. An, & quando inducatur ratificatio
actus

actus a Minore gesti per silentium, *Quinquennale* post expieram maiorem aetatem? 209. 108. *Quinquennium* incipit ab aetate Statutaria *ibid.*

MOLENDINUM habens non potest aquam dīvertere in praeiudicium Molendini inferioris. *II.* 220. 133. Neque aedificare in damnum alterius Molendini, pro quo fuit aqua occupata. *ibid.* Prælatio in usu aquæ competit Molendino superiori. *ibid.*

MONACHUS Vid. **MANUS MORTUA.**

MORA quid sit, & quomodo fieri, dicatur. *I.* 36. 57. In Bonæ fidei Iudiciis a tempore moræ debentur usuræ. *ibid.* Unica interpellatio etiam extrajudicialis constituit debitorem in mora. *ibid.* Dummodo Creditor pro solutione instet. *ibid.* Conventus pro summa verum creditum excedente non constituitur in mora. *ibid.* nec ad fructus tenetur. *ibid.* Limita. *ibid.* in not. Quid si debitum sit illiquidum ex malitiâ debitoris? *ibid.* De effectibus Moræ quoad productionem fructuum. *ibid.* Dies interpellat pro homine. 95. 162. Debitori conceditur purgatio moræ, & in quibus casibus? *ibid.* An Emphyteutæ in alienatione bonorum si caducitas conventa sit per pactum? *ibid.*

MULIER valide obligatur pro dotanda aliâ Muliere. *I.* 92. 156. Limita. *ibid.* Quid si se obligaverit contracto jam matrimonio. *ibid.* Eius obligatio pro Marito diversa est ab obligatione pro extraneo. 93. 157. Quinam sunt Contractus, in quibus Mulier absque solemnitatibus obligari nequit? *II.* 206.

MUNDUALDUS requiritur quando Mulier constituit dotem secundo Viro *I. 61. 102.* Quid sit Mundualdus, & in quibus Mulieris obligationibus requiratur? *92. 156. & 93. 157.* Ejus solemnitas nec per æquipollens, nec post contractum suppleri potest. *93. 159.* *Vid. VITALITIUM.*

N

NOVATIO non fit nisi expresse novandi animo. *I. 110. 187.* An censeatur inducta ob solam contractus variationem, præsertim in Mercatoribus? *110. 188.* Dicitur inducta si contractus gesti invicem non possunt conciliari. *ibid.* Contra novationem in dubio est judicandum. *ibid.* Alia est *cumulativa*, alia *extinctiva*. *ibid.* Et alia *propria* alia *impropria*. *ibid.*

NUNDINÆ sunt hodie majores Mercatus *I. 98. 167.* In illis nemo conveniri, vel arrestari potest sub prætextu debiti privati, & anterioris. *ibid.* Limita in Mercatore de fuga suspecto. *98. 168.* Quæ sit securitas Nundinarum, quæ fiunt „ *alla Porta alla Croce*. *ibid.*

O

OBLIGATIO Chirographaria continere debet causam debendi. *I. 68. 114.* Qua expressa condemnatur Debitor nisi probet indebitum? *ibid.* Si verò non exprimatur, Creditor debet probare debitum in singrapha contentum. *68. 115.* Quandoenam subsistat obligatio sine causa? *ibid.* Obligatio facta ob causam deficit deficiente causa. *ibid.* Quid si ex pluribus causis finalibus facta fuerit? *ibid.*

ibid. Quid si duas causas contineat unam *finalem*, alteram *impulsivam*. *ibid.* Solidalis obligatio an, & quando locum habet? 87. 148. Obligatio solidalis defuncti dicitur inter hæredes. *ibid.* Obligatio omnium bonorum defuncti non comprehendit bona hæredis. II. 165 34. Quid faciendum ut ea comprehendantur? *ibid.*

P

PACTUM Quotæ Litis quosnam afficiat? I. 107. 184. Quando habere possit executionem? *ibid.* De origine Legum prohibentium Pacta Quotalia. & de Læsione in eia interveniente? II. 231. 162. Pacta successoria quando valeant. nec ne *Vid.* **SUCCESSIO**.

PATER Filiam dotare tenetur etiam divitem I. 44. 71. Gaudet tamen beneficio *deductio* ne egeat. *ibid.* Nisi post nuptias bona acquisiverit ad dotationem sufficientia. *ibid.* Filia quando possit se in matrimonio collocare, & pro dote contra Patrem agere? *ibid.* Pater de suo dotem dedisse præsumitur. 45. 73. Amplia. *ibid.* Distingue. *ibid.* Quæ Pater Filio ad studia suppeditat donasse præsumitur. 65. 110. Declara *ibid.* Quid de expensis in emptione librorum factis? *ibid.* An & quando imputentur in legitimam Filii? *ibid.* Pater an, & quando teneatur pro Filio mercatore? 94. 160.

PECUNIA *Vid.* **SOLUTIO**. Pecunia soluta præsumitur Solventis. I. 116 198. Emptio an, & quando præsumatur facta cum pecunia propria, vel aliena? *ibid.*
Part. II.

PERITIA *Æstimatorum* attendi debet pro determinando rerum pretio. *I.* 117. 200. Quomodo ea facienda sit. *ibid.* Et quando Peritiæ coacerventur? *ibid.* Quando sit locus Peritiori? *ibid.* Quæ possit facere Iudex in materia Peritiarum? *ibid.* Relatio Periti quando non attendatur. 117. 202.

PIGNUS qui suo iure distraxit quid debeat concedere. *I.* 81. 138. & 82. 139. Quoad distractionem Pignoris quid disponant Statuta nostra? *ibid.* Pignoris distractio quomodo permittatur? *ibid.* Conceditur Creditori prælatio super pignore. *ibid.* Item Cessionario. *ibid.* Pignore Creditori adjudicato an liceat aliis Creditoribus privilegiatis illud avocare? *ibid.* Pignoris emptor quam actionem habeat si pignus fuerit evictum. *ibid.* Quibus in casibus & quomodo permittatur pignoris distractio? 83. 140. Non obstante pacto non alienandi pignus an subsistat eius distractio? 83. 141. Quid si Creditor pluris pignus vendiderit? *ibid.* An possit hypothecari pignus ad effectum reperiendi pecunias? *ibid.* An, & quandiu pignus retineri possit? 84. 142.

POSITIONES, & Interrogatoria quando sunt a Iudice reicienda? *I.* 6. 14.

POSSESSOR manutenendus est. *I.* 32. 50. Nec tenetur exhibere, vel probare titulum quæ possessionis. *ibid.* Etiam si Prædium descriptum reperiatur in libris *Æstim*i in faciem Actoris. *ibid.* Quandonam titulum possessionis probare teneatur? *ibid.* & 51. *Vid.* **TITULUS**. Quisnam pro Hærede, vel pro Por-

• Possessore possidet? 33. 52. Regula „ *pos-
sideo quia possideo* „ quandonam locum ha-
beat? *ibid.* Possessor bonæ fidei quis sit,
& an, & quando fructus suos faciat? 37.
58. Quid requiratur ad constituendum pos-
sessorem in mala fide? 37. 59. Possessor
malæ fidei omnes fructus restituere tene-
tur. *ibid.* Nec ullam exceptionem habet
ad deducendas impensas utiles. *ibid.* De
æquitate ei permittitur auferre impensas
utiles sine læsione rei. *ibid.* Possessor bonæ
fidei quas impensas, & in quibus casibus
deducat? 58. 60. *Constitutum Possesso-
rium* quid sit? 40. 63. Possessio per
constitutum pro vera reputanda est ad omnes
Juris effectus. *ibid.* Appositum in Testa-
mento quid operetur? *ibid.*

PRÆLATIO. *Vid.* CONCURSUS. & CREDITOR. Præ-
lationem cum hypotheca an habeat Ven-
ditor in re vendita? I. 79. 135. Prælatio
conceditur tam pro sorte, quam pro fru-
ctibus. 85. 143. Et hoc praticatur in Ju-
diciis Concursus. *ibid.* Ubi eadem hypo-
theca datur tam pro sorte, quam pro fru-
ctibus. *ibid.* Prælatio in venditione sublata
est. III. 189. Non conceditur Consocio,
Usufructuario, Emphyteutæ, & Condomi-
no. *ibid.* Conceditur tamen Creditori, &
Consauguineo, & etiam Fideicommissario.
ibid. Sed quid requiratur in Fideicommissa-
rio. *ibid.* An competat in alienatione Ag-
gerum viarum. *ibid.* Prælatio ex pacto an,
& quando locum habeat? III. 190.

PRÆSCRIPTIO non currit non valenti agere. I.

43. 69. Quando non eurrat præscriptio, & quando sit locus restitutioni in integrum. *ibid.* Quæ sit præscriptio Statuti Florentini? *ibid.* detrahenda sunt tempora pestis, & belli. *ibid.* Statutaria præscriptio hodie fere semper relicta. *ibid.* An id recte fiat? 43. 70.

PRÆTERITIO Matris. vel Filix an, & quando annullare valeat Testamentum? *Vid.* **TESTAMENTUM.**

PRETIUM rerum communi usu æstimatur. *I.* 117. 199. Loca, & tempora inducunt pretii varietatem. *ibid.* Verum pretium determinatur a Peritis. 117. 200. Venditio, non æstimatio pretium rebus imponit. 117. 201. Pretium est certum si collatum fuit in Peritos nominatim electos. 117. 201.

PRINCEPS profert Rescripta cum conditione si præces veritate nitantur. *II* 227. 148. Ejusque gratia habetur pro non concessa si suppositum non verificetur. *ibid.* Rescripti obreptio, vel subreptio probanda est. *ibid.* Quandonam obreptitium dici nequeat Rescriptum? *ibid.* Intelligentiam recipit a Precibus, & informatione. *ibid.* Plenissime interpretandum est. *ibid.* Obtentum in causa particulari non potest in aliis causis allegari. 227. 149. Habet aliquando vim Legis universalis. *ibid.* Ut derogare valeat Legibus, & Statutis requiritur clausula „non obstante „ *ibid.*

PRIVILEGIUM Civium Florentinorum quoad electionem Fori sublatum est. *I.* 1. 5. Quinam fruuntur privilegio Fori? 7. Quibus in Causis cesset, & quando? *ibid.* Non competit con-

contra æque privilegiatum. 2. 8. Eo gaudent senes 70. annorum, quamvis robusti *ibid.*

PROBATIONES superflue, & nihil relevantes non admittuntur. I. 6. 14. Quod exemplificatur. *ibid.*

PROCURATOR, seu Patronus Actoris consulat Advocatos in litis ingressu I. pag. 6 Præsumitur habere mandatum a suis Principalibus. 143. 266. Maxime si accedat exhibitio documentorum. *ibid.* Sub nomine Procuratoris comprehenditur Mandatarius, Minister, Nuncius &c. 145. 271. *Vid.* ADVOCATUS. & FACTUM QUOTÆ LITIS.

PRODIGUS, cui fuit interdicta administratio, an testari possit? II. 201. 97. Omnia privilegia Minoribus concessa, dantur etiam Prodigis, & Furiosis. *ibid.*

PUPILLUS an, & quando præesse debeat actibus per Tutores gerendis II. 204. 101. Quomodo intelligenda sit Reformatio Mag. Pupill. anni 1665. *ibid.* Præsentia Pupilli non requiritur in contractibus necessariis, & utilibus. 204. 102. Utilitas debet esse realis, non imaginaria. 205. 103. Utilitas præsumitur in alienatione facta cum solemnitatibus. *ibid.* Alienatio bonorum Pupilli quomodo facienda. *ibid.* Permissum aliquando est potius alienare rem immobilem, quam mobilem, *ibid.* Et etiam pecunias sub usuris accipere. *ibid.*

PUTEUS fodi potest etiamsi vicini putei venæ præcidantur. II. 220. 132. Et etiam nullo relicto spatio. *ibid.* Nisi præter solitum morem

- rem; & nimis profunde fodiatur. 220. 133.
- Puteus pertinere censetur ad viciniorem. *ibid.*

R

- RATIFICATIO** inducitur ex verbis *ratificando*, & *confermando*. *I.* 143. 267. Ratificatio actus a Minore gesti. *Vid.* MINOR. Ratificationes omnes requirunt scientiam nullitatis actus tam facti, quam Juris. *II.* 209. 108. In ratificatione expressa non potest allegari ignorantia Juris; & de ratione. *ibid.*

- REDHIBITORIA** quid sit, & quosnam effectus, producat? *I.* 125. 216. An, & quando locum habeat. *ibid.* Non competit in venditionibus a Fisco factis. 125. 217. Nec in Donationibus. *ibid.* Pacta, & conditiones a Contrahentibus adiectæ servari debent. *ibid.* hisque deficientibus servatur in Etruria Jus Commune Romanorum. *ibid.* Redhibitoria competit quoad duos boves, licet unus morbosus sit: 125. 218. Actio Redhibitoria, & quanti minoris comprehenditur in actione mandati. 143. 267.

- RENUNCIATIO** abstensiva, & translativa, ejusque effectus. *II.* 178. 53. Renunciatio ut valeat, requiritur scientia actus gesti, ejusque nullitatis. *II.* 209. 108.

- REIVINDICATIO** datur Domino adversus quemcumque possessorem rei furtivæ. *I.* 41. 65. Quo casu Emptor non repetit pretium licet bonæ fidei sit. *ibid.* Vel emerit ut rem Domino restitueret. *ib.* Nisi res esset peritura, & ad Dominum non reversura. *ibid.*
- Limita in locis, ubi commercium exercetur. *ibid.* Bona naufragorum Dominis suis

re-

restituenda sunt. 42. 66. Excipiuntur rei
Piratarum. & hostium Imperii. *ibid.*

RES JUDICATA. *Vid.* SENTENTIA. Res inter alios
judicata aliis non præjudicat. *I.* 21. 34. In
dubio an sit pronuntiandum contra excep-
tionem rei judicæ? 20. 34. Executio rei-
judicæ quo ordine facienda est? 22. 36.
Vid. EXECUTIO. Resjudicata habet executio-
nem paratam. 27. 44. Non suspenditur si
præventum fuit in executione: *ibid.* Quan-
donam remanet impedita ejus executio?
ibid. Tres Sententiæ Remjudicatam consti-
tuunt ex Jure Civili; duo ex Legibus no-
stris. 28. 45. Resjudicata non infirmatur
ob documenta noviter reperta, sed obtine-
ri debet ejusdem *Revisio*. 30. 48. Quænam
requirantur ut retractari possit ob docu-
menta de novo reperta? *ibid.*

RESTITUTIO in integrum contra remjudicatam
non denegatur ob novam agendi causam.
I. 20. 54. Ad Principem spectat concedere
adversus eam beneficium restitutionis in
integrum: 30. 48 *Vid.* RES JUDICATA. Quoad
Restitutionem Minoribus competentem: *Vid.*
MINOR PUPILLUS.

RETROVENDITIO quid sit, & quænam actiones
ex pacto de retrovendendo concedantur? *I.*
126. 118. Stantè hoc pacto in qua parte
diminuat rei pretium? *ibid.* Fieri debet
pro justo pretio, si non adsit pactum con-
trarium: *ibid.* Si Venditor sinar labi tem-
pus conventum, Emptor lucratur quod ve-
ro rei pretio deest. 126. 219. Lapsus tem-
poris non nocet hæredi ignoranti. *ibid.* Pa-

Quum de retrovendendo an & quando resolvat contractum venditionis in contractum pignoris. *ibid.* Hoc pactum differt a pacto prelacionis. *ibid.* An sit reale, vel personale, & an transeat ad successores etiam singulares? *ibid.* Quznam expensæ deducantur ab Emptore? 126. 220. An augmentum, vel diminutio pretii sit emptoris, vel venditoris? *ibid.*

REUS excipiendo fit Actor. I. 9. 17. Et tenetur probare suam exceptionem. *ibid.* Quomodo eam probare possit? 9. 18. Non tenetur proferre documenta ad fundandam Actoris intencionem. 10. 19. Qua non probata Reus absolvitur. *ibid.* Potest ad sui defensionem plures titulos etiam incompatibiles allegare. 32. 51. In petitione hæreditatis Reus respondere cogitur, an pro Hærede, vel Possessore possideat. 33. 52.

S

SALARIIUM si famulus non petierit intra quinquennium a die recessus, non auditur I. 103. 178. Limita, *ibid.* Ex longa taciturnitate salarium præsumitur solutum. *ibid.* Solutionis præsumptiones. *ibid.* Vid. LOCATIO.

SCRIPTURA privata non probat proprium creditum. I. 70. 117. Limita si ex publico Archivio proferatur. *ibid.* Equiparatur quandoque publico Instrumento. 71. 119. Antiquæ suspicio quomodo excluditur? *ibid.* Dispositio Legis Scripturas an, & quando procedat. *ibid.* Schedulæ Pagherò inter Mercatores æquipollent publicis Instrumentis. *ibid.*

ibid. Et habent executionem paratam, *ibid.*
 Probant etiam ad favorem Cessionarii. 71.
 121. Scriptura privata absque termino so-
 lutionis, intra quod tempus exequi valet?
 71. 120. Subscripta ab uno tantum ex Con-
 trahentibus quando habeat hypothecam?
ibid. Literarum comparatio cum qua scrip-
 tura fieri debet? 73. 123. & 125. Cum
 quibus solemnitatibus? 73. 124. Hujusmodi
 comparatione non indiget Instrumentum.
ibid. Declara. *ibid.* In quibus scripturis ne-
 cessaria est carta bullata? *ibid.*

SENTENTIA in Supremis Tribunalibus *inniti*
 potest probationibus etiam non exhibitis.
 1. 16. 29. Lata a Judice *Foraneo* retrasti-
 ri non valet ex defectu solemnitarum, sed
 ex meritis tantum, *ibid.* Contra stylum Cu-
 riz lata nulla est. 17. 30. Item lata non
 servatis terminis. *ibid.* Et absque solutio-
 ne *Sportule*. *ibid.* Ex defectu Mandati in
 Procuratore. *ibid.* Et ab Judice incompe-
 tentē. *ibid.* Sine causæ cognitione, & con-
 tra probationum substantiam. *ibid.* Senten-
 tia debet esse conformis Libello. 18. 31.
 Quid stantibus clausulis *salutaribus*? *ibid.*
 Quandonam *conformis*, vel *difformis* dici
 debeat Sententia? *ibid.* & 28. 45. Senten-
 tiæ diversam quantitatem continentes in
 minori dicuntur conformes. *ibid.* Non po-
 test ferri nisi super iis, super quibus aditus
 fuit Judex. 18. 32. Exemplifica. *ibid.* Nul-
 la est si lata fuit contra primam, quæ
transiit in rem iudicatam. 19. 32. Am-
 plia etiam si Litigantes in secunda *consen-*

serint. *ibid.* Quid si prima iniusta fuerit? *ibid.* Renunciari potest Sententiæ in iudicatum transactæ. 19. 33. Aliud est renunciare primæ Sententiæ, aliud consentire secundæ. *ibid.* Sententiâ iniusta, vel nulla transit in rem iudicatam quoad *executio- nem*, non quoad *retrahationem* *ibid.* Quandoam obici potest exceptio rei iudicatæ? 20. 33. Contra rem iudicatam non valet nec Sententiâ, nec Rescriptum Principis. *ibid.* Sententiâ quandoam ius faciat contra Tertium non citatum? 21. 34. Super *Statu* rei an, & quando Tertium afficere debeat? 21. 35. Super *Statu persone* quænam sit? *ibid.* Sententiâ criminalis non afficit Tertium *ibid.* Sententiâ approbat qui dilationem petit ad solvendum. 26. 43. Maxime si debiti pars soluta fuerit. *ibid.* Quo in casu cessat obligatio notificationis a Statuto requisitæ. *ibid.*

SEQUESTRUM quid operatur? I. 24. 39. Quænam necessaria sunt ad illud obtinendum? *ibid.* De differentia inter sequestrum ad effectum solutionis, & cautionis. 24. 40. Cuius damno pereat res sequestrata? *ibid.* Quomodo faciendum sic ut valeat? *ibid.* Nullum est nisi confirmetur post mensem. *ibid.* Et nisi Chirographi Gabella solvatur. *ibid.* Creditor potest pendente sequestro ad executionem procedere. *ibid.* Factum pro maiore quantitate abrogatur in solo excessu. *ibid.* Sequestrum reale, & personale quando fieri possit ob fugæ suspicionem. 98. 169.

SERVITUS non acquiritur Domino ignorante, & non permittente. *II.* 215. 122. Neque usucapi valet absque titulo. *ibid.* Acquiratur per præscriptionem immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo. *ibid.* Et etiam minori temporis cursu si adit consensus Domini, vel causa necessaria. 215. 123. Servitus alia est *continua*, alia *discontinua*. *ibid.* Servitutis titulus differt a titulo *Præcarii*. *ibid.* Vid. *VIA.* Quibus iu casibus Venditori, vel Condidiventi intelligatur servitus itineris reservata. *ibid.* An, & quando liceat Domino fundi servientis viam immutare. 227. 126. Servitus altius non tollendi, & luminibus non officiendi inducitur censetur in Domo communi inter duos Dominos divisa. 218. 129.

SOCIETAS quando transeat ad Hæredes, & quando non? *I.* 139 257. Continuatut novo consensu Socii superstitis, & Hæredum defuncti. *ibid.* Contineatur etiam per actus sociales cum iisdem pactis, & pro eodem tempore. *ibid.* Lucrum, & damnum est commune post sociorum mortem. *ibid.* Et societas obligatur per Institorem, qui negotiationem prosequitur. *ibid.* *Accomandita* ad Hæredes transit. *ibid.* Eins natura, & effectus. *ibid.* Alia est *Régularis*, alia *Irregularis*. 139. 258. In quo utraque consistat? *ibid.* Leges nostræ jubent publicam *Accomanditarum* adnotationem. *ibid.*

Solutio particularis a nemine acceptanda est. *I.* 97. 166. Quomodo hoc intelligendum? *ibid.* An solvi possit Creditori una
pe-

pecuniæ species pro alia. *ibid.* Quid si pecunia mutata sit in sua vel *intrinseca*, vel *extrinseca* bonitate? *ibid.* Creditor non cogitur in alia forma pecuniam accipere, si *damnum* patiator. *ibid.* Solutio alteri facta non liberat debitorem 101. 173. Etiam si facta sit personæ Creditori coniunctæ. *ibid.* Limita in pluribus casibus 101. 174. Solutio annui debiti probatur ex receptis trium posteriorum annorum. 102. 175. Amplia, & declara. *ibid.* Idem procedit in semestribus solutionibus. *ibid.* Et in usuris in minori quantitate solutis. 102. 176. Et in fructibus cambiorum. *ibid.* Solutio, vel remissio debiti ex quibus inducatur? 103. 176. Et inter quas personas? *ibid.* Defectus calculatæ rationis suppleri potest per æquipollentes probationes. *ibid.* Solutio debiti resultantis ex publico Instrumento probatur per æquipollens. 103. 177. Acquiescentia per 16: annos præsumptionem solutionis inducit. *ibid.* De solutione commestibilium emptorum a *credenza*. 103. 178.

SUBINGRESSIO in Jura Creditoris dimissi an, & quando competat Emptori? I. 108. 186.

An mulieri solventi cum pecunia dotali? *ibid.* Quenam requirantur ut locum habeat subingressio. *ibid.* Non competit nisi paciscatur. 109. 186. Limita. *ibid.* Quinam potiantur beneficio subingressionis, absque Jurium cessione? *ibid.*

STATUTUM Florentinæ habetur loco Juris Communi. *Proem. pag. 1.* In casibus a Statutis localibus omissis recurritur ad Statutum.

tum Florentiæ. *ibid.* Huiusmodi recursus quandonam cessat? *pag.* 2. *not.* 1. Odiosus est, non favorabilis. *ibid.* Statutarii Civitatum Codices adservantur in Archivio *Reformationum*; & cum eis concordare debent Codices cuiusque Loci Etruriæ, alias non attenduntur. *ibid.* Statutum Fœminarum exclusivum reservat actionem pro dote. *I.* 44. 71. Quid disponat quoad hereditatem intestatam? *II.* 162. 27. Statutum Civitatis *Cortone* derogat dispositioni *Leg. Quoties Cod. de rei vind.* *I.* 114. 195.

SUBHASTATIO bonorum Pupilli, vel Ecclesiæ quandonam admittat novam oblationem. *I.* 111. 190. & 118. 205. *Conditio „salva l' approvazione „ reddit Contractum imperfectum.* 111. 191. Subhastationis solemnitas omitti potest si agatur de re modici pretii, vel alia adsit iusta causa. 118. 205. Ante celebratum Instrumentum admittitur nova oblatio in subhastatione bonorum ad Pupillos, Minores, & Ecclesias spectantium. *ibid.* Et quando etiam post celebratum Instrumentum? *ibid.* Sed primus Oblator præfertur offerendo prætium, quod obtulit secundus. *ibid.* *I sbassi* in subhastationibus facti tendunt ad utilitatem tam Creditoris, quam Debitoris. 118. 206. Non debent considerari a Peritis. *ibid.*

SUBSTITUTIO reciproca linearis quando dicatur inducitur? *II.* 188. 71. Substitutio *exemplaris* quæ sit, & quibus fieri possit. 189. 72. Quando evanescat. 189. 73. An valida sit si facta fuerit ad favorem nepotum exclu-

sis Sororibus Filii dementis? *ibid.* Fieri nequit habenti solam Judicii imperfectionem. *ibid.*

SUCCESSIONIS futuræ pactum respicere debet, vel totam hæreditatem, vel ejus quotam. *II.* 155. 17. Ac propterea promissio partis bonorum contemplatione matrimonii non est pactum successionis. *ibid.* Maxime si talis promissio confirmata sit in Testamento. 155. 18. Non valet pactum de instituenda Filia dotata. *ibid.* Pactum futuræ successionis, solum valere potest in vim ultimæ voluntatis. *ibid.* Ideoque semper revocationi est subiectum. *ibid.* Etiam tacite per confectionem Testamenti. *ibid.* Valet pactum „Promitto tibi bona mea post mortem „ *ibid.* Pacta successoria quandoam subsistant? 156. 19. Quomodo regulatur successio ab intestato? *II.* 162. 27. Quomodo successio in hæreditate, & dote materna? 163. 30.

T.

TENUTA Conventionalis, & Judicialis quæ sit? *I.* 105. 181. Quomodo arripi possit? *ibid.* Quando fiat ad effectum lucrandi fructus non acquirendi dominium. *ibid.* Quomodo differat a Salviano. *ibid.* Ut reddat fructiferum creditum dotale quid requiritur? Mater quando compensat fructus tenutarios cum alimentis? 51. 84.

TESTAMENTUM non debet ex alieno arbitrio pendere. *II.* 146. 3 Declara. *ibid.* Ad interrogationem Notarii factum quando valeat? 140. 4. Non valet si metu, vel malis artibus.

quibus fuerit extortum. *ibid.* Metus tamen,
 & malæ artes probari debent. *ibid.* Blandi-
 tiæ, & præces Testamentum non infirmant.
ibid. Quandonam dicatur conditum in sta-
 tu sanæ mentis? 146. 5. Factum coram Pa-
 rocho, & duobus testibus quomodo valeat
 in Etruria? 147. 6. Et quomodo si factum
 sit ad favorem Pix Causæ? 147. 7. Testa-
 mentum Rustici quando valeat? *ibid.* Quan-
 do Testamentum imperfectum Patris inter
 Liberos? 148. 8. Et *Schedula* paterni Testa-
 menti scripta sine testibus. *ibid.* Et cum
 cancellationibus, varioque atramento. *ibid.*
 Testamentum imperfectum inter liberos non
 valet, si accusari possit de magna inæqua-
 litate 148. 9. Limita. *ibid.* Testamentum
mysticum, seu per relationem ad *Schedu-
 lam* an, & quando subsistat? 149. 10. Quid
 dicendum de dispositionibus, quæ in Te-
 stamento non fuerunt insertæ? *ibid.* In Te-
 stamento Cæci quænam solemnitates requi-
 rantur? 150. 10. Et quando censeantur re-
 missæ? *ibid.* 11. Cessante fraudis suspicio-
 ne Notarius meretur absolvi a damnis ali-
 cui obventis ex omissione solemnitatum.
ibid. Testamentum an, & quando tollatur
 sola contraria voluntate? 151. 12. Ob *decennii*
 lapsum tollitur si Testator contrariam vo-
 luntatem aperiat. *ibid.* Dummodo de ea
 legitime constet. *ibid.* Amplia. *ibid.* Per
 decennium præsumitur oblivio clausulæ de-
 rogatoriæ ad sequens Testamentum. *ibid.*
 Ex causa præteritionis, vel exheredationis.
 Filiorum an, & quando irritum sit Testa-
 mentum.

mentum. 152. 13. Et an quoad institutionem tantum? *ibid.* Si Pater filium mortuum credens eum praterierit, an valeant legata Extraneo relicta? *ibid.* Ob prateritionem Fœminarum a successione exclusarum non fit irritum Testamentum. *ibid.* Limita. *ibid.* Inofficiosi Testamenti querela a quibus, & quando opponi possit? 153. 14. An Mater praterita eam opponere possit ad favorem suorum Filiorum masculorum? 153. 15. Non cognito, nec perspecto Testamento transigi nequit. 154. 17. Ad hunc effectum quænam scientia requiratur? *ibid.* TESTES deponentes de auditu alieno an, & quando probent. I. 2. 15. Sufficiunt una cum testibus de visu ad fovendam veritatem. 2. 16. Testes an, & quando admittuntur post didicim testificata. 8. 16. An in Causa Appellationis. 8. 17.

THEORICA Baldi in *Rub. ad Cod. de const. pec.* I. 40. 64. Theorica Jasonis quoad assecurationem Dotis. 53. 88. Theorica Bulgarri, & Martini circa Dotis reversionem ad Patrem. 56. 92. Theorica Salyceti quoad beneficium *Legis Fœminæ*. 59. 96. Theorica, seu *Caathela Angeli* in quo consistat? 22. 37. Quæ sit Theorica Ronchegalli. 90. 152. Quæ sit Theorica Bartoli in *Leg. Cum proponas Cod. pro soc.*, & contraria Speculatoris. 116. 198. Theorica Salyceti quoad coacervationem Peritiatum. 117. 200. Theorica, seu aqutitas Bartoli quoad novam Emphyteusis concessionem. 138. 253. Theorica Butrigarii quoad legitimam Parentibus de-

debitam. *II.* 159. 23. Theorica *Annuæ*
quoad Legitimam debitam Filiis Judæorum
Imprizatis 159. 23. Cauthela *Socini* quoad
Legitimam in Legitima. 161. 25.

Transactio quando sit allegata. *I.* 34. 51. Probatio per
continuata cum eodem titulo et
clausa immemorabili, centenaria non suffi-
cit ad corrigendum vitium tituli cogniti.
ibid. Vel requiritur quod titulus ex centenaria
presumptus probabilis sit. *ibid.* Nec eludi
possit validioribus presumptionibus. *ibid.*
Qui controversiam possessionis facere vult,
tenetur ostendere titulum possessionis. 33.
52. Titulus quandoque dicatur clarus?
34. 53.

TRANSACTIO habet eandem auctoritatem rei
judicatæ *I.* 29. 46. non extenditur ultra
ea, quæ in Judicio petita fuerunt. *ibid.*
Mutuo consensu a transactione recedere li-
cet. 29. 47. Reduci debet ad æqualitatem
si læsionem contineat. *ibid.* Ad eam sub-
stinendam æstimari debet dubius litis even-
tus. *ibid.* Et attendendæ sunt probationes
de tempore transactionis. *ibid.* Opinio unius
Doctotis sufficit pro ejus validitate. *ibid.*
Deficiente reciproca condonatione non sub-
stinetur. *ibid.* Rescindi nequit sub prætextu
instrumentorum noviter repertorum 31. 49.
In quibus casibus hoc non procedat? *ibid.*
Non obligat si facta fuit ob errorem, vel
falsam causam. *ibid.* Amplia. *ibid.*

TREBELLIANICA cum legitima æquipatur, &
ideo prohiberi nequit Filiis, aliisque fura
Part. II. - q - Fi-

Filiorum habentibus. *II.* 191. 78. *Vid.* DETRACTIONES. In ea non imputantur fructus ex hereditate percepti. 191. 79. 193. 81. Censetur consumpta ex decenniali fructuum perceptione, si agatur de aliis personis. 193. 82. Quznam impurare Hæres teneatur. *ibid.* Non detrahitur ex fideicommisso condito per actum inter vivos. 191. 79. Nec ab eo qui in solo usufructu institutus est. 191. 80.

TRIBUTA sunt onera fructuum. *II.* 224. 142. Imposita non diminuantur nisi pereunte fundi substantia. *ibid.* Qua perempta Possessori nimis gravato reclamare licet. *ibid.* Leges nostræ non permittunt diminutionem tributorum ob diminutionem fructuum ex Principis facto derivantem absque fundi peremptione. 224. 143. Ideoque per suppressionem Domus Monasticæ non immutatur ejus Decima, vel Datium. 224. 144. Tributa alia sunt ordinaria; alia extraordinaria. 224. 143. Decima Florëntiæ est onus ordinarium; Datium Communitatum *Distriktus* est extraordinarium. *ibid.* Quandoque vere ouera sint ordinaria, vel extraordinaria? *ibid.* Parentes duodecim Filiorum immunes sunt a tributis non excepta Decima. *ibid.* Quomodo hoc concedatur etiam Filiis post mortem Patris simul viventibus? *ibid.* Bona Ecclesiastica subiecta sunt tributorum solutioni 225. 145. Eaque solvenda sunt ab eo, qui bona possidebat de tempore impositionis. 225. 146. Et ab Usufructuario, Emphyteuta, & Tenentario.
non

non a Domino directo. *ibid.* Limita. *ibid.*
 Possessor Beneficii an, & pro qua parte
 teneatur? *ibid.* Privilegium Leonis X. in
 quo consistebat? *ibid.*

TUTOR, qui Magistratui non denunciatur se
 reliquisse tutelam incidit in pœnam pecu-
 niariam *I.* 62. 103. Tutor qui justo impe-
 dimento recellitur a tutela non amittit
 legatum. *II.* 198. 90. Tutor, & Curator
 tenetur inventarium conficere; & quomo-
 do? 201. 95. Etiam sine inventario redde-
 re potest rationem bonorum hæreditatis,
ibid. Excusatur a dolo, si adpareat inven-
 tarii omissionem non fuisse dolosam. *ibid.*
 Tenetur servare mobilia, quæ non consu-
 muntur. *ibid.* Et pecunias in emptione bo-
 norum, vel sub usuris cum securitate col-
 locare. *ibid.* Clerici non possunt esse Tu-
 tores. 201. 96. Septuagenarii a Tutelis va-
 cant. *ibid.* Advocati excusari possunt. *ibid.*
 Excusatio a tutela intra 50. dies proponen-
 da est. *ibid.* Tutor non potest pecuniam
 pupillarem fœneri exponere; & si exponat
 quomodo succurratur Pupillo? 201. 97. Ma-
 ter, & Avia præferuntur Tutoribus legiti-
 mis; sed quid facere debent? 202. 98. Tu-
 torum, & Curatorum electio spectat ad Ma-
 gistratum Pupillorum. *ibid.* Ad quid tenean-
 tur? *ibid.* Reddere debent rationem admi-
 nistrationis. *ibid.* Quænam in ea reddenda
 sint necessaria. 202. 100. Quomodo ab ea
 censeantur liberati? 202. 99. Tutori legi-
 timo, non dativo locus est, si Mater ad
 secundas transeat nuptias 202. 99. Defi-

cientibus Tutoribus testamentariis quinam
Tutores eligantur? 202. 100. Tutoribus
aliquando conceditur laborum merces. 202.
99. Bona Tutorum, & Curatorum sunt tacite
hypotecata non solum pro male gestis, sed
etiam pro neglectis. 203. 100. Quilibet ex
Tutoribus tenetur in solidum. *ibid.* Et si
solverit relevationem habet contra ceteros.
ibid. Tutor honorarius de mala administra-
tione tenetur. 202. 101. Non vero Tutor
meri consilii. *ibid.*

V

VENATIO an, & quomodo fieri possit per al-
terius prædia? *II.* 223. 140. Feræ, & Aves
in Agro alieno captæ sunt capientium.
223. 141. Domino fundi competit actio
iniuriatum. *ibid.* Venatio est de Jure Gen-
tium. *ibid.* Limita *ibid.* Fieri debet ab-
sque Agriculturæ damno. *ibid.* Novum Au-
cupium erigi nequit quod vêtustiori no-
ceat. *ibid.* Intra quod spatium erigendum
sit? *ibid.* Ex centenaria observantia acqui-
ri potest jus privativum venationis. *ibid.*
Leges nostræ circa venandi facultatem.
223. 142.

VENDITIO an, & quando facienda sit pro uti-
litate publica? *I.* 112. 192. Et pro novis
sternendis viis, pro Cœmeteriis, pro Ho-
spitalibus, Cœnobiisque. *ibid.* & *II.* 216.
124. Præcedere debet assensus Principis. *I.*
112. 192. Venditio non sit irrita licet
unus ex Contrahentibus contractum non
impleverit. 113. 193. Quæ actio competat
si res non sit libera? *ibid.* In venditione
duo-

duobus facta quis preferendus? 114. 194.
 Venditio an, & quando perfecta sit licet
 consistat in promissione de vendendo. 117.
 201. Venditio bonorum Pupilli, vel Mino-
 rennis quasnam solemnitates requirat? 118,
 202. In venditione facta *ad corpus* compre-
 henditur omne id, quod intra fines desi-
 gnatos reperitur, licet mensura expressa sit
 maior. II. 222. 140.

VIA construi debet pro utilitate publica, non
 privata. I. 112. 193 Nec aliter agere de-
 bent. Communitates. *ibid.* Habens jus Se-
 pulchri cogere potest Vicinum ut viam sibi
 concedat. II. 216. 124. Hoc privilegium
 conceditur etiam ob Agriculturæ utilita-
 tem, ubi quis ad proprium fundum ire
 non potest. *ibid.* Limita si aditum habeat
 quamvis longiorem, & magis incommodum.
ibid. Via publica destructa, licet iter
 facere per agrum Vicini. 217. 125. Nova
 via quando in locum antiquæ subrogetur?
ibid. Qui via utitur titulo *precarii* nun-
 quam acquirit eius usum. *ibid.* Quod se-
 cus est in servitute, in qua sufficit vel
 immemorabilis, vel quadragenaria cum ti-
 tulo. *ibid.* Via publice usa per 30. annos
 evadit publica. 217. 126. Iter dicitur pu-
 blicus si concurrat eius initium, & exitum
 in loca publica, eiusque publicus usus.
ibid. Via *Vicinalis* immutari nequit. *ibid.*
 Communitatibus quid facere liceat respectu
 Viarum, Plâtearum, aliorumve publicorum
 locorum? *ibid.* Quasnam requirantur ut via
 dici possit communitativa. 217. 127. Ex
 qui-

quibus arguatur viam esse potius commun-
nitativam, quam vicinalem. *ibid.* An li-
ceat Communitati pro evitanda Pontis im-
pensa longiorem viam substituere? *ibid.*

VIDUA statim consequitur dotem sive consi-
stat in mobilibus, sive immobilibus, *I.* 55.
91. Eique debetur retentio in bonis defun-
cti Viri tam pro credito dotali, quam ex-
tradotali. *ibid.* Debetur etiam *Vidule*, &
Annulus sponsalitus. *ibid.* Quid si deficiat?
ibid. Competit etiam hypotheca pro his om-
nibus æque, ac pro alimentis. *ibid.* Vestes,
quoque, & ornamenta quotidiana debentur
Vidux. *ibid.*

VITALITUM emere potest Vidua cum sua pe-
cunia dotali. *I.* 93. 158. An sine *Mandato*-
do? *ibid.* Vitalitiâ quomodo apud nos re-
gulantur? *II.* 200. 93.

USURÆ sunt odiosæ. *I.* 102. 176. Ideo mino-
res solvens censetur renunciasse maioribus.
ibid. Infamis est qui usuras usurarum illi-
cite exigit. *II.* 229. 153. Etrurix Tribuna-
lia ex proprio officio contra Fœneratores
procedunt, *ibid.* Hosque punire debent etiam
si quicquam repertaverint. *ibid.* Contra-
ctus usurarii qui *sōrōcchē* dicuntur, eorum-
que pœnæ 229. 154.

USUSFRUCTUS fœdalis quomodo distinguatur
a causali? *II.* 181. 56. Ususfructus conce-
di potest ab Hærede usufructuario eius vi-
ta durante. *ibid.* Quando resolvatur in
causalem? 181. 57. Existētibz Filiis usu-
fructus Uxori relictus coarctatur ad alimenta.
ibid. Quando dividatur cum Filiis. *ibid.*

Qui

Qui rogatus est hæreditatem, vel reliquum hæreditatis restituere non est simplex usufructuarius 182. 58.

Uxor repetere potest dotem, paraphernalia, & donationem propter nuptias, si Maritus ad inopiam vergat. *I.* 53. 88. Et agere etiam contra bona empta cum pecunia dotali. *ibid.* Et contra Tertios bonorum mariti possessores. *ibid.* Quoties assecurata fuit super bonis sui Viri, non potest securitatem obtinere super bonis postea quæsitis. *ibid.* Nec super bonis fideicommissi si non fuit sollicita ad dotem assecurandam super bonis liberis. *ibid.* Declara. *ibid.* Per Leg. anni 1785. quid disponatur quoad assecurationem, vel restitutionem dotis? 53. 89. soluto matrimonio competit Uxori vindictio dotis, & quonam pacto? 54. 90. Quando ei sit restituenda etiam vivente Viro? *ibid.* Uxor inops consequitur quartam partem bonorum defuncti Viri, vel quartæ partis usumfructum 57. 93. Amplia. *ibid.* Sed tenetur imputare dotem in quartam. *ibid.* Juxta Statut. Flor. quæ sit quarta Uxor? *ibid.* Uxor quidquid acquisivit, de bonis Mariti acquisivisse censetur. 63. 104. Limita. 63. 105. Quid si Maritus, & Uxor simul prædium emant? *ibid.* Quid si Maritus dixerit pecuniam esse Uxoris. *ibid.*

FINIS.

005788271

